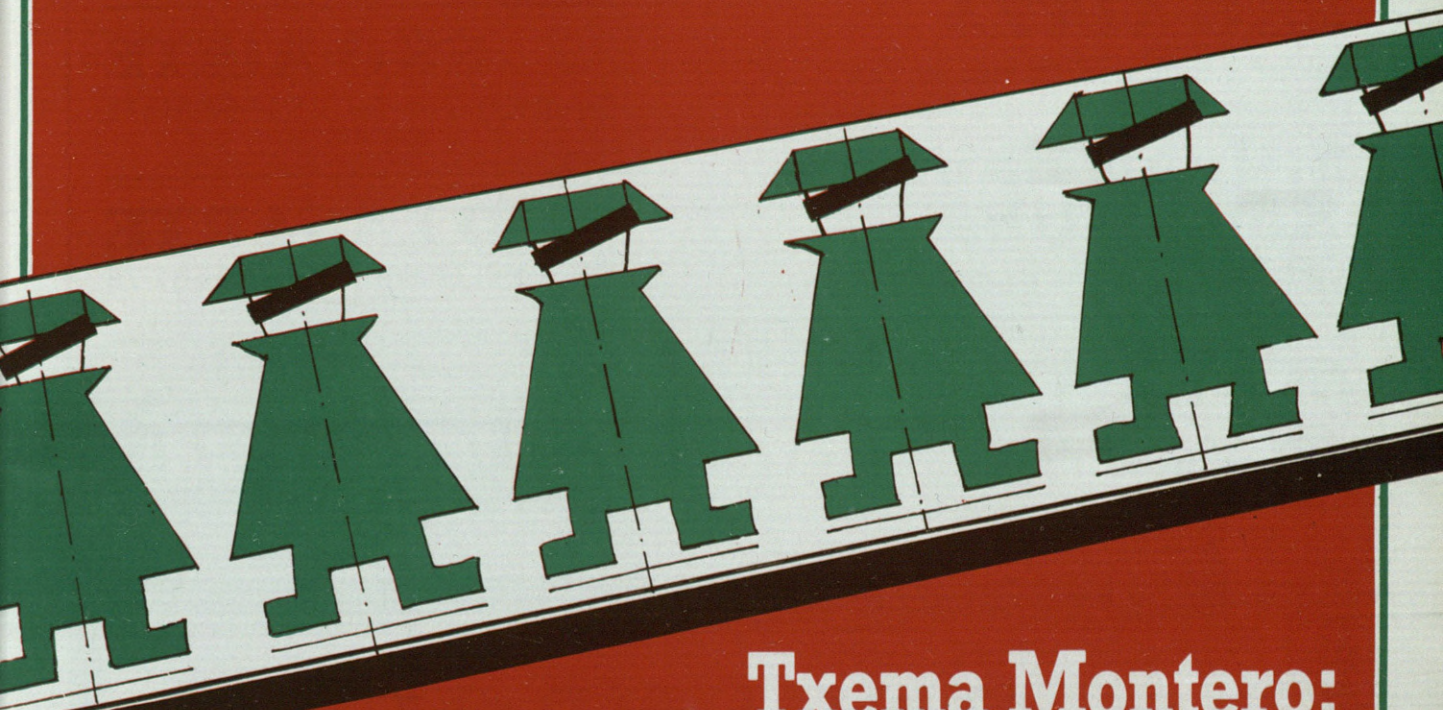

ARGIA

1986 Iraila 21 — XLIX urtea — 1.117. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

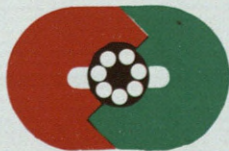

Txema Montero:
**«Tortura
froga daiteke
baina ezin da
identifikatu
torturatzailea»**

86

balaldia

ZIRT-ZART,
eskola euskaldun
publiko bat.

**Euskal pilotaren
X. Munduko Txapelketa**

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani,4

donostia

t.42 06 24

Gipuzkoarren espultsioarekin erabitekotzat jo daiteke jeltkideen zatiketa. Horrekin, eta Ardanzenaren gobernuari geratzen zaion egoera kaxkarrarekin, Gasteizko Legebiltzar berria osatzeko hauteskundeak laster datozela gauza segurua da. PNVren eszisia zehaztearekin batera, ETAko burukide izandako «Yoyes»en heriotzeak astindu ditu bazterrak. **14. orr.**

Gure ikastolen sendotzearen alde lehenik eta euskal eskola euskaldunaren erreibindikazio gisa egiten diren bost ekitaldietan handienetarikoa dugu Bizkaiko 'Ibilaldia'. Bere bederatzigarren edizioa igande honetan delarik, gai horri eskaintzen diogu aste honetan orri kopuru berezi bat. Bizkaiko ikastolen prolemtika, aurtengo Ibilaldiaren berri, antolatzaileen eritziak... informazio xehetatu bat topatuko duzu gure orriotan.

POLITIKA

14.— Berriro hauteskundeak Komunitate Autonomoan.

Iñaki Zubiondo.

18.— Nazioartekoa.

ERREPORTAIK

21.— «Stammheim», filme antiterrorista polemiko bat. **Gatzaga Taldea.**

24.— Pilotari amateur onenak Gasteizen. **A. Pelaio.**

27.— Txema Monterorekin elkarriketa. **Laura Mintegi.**

32.— Gaztelun AEKren lehenbiziko barnetegia. **Joxe Mollarri.**

34.— Amerika: marketinga drogaren eta alkoholaren kontra. **Amaia Lanz.**

36.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

37.— Kultur ataria. **Sabin.**

38.— Hogeitabost herrialde-tako filmak Donostiako Zinemaldian. **D. Zuazalde.**

39.— Atafloren «Odol kutsua» nobela laster kalean. **I. Camino eta J. Landa.**

40.— Andoni Egafiarekin elkarriketa. **I. Camino eta J. Landa.**

42.— Euskal Herriko Artixtak Baionan. **Itxaro Borda.**

44.— Ramon Agirrerekin antzerkiaz. **E.O.**

45.— Segituan «Hobekuntzarako bide berri bat» AEKren eskutik. **P. Unzueta.**

ETA BESTE

44.— Kirola: Pintxe-Pintxo gure txakurra da-ta. **G. Arrese.**

47.— Bertsoak: **Igartzabal.**

50.— Azkena: **Pello Zubiria.**

Txema Montero abokatu ezaguna aktualitatearen erdian dago berriro ere, Tomas Linaza aita torturatu zuten guardia civilak ezagutzeko tramiteetan juczaren eta Felipe Gonzalezen arteko ixkanbilen erdian suertatu da eta. Borroka antiterroristaren aitzakiatan aginte judiziala gobernuaren mendera makurtu nahi duen estrategiaz mintzo zaigu Txema Montero, Laura Mintegik egin dion elkarriketan. **27.orr.**

Andoni Egaña da bertsolari gazteen sailean onenen artean jotzen direnetako bat, eta azken txapelketan egin zuen lanarekin ere jende asko utzi zuen harrituta. Txapelketatik honuntza, bere hogeitalau urteetan, 60 plazatik gora egin duela aitortzen du, eta bera bertsolaritzara nola iritsi denaz gain etorkizunari buruzko hainbat eritzi interesgarri ere eskaintzen digu. Kultur sailean eta **40. orrialdean aurkituko duzu.**

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gasteizen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriando, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Baler Bakaikoa, Amaia Elozegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etchezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izaguirre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonso Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharn', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murmendi', Joseba Sarriñandia, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marraskilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

Administrazioa: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefonoa: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

IRAILA
14
IRAILA
21

irailaren 18an ilbete

mareak: (irailaren 20an)
gora: 06.33 eta 18.49
behera: 00.26 eta 12.38

eguzkia: (irailaren 20an)
irten: 08,00
sartu: 20,16

(ordularen ordutan)

liburuak

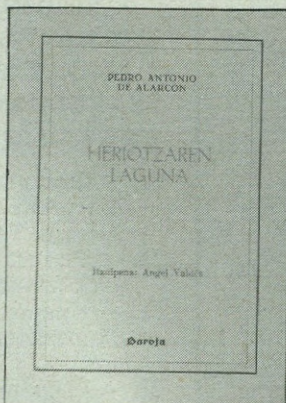
Egilea: J.A. Irigarai.
Titulua: Bizi minaren olerkian.

Argitaletxea: Pamiela argitaletxea. La sirena poesia.

Ezaugarriak: 136. orrialde.
Ez da hau J.A. Irigarai iruñen lehena. Badu olerki-sariren bat irabazirik; baita libururik ere «Kondairaren ihauterian» lekuko. Beste hamaika kultur-ingurutan murgildua dago lehen era. Egunotan kaleratuko du beste liburu bat, herri-ipoinez osatua oker ez bagaude. Sar gaitzen orain duela hilebete batzu argitaratu zuen «Bizi minaren olerkian»era.

Hasiera hasieratik ageri zaigu «min» hitza bere zentzu bikoitzean. Bizitzeko irrika batetik, bere burua, dago-kion mendean kokatu nahirik, Charlot-i edo Monroe-ri egin olerkiak lekuko. Bizitzagatiko esperantzaz gain, baita bigarren zentzua ere: mina, oinazea bihotzean, Amaiurrez, Erronkari mutuz eta dastatu ezineko amodioz betetako ihardunean, helduko ez diren bideen esperoan, bakarti eta negarti bizitzaren orbelean.

Irigarainen liburua saminkituna dugu, nortasunez hustu Nafarroagatik antsika, betiereko negurantz doazen udaberri udazkenduz bete, ilusio mazpildua bezala. Erromantizismo ezkorrez kutsatua, liburuan usu edireten dira irudi bikainak, forma oso landurik iruditzen ez zaigun arren. Guk uste, mamiaren errerealismoari formarena elkartu zaion, poesia bat baino gehiago ia larru bizian gertatzen.

Egilea: Pedro Antonio Alarcón.

Titulua: Heriotzaren laguna.
Argitaletxea: La primitiva casa Baroja.

Ezaugarriak: 128 orrialde.
Nobela klasikoak itzuli digu Angel Valdesek euskarara, kutsu klasiko nabariz. Hala eta guztiz fantasia eta misterioa ez zaio falta, hori da autorearen eginahala behintzat. Amodiozko eta erlijiozko nobela honetan autoreak galdera batzu aurkezten ditu. Zer da amodioa? zein prezio du? zer da bizitza? Gauza guzti hauek Gil protagonista eta bere lagun heriotzaren eskutik planteatzen ditu.

Liburu aspergarria zenbait momentutan, biziago bestetan, baina dena dela itzulpen zehatzegia egin du Angel Valdesek. Barrokoan bezala, «Gero» liburuan adibidez, erreferentziak josia ageri zaigu eta bertan harritzekoa da nola duela bi mendeko afizio edo teknika askok gaur egun irauten duten, astrologia, landare-ikasketak e.a.

Egilea: Pako Aristi.
Titulua: Martinello eta sei pirata.

Argitaletxea: Erein, Auskalo.

Ezaugarriak: 80 orrialde.
Aspaldikoa dugu abentura liburu hau, maiatzeko Durangoko azokarako itena, guk orain orrialde honetara dakarguna. Garai batean Enid Blyton-en «Los cinco» haietako abenturak gogoratu erazi dizkigu. Honetan, udako oportetako aurreneko egunetan herri ttipi bateko mutiko batzuk egindako azainak kondatzen zaizkigu, mutikoen bandetan izaten den giroa azalduz. Horrekin batera, umorea, bandetako jefaren maila, tontoena eta ahulenaren aurka izaten diren broma gaiztoak, inor maitemintzeak sortzen dituen iskanbilak, komerianten bati erroskila guztiak lapurtzeko asmatzen dituzten katramilak, sebillano batzuren izandako andantzak e.a.

Liburua abenturaz oso kargaturik dago, Pakok dextente menderatzen duen herri hizkeran, atal bakoitzean bi edo hiruna marrazki sartuta. Asko ta askok eskertuko zuketen duela hamar urte halako liburua Los cinco-ren partez irakurtzeko.

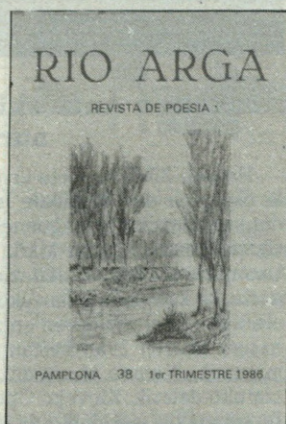

Egilea: Asun Balzola.
Titulua: Langabezia. Jose-
txoren Egunkaria.
Argitaletxea: Erein, Kale
Gorrian saila.
Ezaugarriak: 34 orrialde.

Asun Balzola-ren lan baten euskal itzulpena da orriotara dakarguna. Erdarazko «El paro, el diario de Pepe» izenekoaren hain zuzen.

Liburuaren haria bi muturretatik doa. Batetik, eskolan hizkuntza asignatura huts egin duen mutiko batek idazklara hobeteko egiten dituen saiok. Bestetik, aitak lanik ezean gertatzearen prozesua azaltzen da ipuinean barrena. Mutikoa, pixkanaka pixkanaka konturatzen hasten da aita lanik ezean gertatzeak dakartzan ondorio ekonomikoak eta psikologikoak. Guzti honetaz dossier antzeko zerbait dakar liburuskak azkenean egunkari antzean.

Ez du asko balio bestela ipuinak, gauza gutti kondatzen baitu. Bada komentagarririk den beste zerbait, itzulpena, huts batzu ageri baitira. Marrazkietan aldiz, sentsibiltate falta nabaria irudituz gaitu marrazki batzuetako iragarki batzu euskaratzea beste batzu erdaraz utzi direnean. Denak itzul zitezkeen, eta ez da erreialismo kontua gainera, dagoen bezala inkoerentea baita iragarki batzu euskaraz izatea eta besteak erdaraz. Iduri luke itzuli dena liburuaren azalean doalako itzuli dela.

Aldizkariaren izena: Rio
Arga (Revista de poesía).
Ezaugarriak: 1986. 1. hirui-
labetea. 38. zkia.

Berria ematea da gure asmoa Iruñean egiten den literatur-aldizkari honen azken zenbakia komentatzea baino. Ez gara berarekin denbora askoan oharatu, eta garaia dela irudituz, azken zenbakiaren atxakiatan, kolaboratzaileak zein diren aitatu dugu: Jose Luis Amadoz, Carlos Baos Galan, Victoria no Bordonaba, Gloria Cepe da Vargas, Iñaki Desormais, Rosa Maria Etxeberria, Charo Fuentes, Blanca Gil Izko, Jesus Gorritz Lerga, Francisco Javier Laborda, Salvador Muerza, Maite Perez Larunbe, Isabel Rosello eta Tomas Yerro.

Aldizkaria erdaraz da erabat eta Iruñeako Aurrezki Kutxa Minizipalak ateratzen du. Gainera irakurri ditugu olerkiren batzu eta oso gai tradizionalak eta karga sozialak erabat gabeak irudituz zaizkigu, natura edo maitasuna maiz agertuz. Azkenik, Ramón Buenaventuraren «joen poesía española escrita por mujeres» liburua komentatzen digu Tomás Yerro.

Aldizkariaren izena: Elhuyar, zientzia eta teknika.
Ezaugarriak: 1986. abuztua, 4. zkia, 400 pta.

Beti bezala makina bat gai dakartza Elhuyar-ek. Denak aipatu ezinez, ohizko sailak bazterrean utziko ditugu, zenbaki honetako berezienak agertuz.

Santiago Yaniz Aramendiak informazio pila ematen digu Euskal Herrian horrenbeste garrantzia izan duten pottoken gainean. Alfonto Mtz Lizardui berriz, fisikaren mugen berraztertze eta berinterpretatzearen beharraz ari zaigu. A. Oilarra, aurki eraikiko den abioi espazial europarrak. Erdialdeko dossierrean, Eskoriatzan ezarri den telebanaketa sistema berriaz eta Miarrizten Gobernu frantsesak ezarritako zuntz optikozko bideokomunikazio-sare pilotoz Xabier Barandiaran eta Joxerra Aizpuru. M.J. Barandiaran eta I. Irazabalbeitia aldiz, Komunitate Autonomoko ibai-arroetako uren egoeraz. L.M. Banderes Grezian zientziaren sorrerak ekarritako asmakizunez, Iñaki Azkune garai batean itsasoa zeharkatzen zuten galeretako bizimodu latzaz, Andoni Sarriegi goranzko eta beheranzko enpleguez, Pili Lizasok oinezko robotez hitz egiten digu, aurki ibilaldi gogorretarako nola prestatzen ari diren azalduz. Iñaki Ferreresez atzenik, olatuen energiaren probetxamendua du gai.

Nabarmen gertatzen dira argazkiak, asko kolore ederretan emanak baitira.

Aldizkariaren izena: Habe.
Ezaugarriak: 1986.eko irailaren 1. ekoa. 92. zenb. 175 pta. 9 libera.

Azken hilabeteetan osotaro ahanztirik geneukan Habe aldizkaria, utzikieraz edo. Oraingoan berriz ere ekarri dugu eskuartera, eta ezin ukatu nahikoa gustatu zaigula zenbaki hau.

Gauza nabarmenen artean, Iribar, Jesus Etzezarra ga ETB-ko aurkezlea eta Erraman Martikorenarekin egindako elkar-hizketak ditugu. Horretaz gain artikulua zenbait. Nafarroako Balte-rran baten batzu oraindik lurrazpiko etxeetan nola bizi diren, Euskal Herriko mendiek izan ditzaketen arriskuak, burua neurtu nahian erabiltzen diren testak, Patxi Kabarrus, Espainiako bankuaren aita, Unamunok euskarari buruz izandako jarreraren hurbiltze bat eta etxean bertan egindako kontserben gainekoa.

Horretaz gain Felix Ibar gutxi zuzendari izandakoari eskaini agurra, zinea eta antzerkia, ohizko sail argazkidunak, Xabier Gurrutxagari egin galde batzu, ipuin, olerki, asmakilo, horoskopoa nahiz komiki. Komikia arratoi triste baten heriotzea kondatzen diguna da, eta gidoi ezin hobeaz gain, marrazkiak galant askoak dira. Ongi bai azken Habe.

zinema

Miarritzeko zinemaldia martxan

Hilaren 23an hasi eta 28ra bitartean, Iberiar eta Latinamerikar Zinemaldia burutuko dute Miarritzen. Dagoeneko aukeratu dituzte antolatzaileek ikusi ahaliko diren filmeetarikoz batzu. Zortzi dira jadanik aukeratutako zinelanak, eta bost filme hauek ordezkatzeko dituzten herrialdeak, alegia, Estatu Espainola, Kolonbia,

Kuba, Peru eta Venezuela. Bi filme aurkeztuko ditu Estatu Espainolak: 'Mambro se fue a la guerra' eta 'La mital del cielo'. Kuba ingurutik ere beste bi filme ikusi ahaliko dira: 'Vampiros en la Habana' eta 'Lejania'. Venezuelak, 'Pequeña revancha' eta 'Manon' aurkeztuko ditu. Kolonbiak 'Tiempo de morir'. Eta azkenik, Peruk, 'Malabrigo'. Hauek dira beraz, orain arte ezagutzera eman diren filmeen izenburuak. Argentina, Brasil, Puerto Rico eta Portugalek aurkeztuko dituzten filmeen berri ez dugu oraingoz, baina jakina da hauek ere parte hartuko dutela.

Donostiako zinemaldia

Donostiako Nazioarteko Zinemaldia hasia da jadanik. Zabaltegi sailean datozen egun hauetarako prestatutako dagoen egitaraua honoko hau izango da. 22an, 5etan Agustin Villalonga zuzendari espainiarraren 'Tras el cristal'. 7,30tan, Oliver Assayas zuzendari frantziarraren 'Desorden'. 10,30tan, Eldar Riazanov zuzendari errusiarraren 'Romance cruel'. 23an, Vincenzo Badolisi zuzendari italiarraren 'Los chicos de Turin sueñan con Tokio pero van Berlin'. 5etan, 7,30tan, Pal Erdoss zuzendari hungariarraren 'Cuenta atras'. 10,30tan, Heynowski eta Scheumann zuzendari alemaniarren 'Los generales'. 24ean, 5etan, Sergio Rezende zuzendari brasildararen 'O Homen Da capa Preta'. 7,30tan Sherwood zuzendari ifar amerikarraren 'Parting Glances'. 10,30tan, James Ivory zuzendari ingelesaren 'A room with a view'. 25ean, 5etan, 'Reporter X'. 7,30tan, Milan Zivkoic zuzendari yugoslaviarraren 'Black Mary'. Eta azkenik, 10,30tan, Elem Klimov zuzendari errusiarraren 'Adios Matiora' filmea. Proiekzio guzti hauen Miramarren egingo dira aipatutako orduetan.

'Zine

maratoia'

aurtengoan, antolatzaileek 'Zine maratoia' eratzekotan dabilta. Donostiako Belodromoan 10X25 metrotako pantaila handi bat jartzea pentsatu dute nahi hainbat jende filmek ikusteko aukera gehiago izan ditzan, bertan 9 orduz segidan filmek botako direlarik. maratoni honetarako bi data eman dira ezagutzera oraingoz: lehen, hilaren 20an arratsaldeko 5etan hasi eta 21eko goizeko 2tan bukatu; bestea, hilaren 27an izango da. Azken honetan, festibalean jende gehien bildu dituen lau pelikula

botako dira. Oliver Stone eta Julien Temple zuzendariak bertan izango direla esan digute beren filmeen aurkezpenak egin ditzaten.

antzerkia

Gasteizen Antzerki Nazioarteko Jaialdia aurkeztu

Hilaren 29tik hasi eta urriaren 11a bitartean urtero bezala ospatzen den Festibale Internazional honen berri eman dute antolatzaileek dagoeneko. Aurtengo saio hau Federico Garcia Lorca, Ramon Maria del Valle Inclan eta Miguel de Unamuno idazleen omenez egingo da. Festibale honetan 16 antzerki konpañiak hartuko dute parte, sei toki ezberdin erabiliko direlarik beren entzesketak egiteko. Festibale honi hasera hilaren 29an bertan emango dio Juan Antonio Hormigonek, 'Ramon Maria del Valle Inclanen antzerkia'z mintzatuko delarik. Kieveko Opera Balletak ere egun berean bere emanaldia eskainiko du. Datorren alean Festibale honen egitaraua zehazki emango dizuegu.

arte

Pilotari buruzko erakusketa historiko bat zabalik

Bilboko Museo Arkeologiko, Etnologiko eta Historikoan Pilotari buruzko erakusketa bat zabaldu da. Erakusketa, euskal pilotaren espezialitateen historia bat egiten da: bote luzea, mahai-jokoa, pasaka, rebotea, eskuzkoa, pala motza, joko garbi, remonte, xare...etab. Bertan argazkiak, margoak, eskulturak, jokatze materialak, dominak, diplomak... ikus daitezke. Pilotan ospetsuak

izan diren hainbat gizonek toki apartekoa gordetzen dute erakusketa honetan, Abregok, Txikito de Gallartak, Atano IIIak besteak beste. Erakusketa hau urriaren 5a bitartean zabalik egongo da.

Zarautzen erakusketak

Zarautzko herriak askotan ohi duen bezala, oraingoz ere hainbat erakusketa eskaintzen jarraitzen du. Irailaren 19tik 30era bitartean, Torre Luzea erakusgelan Moira Iriarteren margoak ikusteko aukera izango da. Teilatupe erakusgelan aldiz, 12tik 23ra bitartean Fernando Maiztegiren argazki lanak izango dira ikusgai.

Donostian erakusketak

Kaja Postalaren Erakusketa Aretoan (Garibai, 34), Ernesto Jose Dominguez-en margoak daude ikusgai. Margo-lan hauek ikusi nahi dituenak arratsaldeko 7etatik 9etara joan beharko du aipatutako tokira, astelehenetik ostiralera bitartean. Erakusketa hau hile honen 23an itxiko da.

Gipuzkoako Aurrezki Ku-

txa Probintzialaren Erakusketa Aretoetan berriz, A eta B aretoetan Juan Eizagirren margoak daude ikusgai. C eta D aretoetan berriz, Juan Carlos Arbexen akua-relak.

Juan Carlos Olaetxearen lanak ikusgai

Hilaren 31bitartean Juan Carlos Olaetxe margolariaren lanak ikusi ahaliko dira Hondarribiko Mensu arte galerian. Bertan pintore honen 31 koadro ikus daitezke. Etorkizunari begira itxaropentsu ager daitekeen artista honek, ikuspegi erromentiko eta inpresionista batez lantzen du kolorea, Euskal Herriko paisaiaren ingurugiroan sentipenez eta nortasunez barneratzen delarik. Oso ikuspegi pertsonala adierazten da olaetxearen lanetan. Basoa eta arbola uretan isladatuz samurtasun bereziaz baliatzen delarik gauzen ikuspegi analitiko finkatzen du.

Erakusketa

Rosa Calzada, natura lehertzeko zorian

Getxoko kultur etxea
irailak
8tik 19arte

Rosa Calzadaren erakusketa, beraren lan pertsonalaren fruitua izateaz gain, talde batzuren esfortzua erakusgarri dugu: Getxo aldean orain urte batzutan lanetan ari den Antzezaleak taldea besteren artean, non Rosa Calzadak erakusketa kolektiboak egin dituen. Oraingo honetan beraren pinturak bakarrik azaltzen zaizkigu, bai eta beraren alabak, Estibalitz Gonzalez Calzadak, egin dituen eskultura batzua.

Rosa Calzadaren koadroek kolore biziak eta beroak agertzen ditu, erdi zur erdi kartoia den textura koadrikulatu baten gainean. Agirietan azaltzen duenez, gehienak paisaia marinoak dira, ur berde, gorri, more eta lilak margotzen dituela. Haitzak ere ez dira kolore konton hartuta: harri gorri, larrosa, berde eta urdinak agertzen dizkigu eta. Paisaiak biolentoak dira: uraren leherketa, bitza bizirik, natura leherzorian, eta oro har, bizigabeak diren gauzak mugimenduan jartzen ditu.

Mugimendua adierazi arren, lineak zuzenak dira, kontzentrikoak, kurbak kontrolatuz, baina azken inpresioa tormentoso da, koadro bakar batzutan izan ezik. Salbuespen hauetan koloreak biguntzen dira, lasaitzen, leunago agertuz. Kasu batetan ere, giza imajina agertu du, ur azpian ikus daitekeen emakume burua, espresio samurra eta alaiak.

Koadro gehienetan kolore masa sujerenteak ikus daitezke, eta hainbestetan, abstraktoranzko joera, batzere ere data berriago daramaten koadroetan.

LAURA MINTEGI

kantaldiak

Irailaren 25ean, Faduran eta gaueko 9tan **Benito Lertxundiren** kantaldia izango da. Antolatzailea Getxoko Kultur Saila da.

Irailaren 27an, **Kortatu** taldeak joko du gaueko 10etan Oñaten.

Irailaren 27an, Faduran **George Mustaki** abeslariaren kantaldia izango da gaueko 10etan. Antolatzailea Getxoko Kultur Saila da.

Irailaren 27an, **Jotakie** eta **Delirium Tremens** taldeek joko dute Muxikako Astelarrako zelaian gaueko 10,30tan.

Rock kontzertua

'Kilometroak 86' dela eta, antolatzaileek Rock kontzertu bat eratu dute Deba-ko Euskal Jolas pilotalekuan hilaren 20rako. Bertan parte hartuko duten taldeak honoko hauek ditugu: **Delirium Tremens**, **Hertzainak**, **Jotakie** eta **Slo**. Kontzertu hau gaueko 11etan izango da.

Abono Kontzertuen hasera

Hilaren 25ean Gasteizen, Euskal Herriko Orkestraren lehendabiziko abono kontzertua izango da. Kontzertu bera Bilbon hilaren 26ean eskainiko da eta Donostian berriz, hilaren 29 eta 30ean, zuzendaria Odon Alonso izango delarik. Haserako kontzertua aita Donostia eta Guridiri espreski eskainia izango da. Honela aita Donostiaren 'La vida profunda de San Francisco de Asis' eta Guridiren 'Fantasia para piano' emanaldiak irekiko dute Kontzertu hauen hasera.

ihardunaldiak

Portugaleten musika eta bestelako ikuskizunak

Irailan zehar, Edex-Lan Kooperatibaren programazioari esker hainbat ekitaldi eratu dira Portugaleten. Hauetariko bat, 22tik aurrera antolatu den ikastaro bat dugu: Gabriel Rosalesek Gitarra irakatsiko du eta Manuel Gallardok batera. Astebeteko epea dute ikastarook bi sailetan 40na plaza direlarik. Ikuskizunei gagozkielarik, alde batetik, argazki erakusketa bat entolatu dute. Bestalde, Logroñon egiten ari den Antzerki Jaialdirako, non «Suz-O-Suz» lana ikusteko aukera izango baita datorren 24ean, autobusak jarriko dira. Antsezleak 'La Fura Dels Baus' taldea izango da.

irailak 11,40: Aurkezpena. 11,45: Elkarriketa. 11,55: Pilota partidua (finala binakako eskuz). 14,00: Teleberri, eta Donostiako Zinemaldia. 14,10: Pilota partidua (finala binakako eskuz, diferituan). 15,30: Pilota partidua (finala binakako eskuz, pilotaleku motzean). 16,30: Pilota partidua (finala paletan larruzkoaz). 18,00: «Anapurna» (luzemetraia). 19,30: Txoria dut maite (egitarauaren aurrerapena). 20,15: Elkarriketa. 20,30: Pilota partidua (finala zesta puntan). Txapelketaren klausura. 22,00: Gaur egun, eta Donostiako Zinemaldia. 22,15: Basabizitza (dokumentala). 22,45: Kirolez Kirol.

irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Pottokiak (m. bizidunak). 14,30: Teleberri, eta Donostiako Zinemaldia. 15,00: Bidaiaariak (telesaila). 16,00: «Anapurna» (luzemetraia). 19,32: Superman (m. bizidunak). 20,00: Hardy'tar mutilak (telesaila). 21,00: Gaur egun, eta Donostiako Zinemaldia. 21,05: Plaza berri. 21,35: Kirolez Kirol. 22,05: Tenko (telesaila). 23,05: Gaur egun. 23,30: «Gauero» (luzemetraia).

irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri, eta Donostiako Zinemaldia. 15,00: Bidaiaariak (telenobela). 16,00: «Gauero» (luzemetraia). 19,30: Superman (m. bizidunak). 20,00: Barazki sorta (m. bizidunak). 20,30: Gogo ibiltaria (telesaila). 21,00: Gaur egun, eta Donostiako Zinemaldia. 21,05: Zehaztu gabe. 21,35: «Newman-en legea» (luzemetraia). 23,05: Gaur Egund.

irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Bidaiaariak (telenobela). 16,00: «Newman-en legea» (luzemetraia). 19,32: Superman (m. bizidunak). 20,00: Dokaton (m. bizidunak). 20,30: Traste zaharren kutxa (zine komikoa). 21,00: Gaur egun, Donostiako Zinemaldia. 21,05: Dagoenean bonbon. 21,35: Kirolak. 23,30: Gaur egun.

irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Ipuin famatuena (m. bizidunak). 14,30: Teleberri, eta Donostiako Zinemaldia. 15,00: Bidaiaariak (telenobela). 16,00: «Bizirik dago» (luzemetraia). 19,32: Superman (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 21,00: Gaur egun, Donostiako Zinemaldia. 21,05: Crash (telesaila). 21,35: Aurrez aurre. 22,05: Barku espia (telesaila). 23,05: Gaur egun.

irailak 14,00: Aurkezpena. 14,02: Dotakon (m. bizidunak). 14,30: Teleberri, eta Donostiako Zinemaldia. 15,15: Bidaiaariak (telenobela). 16,00: Kirolak. 19,32: Superman (m. bizidunak). 20,00: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,30: Gazteak (umorezko telesaila). 21,00: Gaur egun. 21,05: Kirolez Kirol. 21,30: Donostiako Zinemaldiaren klausura. 23,00: Ilunabar aldea (telesaila). 23,30: Gaur egun.

irailak 13,30: Barku espia (telesaila). 14,30: Teleberri. 15,00: Hartzaren irakaspak (m. bizidunak). 15,30: Buck Rogers (telesaila). 16,30: «Aberre maitegarria» (luzemetraia). 18,00: Zirkoa. 19,00: Horizion (dokumentala). 20,00: Telesaila. 21,00: Ipuin harrigarriak (telesaila). 21,30: Gaur egun. 21,45: Magnum (poliziakoa).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Boxeolaria, detektibea eta zakurra

Eta dokumental bat, esan beharko genuke aste honi dagoen luzemetraia zerrenda osoro esan nahiez gerotan, Anapurna-ra egindako espedizio baten filmea eskainiko bait zaigu. Mendizaleentzat interesa ziurtatuta badago ere teleikusle arruntak ere disfrutatu ahal izango duelakoan gaude, zeren eta filmaketak Anapurna eskien gainean nola jeisten duten erakusten bait du. Beste hiru filmeek berezitasunak erakusten dituzte, zinemak hainbat maite dituen berezitasunak hain zuzen ere. Mundu marjinalen murgiltzen diren boxeolari baten historia kontatuko digu batek, droga kontutan sartutako detektibe batzuzena beste batek. Azkenik zakur aristokrata baten istorioa kontatuko zaigu larunbateko arratsaldean.

iraila

21 Anapurna izeneko filmea dokumentala du. Espedizio berezi baten dokumentu eder eta ikusgarri bat espero dugunez. Filme frantsesa dugu eta filmaren egileak espedizio bera eragileak ditugu: Lucien Adenis, Michel Berquet, Jean-Louis Geroges, Bernard Germain, Benoit Renard, Yves Morin eta Henri Signyret.

Filmak frantsesez darabian izena «Anapurna: premier 8000 a sky» izanik askoz ere hobekiago ulertuko du teleikusleak dokumental honen nondik norakoa. Filmean Anapurna skiez nola jeisten duten ikusi ahal izango dugu.

iraila

22 Gauero, edota ingelesez, «Night after night» Archie Mayo-ren filmea izanik garai batetan, eta Marilyn Monroe baino lehenago, amerikarren sex-sinbol izandako Mae West aurkez-

ten digu. Aukera ezin hobea aktorea horren txitxiak gurtu nahi dituenarentzat. Dena dela ez da hau agertzen den aktore bakarra. Bere ondoan Constance Cumming, Wynne Gibson, Alison Skipworth eta Roscoe Karns agertzen zaizkigu boxeadore-ohi baten istorioa kontatzen duen luzemetraia honetan.

Garai batean boxeadore izandako gizon batek, bizimodu erabat aldatuz, gizartean normalxeago bizitzeko asmoz hasten da. Horretarako night-club baten jabe egin eta bizimodu arineko emakume batetaz maiteminduko da.

Drama moduan kontatua dago filmea eta honetanxe egin zen ezaguna Mae West bertan esaten duen esaldi batengatik: «Jainkoak ez dauka zerikusirik honekin». (Gure uste apaletan txorakeria bat iduritzen zaigu esaldi horretan oinarritzea aktorea mamitsu horren famaj).

iraila
24 **Newman-en legea**
1974. urteko luzemetaia dugu. Richard Heffro zuzendari izanik George Peppard, Roger Robinson eta Eugene Roche aktoreak aurkezten dizkigu droga eta detektibe mataza batetan.

Vincent Newman ikertzaille zorrotzak eta bere lagun Garryk, narkotiko salerosle bat atxilotu, eta uste baino arazo gehiagoren aurrean suertatuko dira, hain zuzen ere, salerosleak, guztiz belurturik, droga bilduma izu-

garri baten berri ematen bait die.

Beraien nagusiak kasua aurrera eramateko baimena eman eta etxe zahar batetara sartutakoan, hantxe aurkituko dituzte 2.000 libra hachis Johny Dell-en zerraldorekin batera. Etxe horretan daudelarik, telefonoa entzuten dute eta Newman-ek erantzungo du hildakoa baltitz bezala. Kasualitatea, deitu duena ezagutu egingo du, Frank Falcone da, inoiz atxilotzea lortu ez duen trafikantea. Horren atzetik arituko dira bi detektibeak.

iraila

27 **Abere maitagarria**
zakur bitxi baten istorioa dugu, Michael Anderson delarik zuzendaria eta Tony Curtis, Christine Kaufmann eta Larry Storch aktoreak.

Zinemaren mundiloan oso ospetsua den zakur kanitxe batek Terry Williams musikariarekin aldegine eta sekulako parranda egingo dute elkarrekin.

Kanitxearen jabeak salatu

egingo du Terry zakurra lapurtu egin diola esanaz. Terry azalpenak ematen hasi eta hara non eta Giselle ezagutuko du, zakurraren beste jabea. Harremanetan sartu nahiko du Gisellerekin baina zakurra jeloskor jarri eta aldentu dadin ahaleginduko da.

IKUSITAKOAK IKUSITA

Antxon URRESTARAZU

Pilota Txapelketa, espektakulu bizia

Pilota Txapelketaren aurrean ETBk iragarritako partidu kopuruaren aurrean, duda-muda ugarietan murgildurik geunden geroni egia esan. Hala eta guztiz ere, Txapelketa hori aurrera doan neurria duda horiek ezabatuz doaz, telebistak eskainitako kalitate maila ona dela esan beharra daukagu. ETBk azken aldian areagoturik agertutako prolema teknikoak eta bestetik pilota erretransmititzeak berez ekarri ohi dituenak gaindituak izan dira. Zorionak eman behar, bihotzetik, Euskal Telebistari.

botoia sakatu aurretik

«Dagoenean bon bon» ere amaitu da

AZKEN asteotan, eta konturatu baldin bazarete, azken programataz hitzegiten ari gara eten gabe, hau da, amaitzeaz dauden programaz.

Programa hauek ETBk berak produzitutakoak dira, eta normala bada ere denbora baten buruan programen birziklaiak egotea, ez da normala bertan produzitzen diren programak izatea azken egunera iristen direnak.

Ez dakigu «Dagoenean bon bon»-en ordez zer jarriko duten —lerro hauek idazterakoan telebistan bertan ere ez zekiten—. Ez dakigu eta ezin esango dugu aldez aurretik ez dela izango hemen produzitutako beste programa berri bat, zeren eta horretarako daukagun datu bakarra Gorordo jaunak ezarri duen politika bait da.

Espero dezagun gustoko zerbait izango dela zeren eta «Dagoenean bon bon», baina «Ez dagoenean...».

Donostiko Zinemaldia ETBn

DONOSTIAKO Zinemaldiaren jarraipen hurbila egingo du ETBk egunotan. Egunero, eta Teleberri eta Gaur. Egun informatiboen ondoren, hamar minututako saioak eskainiko dizkigu.

Saio hauetan Zinemaldiaren inguruan eraikitzen den parafernaliaren berri ikusi ahal izango dugu. Festak eta galak, epaile eta antolatzaileekin egindako elkarrizketak, aktore eta aktorea modakoak, sail ofizialean eskainiko diren luzemetraien zatitxoak, luzemetraien zuzendariarekin egindako elkarrizketak...

Ezin uka bere interesa daukala horrelako segimen batek zinefiloen egarria asetzeko.

Pilota Txapelketa a tope

GASTEIZen ospatzen ari den Munduko Pilota Txapelketaren X. edizioaren finalak ikusteko aukera izango dugu igandean halako pilota maratoi batean.

Bost pilota partidu ikusi ahal izango ditugu hilaren 21ean. Ez edozein partidu gainera. Bost final, bost. Batzuk zuzenean eta besteren bat diferituan.

Pilotazaleek izango dute entretenimendurik igandean.

"Kilometroak 86"an

mahai-inguruak

'Kilometroak 86' ospakizunaren Kultur Hamabostaldiaren barruan eta Kilometroen sarrera antzera, Lantegi Eskolaren gaiaren inguruan hitzaldi batzu antolatu dira. Hauetariko bat dugu hilaren 25ean eskainiko dena. Gaia honoko hau izango da: 'Eskola porrotaren aurrean instituzioen irtenbideak'. Hizlariak berriz segidakoak: Julene Fernandez (Ordiziako Ikastolako Psikologoa), 'Ikastola baten irtenbidea'z hitzegingo duarik; Anjel Jimenez (Heziketa Ordezkaritzan 'Formacion ocupacional' delakoaren arduraduna), 'Hezkuntza konpentsatorioa eta Formazio Okupazionala'z mintzatuko da; Marga Alkorta (Oreretako Multiprofesionaleko taldearen partaidea), 'Atzerapen eskolarra eta gela berezia'z; eta azkenik, ADARRA Pedagogi Kolektiboaren partaidea bat izango da, 'Beste alternatibak' aztertuz.

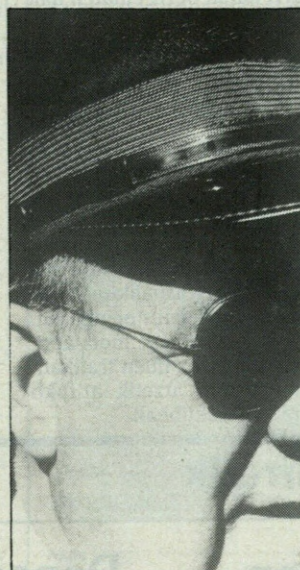
lehiaketak

Bilintx haur-literatur saria 1986

Bilintx liburudendaren 10. urteurrena betetzen denez eta Euskal Herriko haur-literatura suspertu asmoz, «Bilintx haur-literatur saria» antolatu da urtero egiteko asmoz. Bi sail ditu sari honek. «A» saileko idazlanek OHOeko erdi zikloko haurrei zuzenduak beharko dute izan. «B» sailekoek berriz, OHOeko goi zikloko edo BBBko gazteei zuzenduak beharko dute izan. Idazlanak euskara batuan idatziak, orijinalak eta inon argitara gabeak izango dira. Idazlanak narrazio, ipuin luze edo nobela sailekok izango dira gaia idazle bakoitzaren esku uzten delarik. Lanak bidaltzeko helbidea: Bilintx liburudenda, Fermin Calbeton kalea, 30, Donostia 20003. Lanak bidaltzeko epea urriaren 15ean amaitzen da.

Bi argazki lehiaketa Gasteizen

Bi lehiaketa hauek Euskal Pilotaren Munduko X. Txapelketako eratzailen esku-tik datorkiguna eta Arabako Kultur Batzordearen Argazkigintza Sailak eratu duena «Argazkilari arabar gazteen II Txapelketa» izenburupean, dira. Nahi duten guztiek har dezakete parte, lehenengoan gaia txapelketa bera delarik eta bigarren berriz librea. Argazkiak bidaltzeko epea urriaren 8an amaitzen da, orijinalak Arabako Diputazioaren Kultur Batzordera igorri beharko direlarik.

Ipuin eta kartelen lehiaketa Oreretan

Oreretako King Kong taldeak ipuin eta kartel lehiaketa bat antolatu du 'Beldurrezko gau bat' gaiaren inguruan. Lanak orijinalak eta argitaragabeak behar dute izan. Gero ez dira bueltatuko. Lanak aurkezteko epea abenduaren 6ean amaituko da. Lanak bidaltzeko helbidea honoko hau duzue: Jose Manuel Bernardo Galan, Elias Salaberria kalea, 10, lehenengoan, Orereta. Argibide gehiago nahi baduzu dei 516571 telefono zenbakira.

BILINTX

haurren literatura saria
1986

Gure Artea lehiaketa

Gure Artea Kultura eta Turismo Sailak arte plastiko erako eskultura, margoketa eta grabaketa motei buruzko 'Gure Artea' izeneko 1986rako sariketarako deia egin du. Artista bakoitzak nahi duen arte moetan parte har lezake. Dena dela, moeta bakoitzerako arte lan bakarra aurkeztu ahal izango du. Lanak aurkezteko epea irailaren lehena eta azkenaren arteko egunetarikoa izango da.

URRIAK 5

DEBA

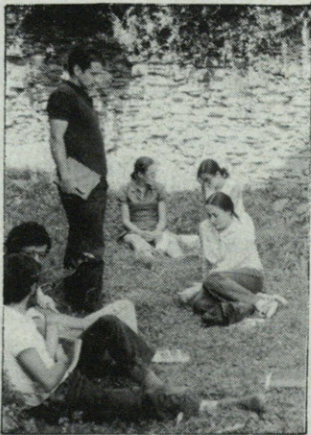
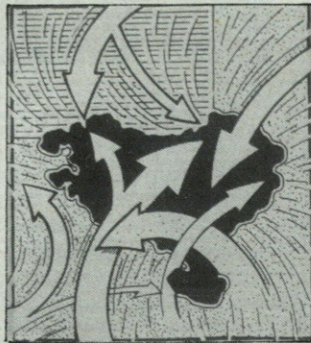
KILOMETROAK 86

ikastaroak

Historia ikastaroa aurrera

«Euskal Herria gertakizun historiko nagusien aurrean» lemapean GITE-IPESek antolatutako ikastaroa aurrera doa. Datorren egun hauetarako egitaraua honoko hau duzue. Hilaren 22an, 'Euskal Herria eta estatu modernoaren sendotzea' Jesus Arpal eta Xabier Apaolazal aztertuko dute. 23an, 'Iraultza industrialak langile mugimenduan izan zuen eragina' Juan Ignacio Paul Arzak eta Antonio Elorzak. 24ean, 'Faxismoa' Francisco Letamendia eta Marc Legassek. 25ean, 'Euskal Herria eta nazio askapenerako mugimenduak' Jokin Apalategi eta J.L. Davantek. Eta azkenik, 26ean, 'Europako giza mugimendu berriak' Juan Martinez Alier eta Justo De la Cuevak.

Helduentzako euskarazko klaseak

Aurtengoan ere Goiherriko Euskal Eskola euskarazko klaseak emateko prest dago. Matrikula epea zabalik omen dute irailaren 3tik 25era bitartean. Tokia honoko hau duzue: Beasainen, Kale Nagusia 44. Lazkaon, Elosegi 16 (Gerriko). Ordizian, Barrena Jauregian. Arratsaldeko 4etatik 5etara eta iluntzeko 8etatik 9etara egin daiteke izenematea. Klaseak goizean, eguerdian, arratsaldean eta iluntzean izango dira.

AEKk matrikula epea zabalik

Urtero bezala AEKk neguari begira bere ikastaroak prestaturik ditu jadanik. Ikastaro hauetan maila guztiak erakutsiko dira. Ordutegiak ere era guztitakoak dira, egunero 2, 3 nahiz 5 ordutako klaseak izango direlarik. Matrikula zabalik dago Euskal Herri guztian. Informazio gehiago nahi baduzu, galdetu zure herriko AEKari.

jaiak

Aurtengoan ere
Eginekoek beren eguna ospatzeko Urdiaingo San Pedroaldean antolatu dute hilaren 28rako egun pasa bikaina. Bertan musika, ikuskizunak... eta antzeko ekitaldi ugari izango dira ohi den bezala. Autobusez joan nahi duzuenok izenemateko telefono honetara dei eza-zue ahalik eta azkarren: 94-424 44 04-05. Dei hauek goizez egitea eskertuko da.

Bizkaia:

- ☐ Ereño 29an.
- ☐ Mendata 29an.

Gipuzkoa:

- ☐ Aizarnazabal 29an.
- ☐ Irura 29an.
- ☐ Itsasondo 29an.
- ☐ Gainza 29an.
- ☐ Urnieta 29an.

Araba:

- ☐ Beotegi 29an.
- ☐ Kostera 29an.
- ☐ Oilabarre 29an.
- ☐ Alzedo 29an.
- ☐ Kintanila 29an.
- ☐ Elosu 29an.
- ☐ Zuia 29an.

Nafarroa:

- ☐ Arazuri 29an.
- ☐ Arruiz 29an.
- ☐ Braibar 29an.
- ☐ Barbarin 29an.
- ☐ Barbatin 29an.

- ☐ Barillas 29an.
- ☐ Cia 29an.
- ☐ Criza 29an.
- ☐ Cordovilla 27an.
- ☐ Corella 29an.
- ☐ Cortes 29an.
- ☐ Arakil 29an.
- ☐ Egozkue 29an.
- ☐ Eraso 29an.
- ☐ Eraul 29an.
- ☐ Eslaba 29an.
- ☐ Ezkurra 29an.
- ☐ Garaioa 30ean.
- ☐ Ibargoiti 29an.
- ☐ Iziz 27an.
- ☐ Ildozin 29an.
- ☐ Ildoiz 29an.
- ☐ Inbuluzketa 29an.
- ☐ Imizkoz 29an.
- ☐ Izalzu 29an.
- ☐ Izkoz 29an.
- ☐ Labeaga 29an.
- ☐ Lakabe 29an.
- ☐ Larraga 29an.
- ☐ Leitza 29an.
- ☐ Markalain 29an.
- ☐ Mendibil 29an.
- ☐ Noain 29an.
- ☐ Biurrun 29an.
- ☐ Ezkabarte 29an.
- ☐ Oskoz 29an.
- ☐ Zizur 29an.
- ☐ Salinas de Monreal 29an.
- ☐ Salinas de Oro 29an.
- ☐ Ibargoiti 29an.
- ☐ Ukar 29an.
- ☐ Basaburua 29an.
- ☐ Urbiola 29an.
- ☐ Urbaniz 29an.
- ☐ Zarranz 29an.
- ☐ Zubiri 29an.
- ☐ Zandio 27an.
- ☐ Zufia 29an.

bertsolaritza

Bertso-paper lehiaketa

Aurten Donostiako Herri Irratiak bere 25. urteurrena ospatzen du, hori dela eta bertso-paper lehiaketa bat antolatu duenarik. Honakoak dira bertan parte hartzeko bete beharreko baldintzak: edonork har dezake parte; lanek orijinalak beharko dute izan; bertso sorta bakoitzak gehienez 12 bertso eta gutxienez 8 izango ditu; gaia bakarra izango da: 'Loiola irrati, lehen, orain eta gero'; lanak urriaren 31 baino lehen honako helbidera aurkeztu beharko dira: Loiola Irratia, Loiola saindutegia, Azpeitia 20.703. Irabazleak aukeratzeko bideak hauek izango dira: sorta guztietatik epai-mahaiak 8 onenak aukeratu dituzte. 8 horiek beren bertsoak IOiolan grabatuko dituzte. Zozketa bidez binaka taldekatuko dira eta zuzeneko programa batzuen bidez entzuleei entzun araziko zaizkie. Entzule eta epai-mahaiaren artean erabakiko da nor izango den irabazlea.

guztion lana!

EUSKARAZ

Narbaiza eta Egileor-i omenaldia

iraila

21 Irailaren 21ean Eibar-ko Udalak Narbaiza eta Egileor bertsolariak omenduko ditu Arraten. Eibartarra da Narbaiza eta bergararra Egileor. Goizeko 11etan meza izango da, eta ondoren, 12,30tan bertsolariak Arrateko zelaian. Tarte batean opariak emango zaizkie bi omenduei. 2,30tan bazkaria eta arratsaldeko da.

kirolak

Euskal Herriko aizkol txapelketa nagusia Gasteizen

Euskal Herriko aizkol txapelketa nagusia martxan dago. Finala Gasteizen izango da, aurrez finalerdia Durangon jokatu delarik. Finallean sei aizkolarik izango dute aukera parte hartzeko. Finalerdian izango duten lana aski txikia da, finaleko lan erdia hain zuzen: bi kanardiko, bi 60 ontzako eta beste bi oinbiko. Aurtengo

txapelketa honetan gauza berririk ere erabaki da. Gasteizen irabazle gertatzen dena datorren urteko txapelketara zuzenean joango da. Zenbat eta zeintzuk izango diren aurtengo txapelketan parte hartuko dutenak ez dago jakiterik oraindik, izenemateko epea oraindik irekia bait dago hile honen bukaerarte. Izena eman nahi dutenek hiru herrialdeetako Federazioetan egin dezakete.

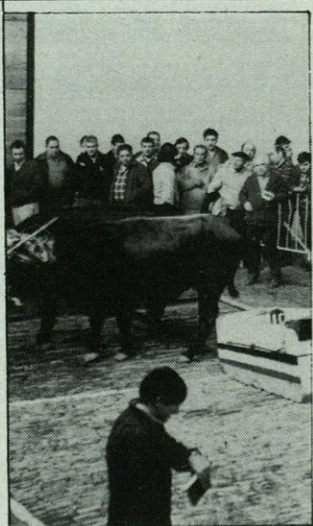
Artxandako jolas parkean idi probak

iraila

21 Hile honen 21ean Artxandako jolas parkean ihaz beza-lan aurtun ere idi probak izango dira. Sei idi parek parte hartuko dute: Ugarte-Gondra, Jose Antonio Olabarria, Alejandro Oliden, Hormaetxea anaiak, Antonio Olaberrieta eta Bautista Olidenek.

Laukizen idi probak

Herri honetan aurtun ere idi probak antolatuta dituzte hilaren 28 eta 29rako. Proba hauek Bizkaiko Aurrezki Kutxa, El Corte Ingles eta Esne Ona-Ram sarien puntuaketatara baliagarriak dira. 2.960 kilotako harria erabiliko dute. Sarietako dagoenak, irabazleak 105.000 pezeta jasoko ditu, bigarrenak 95.000 pezeta, eta horrela 30.000 pezeta arte. Izena eman nahi dutenek telefono honetara dei beza-te: 94-6742051-6742552.

auskalotzen

Katusukaldeen tenorea

Gasteizen jokatzeko ari diren mundialek hori frogatzen digute, katusukaldeentzat dela egokia denboraldi hau. Egoera ambigua eta demagogiarako ezin hobe.

Kirola, internazionalki hedatua dagoen bezala, Estatuentzat ematen du aukera. Eta beste guztiak ez du zentzurik. Arraun mailan montatu denak ez du zentzurik, beraz. Federazio Vasca batek ez du zentzurik baldin eta internazionalki ez badu ordezkariarik eta oriotarrei emandako tratua katusukaldeak bakarrik lasaitu ditzake, eta ez besteak.

Zergatik ez da arlo guztietan Federazio Vascaren aldeko borrokarik planteatzeko? Joan den futboleko mundialean ez da horrelakorik aipatu.

Europar txapelketan, atletismoan ere ez. Eta grabena, arraun olimpikoan ere Estatuaren izenean joandako arraunlariek ez dute izan aukerarik etxea ordezkatzeko. Pelotan gertaturikoa berriz, lotsagarria. Arzelus-Satrustegi espainolak, Haranbu-

ru-Mutuberria frantsesen aurka jokatu dute, eta Federazio Vasca horien zaleek ez dute zigorrik jaso. Futboleko eta gazteen nazional txapelketan Osasuna, Bilbao Athletic eta Real Sociedad-ek, Las Palmas, Betis, Murcia, Madrid, Barcelona, eta hone-lakoen aurka jokatzeko duten bitartean, nazional eraketa horren pean ezerk ez du zentzurik. Zergatik ez planteatu borroka hori sail hauetan? Ezin delako, noski, Estatuok horretarako aukerarik ematen ez duelako. Hori bai, aizkolari, txingari, idiprobak, etabarren munduko txapelketak antolatzeke kapaz dira hauek, aurpegia kolorez batere mudatu gabe. Euskal Herriko katusukalde ez zareten guztiak, utikan, eta ez onar katusukaldekeriarik, eta Iparraldeko Mutuberria eta Nafarroako Satrustegi batera eta nazio beraren izenean jokatzetik ez duten bitartean ez eman amorerik gainera.

Xalbardin

mendi ibilaldia

irailaren 28rako

- ☐ **Mendikari** (Hzparne): Hiru Errege Mahaia (Anaye lepotik, Lescun Sanchesetik).
- ☐ **Erdella** (Elorrio): Siresa—Lenito.
- ☐ **Tabira** (Durango): XIII. Gazteen Ibilaldia.
- ☐ **Gasteiz**: Miskiluz-Abaurrea Garaia.
- ☐ **Lagun Onak** (Azpeitia): Ernio.
- ☐ **Pagoeta** (Zarautz): Ernio.
- ☐ **Anaitasuna** (Azpeitia): Ernio.
- ☐ **Miru Gain** (Otxandio): Unzilaitz.
- ☐ **Gorla** (Bergara): Zestoa-Aizarnazabal.
- ☐ **Artibai** (Markina): BElagoa- Santa ENgrazia (Zuberoa).
- ☐ **Ganerantz** (Portugalete): Oketa (Villarrealdik).
- ☐ **Antiguoko mendizaleak** (Donostia): Tourmalet-Aumar Lakua- Oule Lakua-Saint Lary.
- ☐ **Euskalduna** (Andoain): Araoz-Andarto-Arantzazu.

BILINTX

HAUR-LITERATUR SARIA

Sari honetan parte hartzeko asmoa baduzu gogoan izan lanak bidaltzeko epea **urriaren 15ean** eguerdiko hamabietan bukatzen dela. Xehetasuna gehiago: «**BILINTX**» LIBURUDENDAN.

Fermín Calbetón, 30 — Tel. 420930 — DONOSTIA

1986ko Ekaina

Latxun

3. zenbakia

3

Elkarrizketa: Isidro Monzon. Abertzaletasun zaharraren porrotetik abertzaletasun berrira. ☐ Dossier: Hego Euskadi, bi autonomiatan zatitua. ☐ Baskongadetako Komunitate Autonomoaz. Koldo Gorostiaga. ☐ Nafarroako Komunitate Foralaz. Kepa Larunbe. ☐ Irakurketa ekonomiko bat. Balere Bakalkoa. ☐ Saiakera: Lege Antiterrorista eta komunikabideak. Iñigo Iruin. ☐ Elizaren ofentsibak sortutako zenbait gogoeta. Markox Iraola. ☐ Nazioartekoa: Kurdistan, Ekialde Erdiaren bizkarrezurrean. Pablo Sastre.

Nazio proiektu bati buruz.

PNVren zatiketa amaiezina bukatzeaz

Berriro hauteskundeak Komunitate Autonomoan

Nafartarren jokabide berdinarekin Gipuzkoako PNVren aparatua espulsatuta, Gasteizko Parlamentuan alderdi horrek dituen 32 biltzarkideetatik 11 EA-NVra pasata edo pasatzeko bidean, udazken honetarako iragartzen dira hauteskunde autonomikoak, Komunitate Autonomoko eta azken finean Hegoalde osoko mapa politikoa hankaz gora jarri dezaketenak. ETAko buruetarikoa izandako Maria Dolores Gonzalez Katarain «Yoyes»en heriotzeak, berriz, bazterrak astindu ditu.

Bi hauetatik nor aurkeztuko du PNVk lehendakaritzarako heldu den udazkenean?

Hauteskundeetarako prestatzen da mundu guztia korrika eta presaka Komunitate Autonomoan. Jose Antonio Ardanzak egiten dituen deklarazioek ere halako despedida eta balantze kutsu bat hartu dute, eta datozen urriaren hasieretarako PNV bitan zatitu duten sektore-alderdiek beren partiketa bukatua eduki behar dute. EA-NVkoek egun gutxi dute alderdiaren oinarriak zehaztu eta hauteskundeetarako programa mamitzeko. Guztiek ere urriaren bigarren hamabostaldirako kanpainak prest behar dituzte.

Gipuzkoako zenbat kritiko bihurtuko dira EA-NV?

Eszisioa Gasteizen hasirik, eta berehala Nafarroako militantzia espulsatutaren gehiengoa elkartu zaiela, prudentzia handiagoz jokatu dute Gipuzkoan, joan den astean orriotan Manuel Ibarrrondok iragartzen zuenari jarriki. EAJ-PNV etiketari ahalik eta denbora gehienez heldu nahi zion Markel Izagurre buru duen ejekutibak; eta inportantea dena: baseari argi eta garbi erakutsi nahi zitzaion ahalegin guztiak eginak zirela alderdi barruan gauzak konpontzeko.

Ez da samurra, izan ere, hiru probintziatako autonomia eta agente politiko eta ekonomiko guztia eduki duen —eta oraindik daukan— alderdiaren altzotik atera, eta historiarik ez duten sigla batzuen obediencia onartzea. Laurogeitamar urtetako historia ere atzean utzi behar da eta.

Gipuzko Buru Batzarrek, horrela, azken orduetaraino luzatu du beren irteera, ahalik eta militanterik gehienekin ateratzeko. Ofizialistak ere hasi bait dira lanean. Udal, probintzia edo Parla-

mentu mailako kargu hautetsietatik %60 jadanik definitua da ofizialisten sailaren alde, eta 65 uri-buru-batzarretatik 17 dira kritikoen bidetik apartatu direnak.

Gipuzkoako «gestora» egun batetik besterako martxan jarria da, eta urria baino lehen alderantzizko lana egin behar dute gipuzkoako kritikoek, ahalik eta azkarren ibili egoera behingoz garbitu eta EA-NVra ahalik eta jende gehien eramateko.

Sozialistek beren taktika definitu behar dute

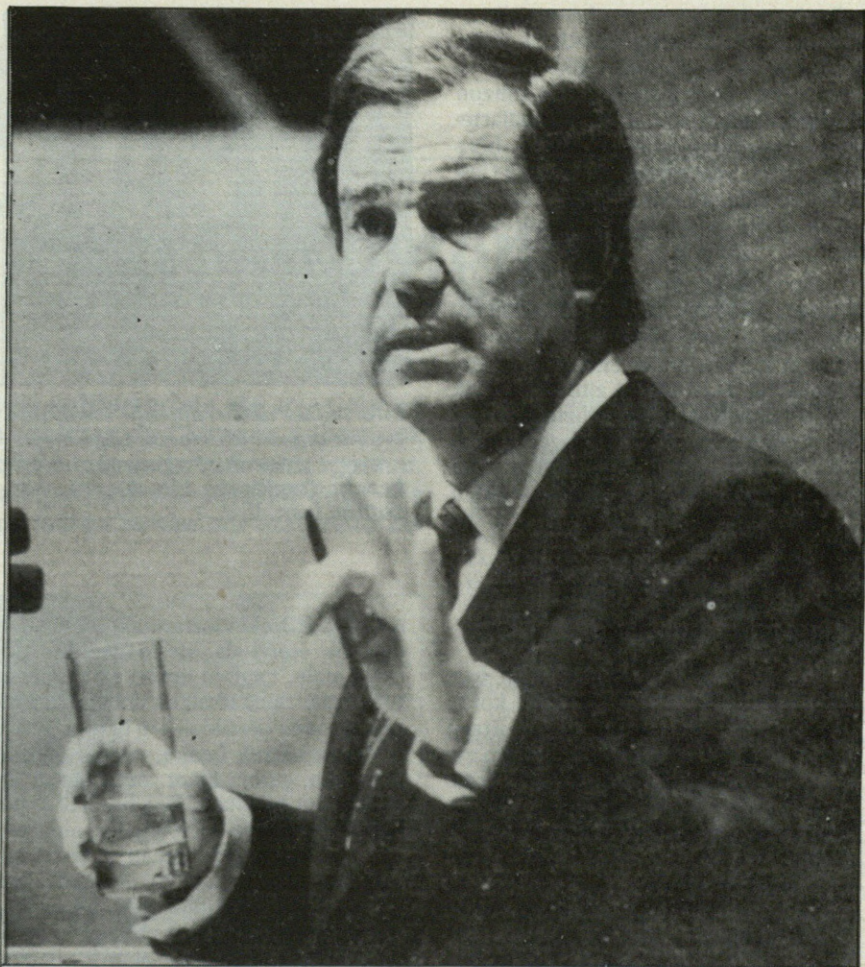
Isil antzean daude PSOËko buruak azken asteotan, eta mintzatzen diren bakoitzean Ardanzen gobernuarekin sinatutako tratua konplutuko dutela azpimarratzeko da. Legealdia erabat bukatzea nahiago lukete sozialistek, eta horretarako bere 19 parlamentarien botoak eskaintzen dizkiote. Baina PNV 20 parlamentari baino gutxiagorekin gelditzen bada, gainerakoak EA-NVra joan direlako, Ardanzak askotan aipatu duen «duintasun» hori gabe geratuko litzateke gobernuan jarraitzeko.

Beste motibo bat ere badute, ordea, sozialistek atzeratze horretarako: ez dela oso garbi ikusten zer gertatuko litzatekeen Lakuan gobernu sozialista eta Ajuria-enean Txiki Benegas sartuta. Horren aurrean bi jokabide dira, beti bezala, PSOE barruan. Gipuzkoarra, epelago, eta batez ere itzali antzean dabilen Mugica Herzog-en tesia: sozialistek Euskal Herrian duten paper historikoa, bere ustez, nazionalisten estrategiarekin b tera laguntzea da.

Bizkaikoak, eta Garcia Danborenea buru duen taldea batez ere, gogorra goak dira eta gustora hartuko lukete lehendakaritza eskuetan. Hau, noski, Estatu Espainolean indar politikoei eta beste indar «faktikoei» pentsatzen dutenarekin lotu beharra dago. Alegia, ea zein jokabide nahi duten indartu juxtu jeltkideak, Komunitate Autonomoko trantsizio baketsu edo normalizatuak garrantzitzen zutenak, zatikatu direnean. Dirudien bezala kontraintsurgentziaren dotrinarik gogorrena nagusitzen bada, PSOE baitan espainolismorik agresiboen potentziatuko da, Mugica bezalako jendeak baztertuz.

Eta PNVren eta NVren arteko berezitasunak definitu behar

Hauteskundeak, beraz, gainean eta elektoralismoz betetako keinuak laster hasiko dira ikusten edonondik. Eta edozein modutara ere, talde bakoitzak bere posizioa ongi markatu nahi du. Euskadiko Ezkerrak, esate baterako, uko egiten dio Ardanzen kontsultetara agertzeari, honek ETArekiko bere jarraera garbitu dezan arte.

Piskanaka definituz doaz kritiko ezagunak NV aldera, baina inkognitarik ere ez da falta.

Jeltkideen krisiaren beste neurri bat ere hauteskundeak erakusten dute. Zatiketa ia erabat burutua delarik, zintzilik geratzen diren saltsak alde batera utzita —Gipuzkoan oraindik oso mingarri izatekotan dauden saltsak: batzokien zatiketak eta beste— ondorengo urratsen kontura desafiotan hasiak dira kronista politikoei.

Elkarrizketetatik eta Gasteizko prentsaurrekoan EA-NVren fundatzaileek esandakoetatik, PNVrekiko ezberdintasun ideologiko handirik ez zaie ikusten. Desberdintasunak estrategikoei direla aipatu izan du Iñaki Aldekoak, eta hori izatekotan ziurrenik alderdiz kanpoko beste gertaerek garbituko dituzte.

Baina beste osagai bat ere badu krisiak, autonomiaren mesedeetatik talde bat baztertuta geratzeak ekarri duen egonezina, alegia. Hori nabarmena zen Gipuzkoarren kasuan, eta baita Arabarrean ere. Adibide bat emateagatik: hasiera batean «Eresoinka» etxea sortu zen ETBren produzio beharrei erantzuteko, baina gero «Xoxoa» berriak irentsi zituen mahukarik gozoenak, eta gipuzkoarrentzat behi argalen aroa iritsi. Hurrengo hauteskundeetan ondoren indar

erlazioa aldatua edukitzea espero dute kritikoek. Baina zertarako, alderdi berrean berriro konfluitzeko, Hegoaldea elkarren artean banatzeko? Apostuak hortik dabilta.

«Yoyes»en heriotzearen oihartzunak

Baina egoera berri horrek beste alor batean zer eragin ekarriko duen ere ikusteke dago, Herri Batasunaren alorrean alegia. Hasierako beren deklarazio radikalak ondorengo elkarrizketetan asko moderatu badituzte ere —ARGIARI joan den astean Manuel Ibarrondok eginikoak dira horren lekuko— HB bozkatzen duten zenbat hauteslerengana iritsiko diren dago zalanztan.

Herri Batasunaren munduak ezagutu du, hain zuzen, aski astindu gogorra joan den astean Maria Dolores Gonzalez Katarain «Yoyes»en hilketa zela medio. Mexicon urte batzuk egin ondoren, Hegoaldera joan den urtean itzulia, Errefuxiatuen Batzordeak gogor salatu zuen bere jokabidea, eta bere herriko pintaketak dira KAS eta HBko jendeek eskaini zioten harreraren lekuko.

Denbora bat pasea zen harrez geroztik eta bere hilketari mendeku usain bat hartu dio zenbaitek, HBko jendeen artean ere halako komentarioak entzun direlarik. Azken finean, bere familiartekoei idatzitako agiriak aparte bere anaia HBko kontzejalak eta ahizpa Gestoretako kideak beste idatzi bat ere plazaratu zuten bengantza kutsu hori salatuz.

Komunikabide guztiek zabaldu dute, gainera, «Yoyes»i baldintza batzuetan Hegoaldera lasai bihurtzeko baimena Txomin Iturbek berak eman omen ziolako berria. Hola lotzen zituen familiak azken hilabeteotan alde guztietatik barreiatu den tesia, Txomin negoziatzeko prest dagoen gizon arrazoizkoa dela alegia eta aparatoa kontrolatzen omen duen «Pako» Mujika Garmendia berriz gogor kupidagabe bat.

ETAren ahulezia, traizioa, mendekua, emakumea...

Ez dute momentu oso egokian hartzen Ezker Abertzalea berri edo kontu guzti horiek. Mundu guztiak aitortzen du ETAren buru nagusiak munduan zehar sakabanatu dituztela, Estatu Francesak errefuxiatuen gain sekula ezagutu ez bezalako presio bat egiten du... Tirabiren fantasma kezkarriago agertzen da holakoetan.

Erakunde armatuaren ahulezia aipatu dute batzuek, mendekua beste batzuek, eta horien salaketa gainera beti

Informazio desberdinekin eztabaida erabat imposible delarik, Lege Antiterrorista gainean eta gauzak dauden bezala, familiaren hitzak erruz haitatuak izan dira.

KAS eta HBrekin lerratutako bere senideetatik etorri da. Beste zenbait bertsiok, aldiz, Txomin Iturberen baimenarena egia izatea ukatzen dute eta aurrerago doazen bertsiok ere badira.

Gauza batzuk badira, ordea, edozeinentzako garbi. Elkar ezin ulertuzko kanpoetan mugitzen dira eritziak. Alde batetik eskubide indibidualak aipatzen dira, norberak leku batean sartzeko bezala ateratzeko daukan deretxoa, eta bestetik berriz eskubide hori bere inguruan duen testuinguru politikoan sartu nahi da. Batak haurrekin paseatzen

duen emakumea ikusten du, besteak berriz ETako ejekutiban besteak bultzatzen eta edozein prezioztara etxera bihurtzea erabaki duen pertsona.

Eztabaida posible ez da, bestalde. Lege Antiterrorista gainean eta gauzak dauden bezala, egun gutxiren buruan azken urteotan definituz joan diren posizioetan segiko du jendeak, eta informazio gehiago eskuratu ezinean —edo informazio ezberdinekin eztabaida erabat imposible delarik— batzuek biolentzia irrazionalaren beste krimen bat izan dela eritziko dute eta besteek berriz «damutu» honek zigor horretarako aski merezimendu egingo zuela, eta informazioak ezingo direla jakin.

«Asociación por la Paz» antolatzen ari da

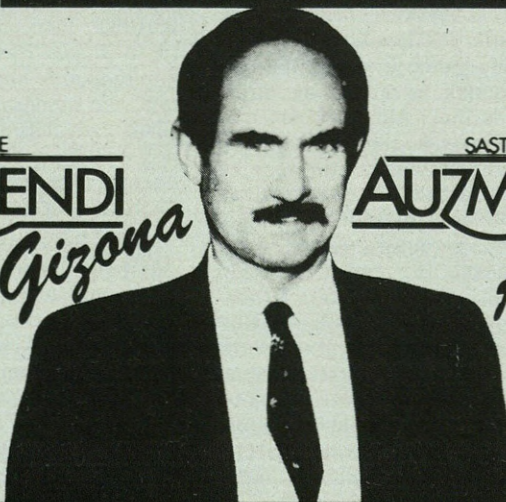
Denbora izanen da diogunaren testigu, batzuentzako bezala besteentzako. Baina beste fenomeno baten lekuko ere bada jadanik denbora. «Asociación por la Paz» delakoa urratsez-urrats antolatuz doa, eta beste lekuetan holako esperientziak eman duten jokoa ezagututa, oso garai erosoak datorkio. Hasteko, Altsasun egin dute fundazio bilera, eta udazken honetarako iragarri daitekeen nahasmendu boladarako kontutan hartzeko fenomeno bihurtu daiteke. Hasteko, gazte bat sartu da gose greban Errenterian, HBk «Yoyes»en hilketa salatu dezala eskatuz.

Iñaki ZUBIONDO

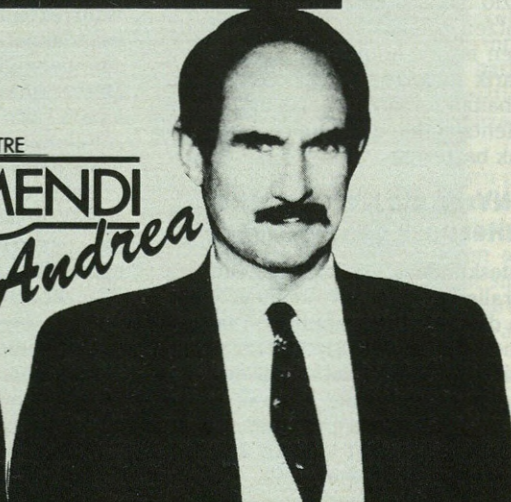
Donostiako emakumeak gizasemeen pare azkenean.

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

Ez da errez Parisen

euskal errefuxiatuak defenditzea

Estatu Frantsesean bizi den psikosi antiterrorista eta arrazistaren anparoan, erreazio gutxiren erdian segitzen du Chirac-en gobernuak euskal errefuxiatu politikoak polizia espainiarrari entregatzen. Etengabeko jario horretan, bederatzigarrana kanporatua dute, eta beldur izatekoa da ARGIA hau irakurlearen eskuetara iristerako zerrenda zabaldua izatea.

La Bastilletik abiatuta, «Ez, ez, ez, estradiziorik ez» entzun zen euskaraz Parisko kaleetan.

Bederatzigarren iheslari estraditatu Arabarra da, Amurriokoa eta bera mugaz bestaldera bidaltzearekin batera detentitu dute jendea bere sorterrian ere. Andoni Ginea Landa, bere 28 urteetan, Iparraldeko emakume batekin zegoen ezkontdua, eta frantses nazionalitatea eskuratzeko bidean zegoen.

Azpimarratzekoa da nazionalitatearen afera hori, zeren duela gutxi libre utzia dute beste errefuxiatu bat, Juan Manuel Galarraga, hau ere oraindik frantsestu gabea baina juleek erabaki dutenez bertako emakume batekin ezkontdua egoteagatik frantses kontsideratu daitekeena.

Andoni Ginearen kasuak, ikusten denez, defentsa eta errekurso errezak posibilitatzen ditu, baina Justiziaren eskuetatik pasa gabe aginte ejekutiboak

hartu du kanporatzeko erabakia. Azken urteotako gertakizunek garbi erakutsi bait dute ondorengo errekurtsoen emaitzek gutxi inporta dutela. Badira Cubara espulsatutako, errefuxiatu estatutoa zutenak, eta gero Justiziak espulstioa legez kontrako deklaratu errekurtsua irabazi dutenak... baina beti ere Cuban.

Bereziartuarentzako Ibrahim-en abokatu bera

Negoziaketaren oihartzunak puska bat ahulduak direla, erabateko etsipenean sartu nahi da errefuxiatuen komunitatea. Eta besteren artean, Iparraldean ongi integratutako jendea polizia espainiarraren eskuetan utziaz —Andoni Ginea ikastolako langile bat zen—

beren artean tirabirak sortu nahia ez da helbururik txikiena.

Txema Bereziartuaren kasuak nola-bait beste kolore bat dakar, zeren errefuxiatu estatutoaren jabe izatean Justiziak bai bait du bere estradizioa galarazteko ahalmena. Aste honetan aztertzen da Paueko auzitegian bere kasua, eta ehunka folioen artean Bereziartuaren kontrako frogatzat Joseba Arregirena bezalako kasuak jarriko dira mahai gainean.

Oraingoz, eta Madrilgo gobernuak dossierra azken momentuan iritsi erazia zuelarik, prozesoa atzeratzea lortu dute. Horretarako Bereziartuak uko egin dio aurreko bere defentsari, eta Jacques Verges egin da kasuaren kargu. Bada bitxikeria bat abokatu honekin, zeren bera bait da gaur Estatu Frantseseko polemikaren erdian dagoen Georges Ibrahim Abdallah «terrorista» libanotarraren defendatzailea ere. Laster betetzen du Ibrahim horrek bere gartzela zigorraren erdia, eta eztabaida gogorrak dira Estatu Frantsesean bera askatzearen komentziak. Bomba erasoa gogorra den bitartean.

Bi mila lagun euskaldunontzako babes politikoa eskatzen

Psikosi antiterroristaren erdian, jende askok gobernuari ejertzitza erabilteza eskatzen diolarik, Parisko kaleak polizia armatuz josita, ez dago giroa euskal errefuxiatuen laguntzeko. Hala ere, joan den ostiralean, bi mila lagun inguruk hartu zuten parte errefuxiatuen aldeko batzordeak antolatutako manifestaldian, ezker mutur trostkysta eta alternatiboko jendeak gehienbat. Goizean bertan La Défense-n beste bomba bat lehertua zela alde batera utzita, bezperan 300 lagun baino ez zituen bildu aktualitatearen erdian dagoen Chileren aldeko manifestazio batek.

Manifestazioak manifestazio, asko dira errefuxiatuekin Parisek daraman jokabidea irrebetsiblea dela diotenak, eta horren lekuko heldu den asteo ARGIA aurkituko du irakurleak.

I.Z.

Suiza, arma saltzaile ixilkoia

Suizako «Noticiero Latinoamericana»-k salatu duenez, pasa den apirilean Nicaraguako FDN talde kontrairaultzailearen delegazio batek bisita egin zuen Europara, besteak beste OTANeko armamentua eskuratzekotan.

Buehrle-Oerlikon Suizako arma fabrikari inportanteeneko arduradunekin aritu omen ziren. Helburua, empresa horretako filiala den Pilotus empresa aeronautikotik dozena bat abioi berengatzea.

«Pilotus» abioia, Suizako gobernua-
ren aburuz, hogeitamarren bat herrietara esportatzen da; jeneralean pilotoen entrenamenturako, ezagutze-heganaldietarako, zaurituen erreskaterako... erabiltzen da.

Oraingo salaketak hari luze samarra du baina. Vietnameko gerran, amerikarrak abioi honen modalitate batez baliatu ziren: «Pilotus Turbo Porter PC-6» delakoaz. Erabilpen hark polemika piztu zuen Suizan, eta ezker aldeko sektore zenbaiten eraginez 1969an Pentagonorako abioi haren esportaketak debekatu ziren.

Halaz ere, empresa horren zuzendari den Dieter Buehrle-k, harez geroztik, lasai jarraitu du bestelako arma-esportaketak eginik: Afganistango gerri-lari, Pinocheti...

Abioiari dagokionez, berriz, Mexikoko «El día» egunkariak Guatemalako Quiché eta Peten-eko eskualdeetan erabiltzen ari zela baieztatu zuela-ta, Suizako parlamentuan beste polemika bat ireki zen, «Pilotus»-aren erabilpen militarraz.

Abioia, armamentu aldizkariaren arabera, MRCA aparatuen kategorian sartu liteke (Erabilpen Askotako Borroka Hegazkinak), baina STOLEn kategorian ere (Area Txikitako Aireatze Azkarreko Hegazkinak).

Abioia, erosleentzako izkutuzko dokumentazioan adierazten denez, oso ederki armatuta dago. Adibidez, bi hegaleko azpikaldeetan «bonba-txikigarriak», napalma eta misilak jaurtikitze-ko gailuak eranstean ahal zaizkio. Bi ametrailadora ere baditu, 7,5 mmtakoak, orobat beste gehigarri beliko zenbait.

Suizatik aski «garbi» ateratzen delarik, handik Belgikako Herstal-eko Fabrique Nationale-ra iragaten da, non eta aparatuak apatu tresneria militarrez ornitzen dituzten.

Industri-dinamikak eta amerikarrek bultza eginda

Tokiok «izarretako gerra»ren alde apostu egin du

Japongo buruzagiek Estatu Batuek eragindako «izarretako gerra»-n parte hartzea erabaki dutela eta, Asiako estatu horrek azken urteotan eramaki duen berrarmatze politika azkarrari buruzko argibideak biltzen saiatu gara.

Dakigunez, dena hasi zen... Hiroshima eta Nagasaki bukatu zirenean. Herriak, traumatizaturik, bere armadan konfiantza galdu zuen. Amerikarrek, beren aldetik, Konstituzio bat inposatu zieten japondarrei, non eta gerraren errekurtsioa ukatzen zitzaizen, halaber gerrarako edozein materialeren izatea galerazten zitzaizen.

Estatu Batuen babesean bizi izan dira beraz japonarrak bigarren gerra mundialaz geroztik. Beren auzoak dituzten bakezko helburuez komentzitu dituztelarik, gisa berean ez dute inorengandik halamoduzko mehatxurik sentitu. Hori dela eta, ekonomia-
ren beste alorrak desarrolatzen ahalegindu dira, denok dakigun arrakastaz.

Defentsa gai hauetaz, ordea, nipo-amerikar sekuritate akordioaz eta EEBetako tropak han egoteaz, debate luzea daramate Japonen. Bestalde beren ekonomia-
ren arrakastari esker, eritzi publikoan konfiantza sentimentu bat zabaldu bide da, jende asko nazioarteko politikagintzan kementsuago parte hartzearen alde agertzen delarik. Eta

duela urte batzu eztabaida statu quo-ren aldekoen eta SDF¹ desagertzearen aldekoen artean planteiatzen bazen, gaurregun statu quo-ren aldeko indartutako defentsa bat bultzatzen dutenak enfrentatzen zaie.

Vietnamez geroz amerikarren babes-egituraren sinisgarritasuna kolokan dago. Amerikarrek gainetik Pazifikoko tropalde batzuk Indikora eramane dituzte. Sobietarrek bitartean Ekialde Urru-
neko lurretan indartzen dute beren armada. Amerikarrek presioak egiten dituzte, Japonen geroz eta mundu parte hartako «defentsa sisteman» ardura gehiago asumitu dezan. Azkenik esportaketan bolumenari buruzko tirabirek zera gogorazten diete japondarrei, beren interesak eta mendebaldeko gainerantzeko potentzienak ez direla beti bat etortzen.

Seinale guztiak badira: Japonen gehiagotu egingo ditu bere gastu militar-
rak.

Oraindik ere, amerikar tropen euskarriaz baliatuko dira, baina defentsa autonomo baten ideiak bide egiten du. 1982tik honako urte-presupostuak globalki jeisten diren arren, bi ataletan gora egiten dute: defentsan eta desarroilo bidean dauden herrientzako laguntzetan; biak ere, gobernuaren kanpo politika definitzen duen «comprehensive security» delakoaren osagarri funtsezko.

«Pilotus PC-7» modeloa, Belgikan tresna militarrez hornitu baino lehen

SDF: 1983-1987 programa. Lurreko Indarrak
(Ekipamendu nagusiak)

TIPOA	83-87 programan aginduta- koak	83-87 programaren bukaeran totala
Karroa, tipo 74	373	850
155 mmtako kainoia, tipo 35	50	201
203 mmtako kainoia	72	91
155 mmtako kainoi berria	176	176
81 mm morteroa, tipo 64	56	
Tropa-garraioa, tipo 73	105	816
T-82 blindatua (tipo PC)	127	215
Abioi-kontrako kainoi berria	7	7
Karro-kontrako misil gidatua	14	14
T-79 misil jaurtikigailua	78	108
84 mmtako Recoiless riflea	1749	2603
Karro-kontrako helikopteroa	43	56
Erabilpen askotako helik. (HU-IH)	53	137
Obserbazioko helik. (OH-6D)	64	159
CH-47 garraio-helikopteroa	16	16
Iritsiera gutxiko SAM T-81	47	57
SAM eramangarria	468	517

1950.etakoa hamarkadatik hasi ziren Estatu Batuak Japongo arma-produkzioa eragiten. 1983tik 1987ra bitartean, urteko %5eko gehiagotzea ezagutuko du. Industria pribatua da eta oso kontzentratua (20 enpresek eskaeretatik %70a betetzen dute). Industri-talde bakoitzak militargintzari bere produkzio totalaren %10a baino gehiago eskaintzen ez diolarik ere, Japongo talde handi gehien-gehienak ari dira zeregin horretan. Garrantzi handiko datuak, zeren eta, batetik, industri-talde horien puntako teknologiak armagintzaren zerbitzuan jarri daitezke, errazki, edozein momentutan, eta, bestetik, Japongo maxina industrial osoak presio egin dio gobernuari, armak erosi ditzan.

1967 eta 76an Japongo gobernuak armak ez esportatzeko hartu zituen erabakiak modu berri batez interpretatzen dira, gaurregun materiale "anbiguoak" (elektronika, informatika, komunikazioa, helikopteroak...) aise esportatzen bait dira.

Nuklear-aurreko arotik nuklear-ondokora

Amerikarrak, arma industria hori azkarregi bilaka dadin ez daude horregatik biziki interesatuak. Japonen esportatzen dituen materialen fidagarritasuna eta prezio baxuak kontutan izanik. Halaz ere Japon bataila ematen hasiko da,

bitara jorik, seguruenera: Pertsiar Golkoa eta Hegoekialdeko Asia: hor biltzen dira-ta, japonarren ekonomi interesik kuttunenak.

Jean-Marc Domange-ren *Le réarmement du Japon* liburuan eritzi interesgarri hau aurkitzen dugu: «Bere defentsa zihurtatu ezinik, aukera nuklearra uxaturik, itsasotik heldu behar zaizkion lehengaietatik oso menpeko, Japon hagitx bulneragarri da. Alde batetik sobietar etsaia duelarik (...) eta bestetik berea ez den gatazka batean sar lezakeen amerikar aliatua, Japonen badaki bi handien gerrate batetik ez litzatekeela bizirik irtengo. Bide berri bat irekitzen zaio: abangoardiazko teknologietan daukan maisutasunaz bere behar defentsiboak asumitu litzake, nuklear-aurreko arotik nuklear-ondokora iraganez zuzenean. Defentsa Estrategikorako Iniziatibaren barruan (IDS, erdaraz: iza-rretako gerra) izan ala ez, japonar askorentzat, defentsa sistema ultrasofistikatuak, beren inguruan pantaila ezin-ikusizko eta aldi berean pasa-ezinezko baten eraikitzea, amets ederrak izango dira».

Esan beharrik ez dago, Japonen intereseko bestelako gertakizunik agituko balitz (protektionismoen altxatze larri bat, partikularzki Estatu Batuetan, edo-ta txino-sobietar hurbiltze "kezkarri" bat, edo-ta Ekialde Erdikoan gatazka generalizatu bat) hemen aipatu dugun armatzeko joera, arin bizkortu litzatekeela.

P. S.

Chilez eta Hararez

Oso gertutik kolpatzen gaituzten komunikabideekin bueltaka ari gara. Chileko egoerak eta Zimbabwen bukatu den alineatu gabeko bilerak arreata piska bat eskatzen digute.

Chile. Urteak badaramatzagu Chiletik albiste txarrak aditzen. Hala dira, bai, txarrak. Zergatik, ordea, hartu dute Espainiako (eta Europako, uste dut) mass-mediek Chile begi-begitan? Chileko herria **bereziki** lagun dugulako?

Pinochet **bereziki** gorrotogarria delako? El Salvador-en, Guatemalan, Colombian (Ameriketan gelditzeagatik) **baketan, esne mamitan** bizi direlako?

"Errepresioa" eta "diktadura" hitzak, hitzen azoka merkean Santiagoko generalek eskusizuna ikusteñ da beltz. Ederra sartzen ari digute. Chilekoa bezain benetakoak diren hamaika problema (geure etxeok ere bai) ahantzierazi nahi bait digute. Chile seinalatzen dutenek demokratatan txapeldun direla gogoratu nahi bait digute. Baina hori ez da makurrena.

Urtetan barrena kanpotik eta barruko oposizio "moderatu" batetik puztutako esperantzaz eta **kale-borroka** gogorretan murgildutako hango herriaren etorkizuna ikusteñ da beltz. Iritsiko da Aquino, Suarez, Cerezo bat Chilera ere, eta **jendaki hauek** orduan irribarre egingen dute, eta iruzur egindako herri txiletar umilatuak irentsi beharko du bere mingotsa...

Harare. Alineatu gabekoek, sobera definitu gabe, hartu dute noski inperialismoaren aurkako erabakiren bat: ez alineatzeagatik, nolaz ez ikusi munduko problemarik oinarritzkoenak, nolaz ez izan horietaz axolati?

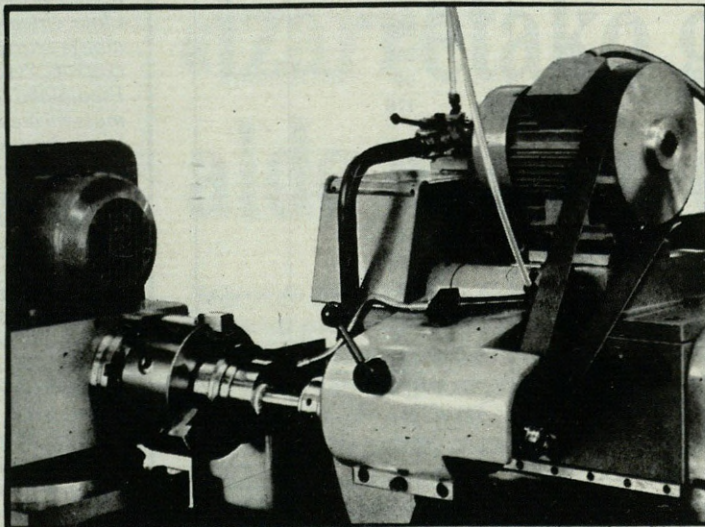
Hararekoek EEBBei buruz berrogeitamapiko kondena-aipamen egin dituzte, bat ere ez sobietarretaz. Prentsa "progresista"ren ondorioa: ez dago, egun, alienatu gabekorik. "Garai batean..." (Tito, Nasser-en garaiaz; betiko nostalgia atzerakoia; aldian haiek inperialismoari kontra egin ez al zioten?). Denak daudela, **batekin ala bestearekin**? Jakina, hori Gadafik berak esaten ditu. Europarrek usaindu ere nahi ez dutena zera da, batek zinez eta minez "alinetau gabeko" izan nahi balu ere, lehendabiziko urratsa, kapitalismoarekiko lokarri txarrak ebakitzen eman beharko lukeela.

Pablo SASTRE

¹Self Defense Forces, autodefentsarako indarrak, teoriarik armada bat osatzen ez dutenak baina uniformedun 270.000 gizakume biltzen dituztenak.

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

UEU: EKITALDI BERRI BATEN BALANTZEA
MAKINA ERREMINTAREN AZOKA BILBON
BHOPAL: HIRUGARREN MUNDUAREN TRAJEDIA
GIPUZKOAKO UREN PLANGINTZA
NATURAREN ERRAIETAN

Urriaren batean zure kioskoan

"Elhuyar, Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....

Helbidea..... Lanbidea

Hiria..... Telefonoa

Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ Urtebeterako 2.000 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 3.900 pta.
- ☐ Hiru urterako 5.800 pta.
- ☐ Urtebeterako 2.500 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkartea. P.K. 361. DONOSTIA

«Stammheim»: espetxe izenez liburu-filme polemiko bat

Alemanian hainbat polemika biztu duen filme bat pasatzen dute Donostiako Zinemaldian. «Baader-Meinhof taldea» izenez ezagutu izan den Armada Gorriaren Zatia edo RAFeko buruei egindako auzian zentratua dago pelikula, eta Alemaniako prentsa ezkertiar eta alternatiboak hori gerra psikologikoa-ren atal bat dela salatu du.

Filmeari «dokumental» izena ipini diote, baina pantailan agertzen direnak aktoreak dira.

Dokumental gisa aurkezten den arren, filme bat da egiatan «Stammheim». Baader, Meinhof, Raspe eta Esslin-i Stammheim-eko gartzelari erantsia den auzitegian egin zitzairen jujemendu historikoan esandakoak dira filmean entzuten direnak, baina aktoreek hartzen dituzte haien paperak.

Baader eta Meinhof-en konplexua

«El cuchillo sobre la cabeza» filmea egin zuelako ezagutuko dute gure

arteko zinezale askok «Stammheim»-en zuzendaria, **Volker Hauff**. Eta gidoilari berriz, «**Der Baader-Meinhof konplexo**» liburuaren idazlea da, **Stefan Aust**, liburuja joan den udazkenean argitaratu zelarik.

Zuzendariak filmearen ardatzaz ematen duen esplikazioak argirik eskaintzen du Alemanian sortu den polemikaren zergaitiaz. Bere ustez, RAF esperientzia bezala frakaso bat izan da, baina presoak hor daude; eztabaida bat biztu behar da horien kasu humanoak

konpontzeko, lehen eraman duten bi-deari uko egiten diotenena alegia, eta lehengoan segitzen dutenek aldatu dezaten.

Liburuaren eta filmearen kritikak modu bateratu batean egin dira Alemaniako prentsa ezkertiar eta alternatiboan. «Konkret» eta «Arbaiterkampf» aldizkarietan eta Berlingo «Die Tageszeitung» egunkarian zabal idatzi da horretaz. Nolabait RAFek gaur daraman estrategia kritikatzeko duen eta esperientzia hori porrot bat bezala jutzen duen ezkerrean kokatu dezakegu prentsa hori, aldi berean Alemaniako politikagintzan eta gizartean aldaketa sakonak gertatu beharra defenditzen dutelarik.

Kritikez gain prentsa horretan RAFeko buruen auzietan lekuko apartak izan zirenei elkarriketak ere egin zaizkie, senideei batik bat, eta baita filmea burutu dutenei ere.

Hamar urtetako propaganda estatalaren biltzaile

Stefan Aust-ek esan duenez, RAFen historia hotza egiten saiatu da. Ez du hori uste aipatu prentsak, eta ezta **Werner Schlegel** kazetariak ere. Honek gutun zabal bat idatzia dio. «Zergatik ez diozu liburuari 'Stefan Aust konplexua' izena ipini? Nola edo hala arrakasta lortu behararen konplexua duzu, eta horretarako norbaiten heriotzea profitatu behar bada bost axola. Lan asko egin duzu, bai. Zu zara 10 urtetako propaganda estatala bildu eta kronologiaren arabera sailkatu duzun lehendabizikoa».

Ehunka informazio eta agiri erabili dira, iturri askotakoak: poliziarenak, interrogatorioetakoak, fiskaliarenak, damutuenak... Liburuan berehala nabari da normalan oso zailak diren iturrietara bidea libre eduki duela. Idazleak elka-

Ensslin eta Meinhof-en paperak egiten dituztenak; atzean Baader eta Raspe.

rrizketa batean aitortua du «gauza batzuk kontatu» zizkiotela BKA edo informazio zerbitzukoek. Orain, bertsio ezberdinak diren gauzetan kazetariak hautatu du «sinesgarriena», argitu gabe zein iturri kontsultatu diren edo aukean ze erizpide erabili den.

Jendeak orain arte ezagutzen ez zituen xehetasunak dakartza, horrela, liburuak. Adibidez, teoriar erabat isolatuak zeuden presoei gutun batekin urkatzeko soka bat pasatu zitzaieiela. Aust-ek, ordea, gauzak nahi bezala hautatuko ditu. Stammheim-en gertatutako «suizidioak», esate baterako, duda guztien artean suizidiotzat jotzen ditu, gertatutako irregularitate guztiek garbi uzten dutenean benetako hilketak izan zirela.

Terroristak «lau ero» dira, benetan eroak

«Terroristen» indibidualizatzeraz jotzen du etengabe kazetariak, eta beren estrategia eta jokabide guztia arrazoin psikologikoen arabera esplikatu da. Erakundearen buruak suntsitzea lortu nahi duen plangintza antiterrorista alde batera «ahaztuta», irakurleari begietara suizidioa beren arteko borroken ondorio balitz bezala eskaintzen zaio.

Indibidualizatzearen bidetik, morboa ez da urruti geratzen. «**Las hermanas alemanas**» filmea ikusi dutenek identifikatuko dute Gudrun Ensslin-en ahizpa, **Christiane**. Berak salatu du hori: «Liburua Alemanian eztabaida mozteko idatzia dago. Gure familiaz idatzi dituenak ere ez dira egia. Xehetasunetan sartuta, gure ahizpak erabiltzen zuen desodorantearen marka irakurleari esan nahi bazaio ezin naiz sartu horretan. Baina hori jakitekoa baldin bada,

inportantea da jakitea gure ahizpak esaten zuena ere. Zertarako ezkutatu? Baina politika aldetik inportantea den guztia okertzen edo baztertzen da liburuan».

Hori ez da kasualitatea, noski. Europa osoan ezagutzen ditugun eskema kontra-subertsiboetan biolentzia politikoaren kriminalizazioa helbururik inportanteenetakoa da; nazioarte mailan errepresioa uniformizatzeko, batetik, baina baita edozein eztabaida politikoa baztertzeko ere. Horretarako «terrorismoari» esplikazio psikologikoak aurkitu eta modan jartzearena, Alemanian bezala Euskal Herrian ere taktika ezaguna da.

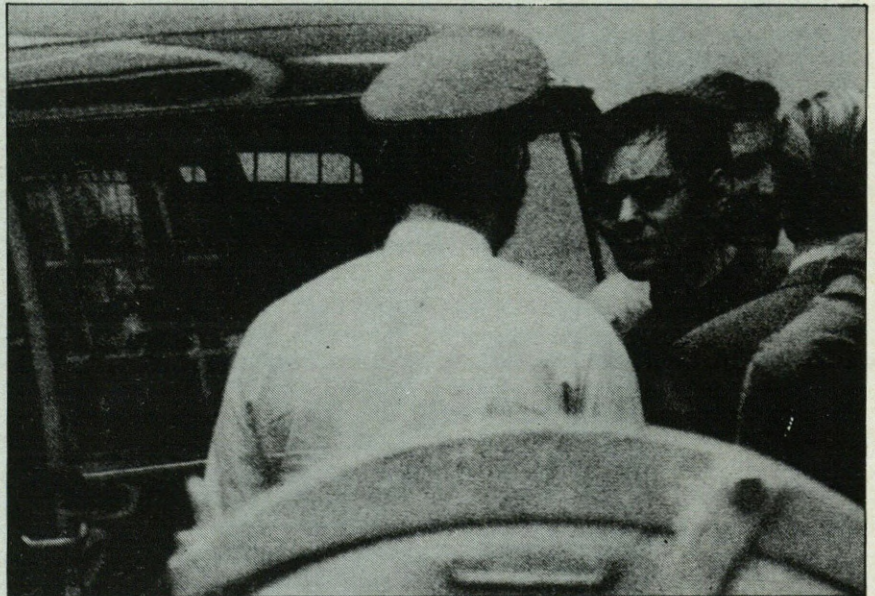
Liburutik filmera, ongi kalkulatutako tranpa

Andreas Baader-en paperak egiten duen aktoreak, **Ulrich Tukur**-ek, bada-ki esplikazio horiez zerbait. Hala deklaratu dio «Die Tageszeitung» egunkaria-ri: «**Zerri galanta zen Baader, psiko-pata bat, eroa, etengabe oinazearen mugaren bila. Bere basakeria handia zen, bere charme infantila beza-la.**».

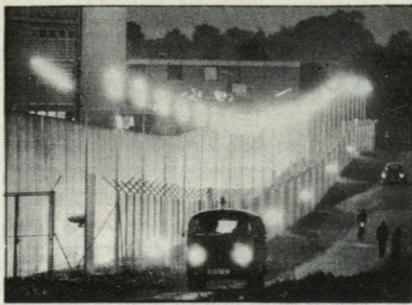
Bide horretatik bihurtzen da tranpa «Stammheim» pelikula. Liburuaren 4. kapitulua gaitzat hartuta, juez gogor bat erakusten da, Prinzing jueza, estuegi eta gogorregia. Ikuslea, erreazioz, auziperatua dagoen «terroristarekin» identifikatuko da, baina mekanismo psikologikoz, hondo politikoa ez bait da azaleratzen. Eta gogorregia den juez hori azkenean eroriko ote den bihurtzen da galdera nagusi.

Horretan datza filmearen sutilitatea, Estatuaren gogorkeria kritikagarri hori pertsonalizatu egiten dela eta testuingurua, eskema antisubertsibo osoa, ez dela inondik agertzen. Zenbait tranpak laguntzen du horretan. Batetik estetikak, kolore goxoz ikusleari erakusten zaion eskenategiak.

Bigarren tranpa are handiagoa da: errealitatean Baader-Meinhof-Ensslin-Raspe laukotea gose greban zegoen auzira eraman zituztenean, eta abokatuek prozesoa atzeratzea eskatu zuten, ideiak ongi koordinatzeko gauza ez zirelako, hitzegiteko zuten mantsotasunak erakusten zuen bezala; pelikulan, terrorista osasuntsu eta argi batzuk erakusten zaizkigu, diskurtso distiranteak egiteko gauza direnak, elkarren artean diskutitzen dutenak...

1975eko argazki honetan ageri dena da benetako Baader, espetxean «suizidatuko» zutena.

Zertarako egin dute Alemanian eta zertarako dakarte Donostiara?

Liburu-filme bikote hori zergatik atera da juxtu orain? Zergatik jaso du hainbeste laguntza? Zer dela eta eman zaio Berlingo urrezko hartza? Horren interpretazio bat bada Alemaniako ezkerreko prentsan. Badirudi, izan ere, RAF fenomenoak gizarte osoan eta batez ere ezkerrean oraindik duen eztabaida-beharrari bidea itxi nahi zaiola, eta azkenean «benetako bertsio definitiboa» argitaratzea erabaki dela Estatuko instituzioetatik.

Eta nor izan zitekeen lan horretarako aproposagoa, 60.eko hamarkadan «Konkret» aldizkarian Ulrike Meinhof-en lankide izan zen Stefan Aust baino? Filmeak, bestalde, esportatzeko merkatu zehatz batzuek ere bazituen pentsatuak. Horrela, Irlandara eraman zuten, eta orain Euskal Herrira iritsi da. Europako espazio juridiko eta polizialaren afera ez bait da lelokeria bat, gauza zehatzetan mamitzen den planifikazioa baino.

«Asociación por la Paz» horrekin joko ona egin ahal izateko garai egokiaren zain (eta jokoa eman dezakeela ongi erakutsi zen Irlandan), Stammheim Donostiara kasualitatez ez dela iritsi pentsatu beharko da. Ea hemen ere Alemaniaren bezala eskoletatik ume eta gazte txoak eramaten dituzten «terrorismoa zer den ikastera».

Gatzaga Taldea

Pieter Bakker Shutt abokatua

«Ez da serioa RAFen deskribapen hori»

Pieter Bakker Schutt Holandako abokatu famatu bat da. Baina horrez gain «Stammheim» filmean ikusten den auzia primerako baldintzetan ezagutzeko aukera izan zuen, Europako Batzordeak Giza Eskubideentzako zuen Komitearen izenean bidali bait zuen obserbatzaile gisa. Amsterdamen dauka bere bulegoa. Ez da erreza beregana iristea, baina azkenean ARGIAren galderari amabilitate osoz erantzun die, tarteka gure ahotso «galdu» egiten dela adierazten digularik.

ARGIA.— Hemen, Euskal Herrian, Donostian egiten den zine festibalerak dakarte «Stammheim» filmea, eta Alemanian hainbeste polemika sortu duenez, berataz duzun eritzia ezagutu nahi genuke.

Pieter Bakker Schutt.— Egia esateko, filmean ez dut ikusi, baina bere gidoiaren oinarria den liburua irakurri bai. Eta esan diezazuket RAF fenomenoaz hor egiten den deskribapena ez dela serioa. Kazetari lan gaizto bat egin du hor Stefan Aust-ek, eta gainera egiaztat ematen dituen gauza asko, netzat hain egia ez direnak, frogarik gabe ateratzen ditu.

A.— Filmea juizioan zentratua dago, eta juzioa gertutik segitu zenuen.

P.B.S.— Europako Batzordearen Giza Eskubideen komitearen izenean joan nintzen, eta auzian egoteaz gain Andreas Baader ezagutzeko aukera izan nuen. Orain, dena dela, Giza Eskubideen batzorde hori bukatua da, eta hori suntsitzeko ere argumentazio politikoak erabili dira.

A.— Alemanen «bultzada» egon al daiteke batzorde hori pikutara joatearen sustraian?

P.B.S.— Gestioak nola egin ziren eta zein bide erabili ziren ez dakit, baina edonor konturatzen da batzorde hori suntsitzeko erabili diren argudioak hain zuzen Alemaniako Estatuak hainbeste aldez erabilitakoak direla.

A.— Antza denez, Alemaniaren abokatu askok galerazia daukate prozesu politikoetan parte hartzea. Egia esan azkenean zuregana jo badugu izan da beste zenbait abokatu ezagunek isilik egon nahiago zuela.

P.B.S.— 1975ean lege aldaketa bat izan zen, «146 paragrafoa» izenez ezagutzen dena ezarri. Zenbait abokaturi juizio zehatz batzuetan parte hartzen ez uzteko posibilitatea ematen dio jue-

zari, eta hori beren esku hartuta jujeek betoak jarri dituzte. Hori dela medio, abokatu askori galerazi egin zaie aipatzen ari garena bezalakoa prozesuetan parte hartzea. Ez da prolema txikia, zeren sarritan detentuek espezializatu gabeko abokatuekin defenditu beharra eduki bait dezakete.

A.— «Terroristen» arazoak psikologikoak omen dira, humanoak.

P.B.S.— Bai, horrela sinplifikatu nahi dira prolema. Azkenean, liburu hori idatzi duen kazetaria, aipatzen dugun filmean gidoigilea, metodo psikologiko antiterroristetan parte hartzen ari da, eta hori esan behar zaio ikusleari. Zeren eta edozein, zu edo ni, RAFekoek egin dituzten aukeraz eztabaidan sartu gaitezke, kontra egon gaitezke, baina benetan barregarria da preso haien arrazoinak motibo psikologikotara erreduzitzea.

A.— Alemaniako gauzak aipatzen hasi eta Konstituzioaren Defentsarako Bulegoa eta bere buru den Horchem ateratzen dira berehala. Ez dakit jakingo duzun Euskal Herrira ekarri dutela, biolentziari buruzko experte moduan.

P.B.S.— Horchem ezaguna dugu, bai, European, eta aipatzen duzun Bulego hori, izen horren atzean dagoena zerbitzu sekretuak direla esan behar da, inork pentsatu ez dezan batzorde parlamentario bat edo holako edozer denik.

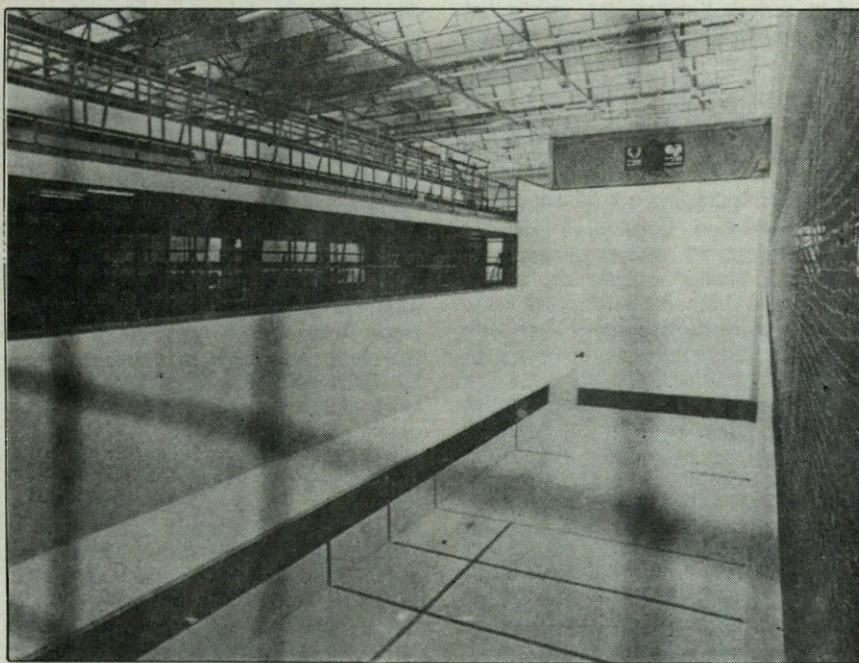
A.— Horchem eta Bulego hori egon omen daiteke «Stammheim» filmean atzean. Zer derizkiozu?

P.B.S.— Begira, nik ez dakit kazetari horrek pertsonalki Horchemekin hitzegingo zuen. Baina bai esan diezazuket gauza bat zalantzarik gabe: Stefan Aust-ek berak egiaztat ematen dituen informazioak nondik jaso dituen argitzen ez duen arren, informazio horien zati handi bat zerbitzu sekretuetatik datorkiola.

Euskal Pilotaren X Munduko Txapelketa

Pilotari amateur onenak Gasteizen

Gasteizen jokatzeko ari da egun hauetan Euskal Pilotaren X Munduko Txapelketa. Txapelketa hau nazioarteko komite olinpikoak euskal pilota federakundea onetsi zuenetik lehenengo izan da. Hamaika herrialdek eta hirurehun pilotari baino gehiagok hartuko dute parte txapelketa honetan, honek mundialak sorturiko interesa erakusten duelarik. Lau urtetik lau urtera ospatzen den txapelketa honek munduko amateur mailako pilotaririk onenak ikusteko aukera eskaintzen du.

Sortu dira txapelketa honen inguruan ere zenbait arazo eta istilu eta, horien berri ere eman nahi genizueke: fitxa asuntxoak, Euskal Telebistarekin egindako kontratua, sedea Bilbotik Gasteizera pasatzea, e.a.

Euskal pilotak modalitate ugari du. Modalitate horiek zein diren agertzea ere interesgarria iruditu zaigu. Azkenik, pilotari euskaldun batekin edukitako elkarriketa bat doakizue.

Arraunean bezala, pilotan ere arazoak sortu dira fitxekin

Pilotaren munduan ere sortu dira zenbait prolema euskal fitxaren balioa eztabaidatzerako orduan. Prolema autonomi ezberdinek, beraien kirol transferentzietan oinarrituz, territorial bakoitzeko fitxak egiten dituztenean sortzen da. Federazio espainola minduta sentitzen da, boterea eta dirua gal-

tzen bait du bide honetatik. Orduan bere kriterioa inposatzen saiatzen da, fitxa territorialen gainetik fitxa espainola beharrezkotzat kontsideratuz.

Arazo hau beste kirol guztietan ere gertatzen ari da estatu mailan. Dena dela, sakonean arrazoi politikoa aurkitzen da, batipat federazio espainola eta euskal federazioaren arteko enfrentamenduan laburtzen bait da. Horrela esplikatu daiteke agintariek ez presionatzea euskal fitxaren defentsan eta arazo guztia pilotako federazioaren eskutan uztea.

Gauzak horrela, euskal federazioak fitxak egin ditzake baina fitxa horiek Euskal Herrirako, hobeto esanda «Vascongadetan», jokatzeko bakarrik balio dute. Euskal federazioak espainolarekin negoziatu beharko du zuzenean euskal fitxaren homologazioa lortu ahal izateko. Homologazio hori lortzeko bi baldintza bete beharko dira, Madrilen izandako azken bileran territorialak onartu zutenaz, fitxaren atzekaldean federazio espainolaren seiloa eramatea batetik eta, lehen ordaintzen ziren tasak ordaintzea bestetik.

Egunak aurrera zihoazen eta euskal pilotaren munduko txapelketa hasteko egun gutxi falta ziren. Euskal federazioa etsi beharrean aurkitu da mundiala salbatzeko. Espainiako federazioak fitxa espainola egin zuten euskal pilotariei beraien onarpenik gabe. Istiluak baretu dira mundiala salbatu nahian baina, ziur gaude geroa ere kaleratuko direla. Denborak esanen du.

TVE haserre esklusiba ETBk hartu duelako

Euskal pilotaren munduko txapelketaren antolatzaileek Euskal Telebistari retransmisioaren exklusiba emateak istilu ugari sortu du. TVE-k gogor salatu du antolatzaileen jarrera, posibilitate berdinak ez zaiela eman adieraziz.

«Euskal Telebistak, TVE-ri nahi dituen partidu guztiak emateko posibilitatea eskaini dio eta TVE-k ez digu erantzun» esan du ETB-ko zuzendari den Jose Maria Gorordok.

Mundial guztietan federazio internazionalak dute telebistaren eskubidearen titularitatea. Orain artean ez zen horrelako arazorik planteiatu eta federazio internazionalak telebistaren eskubidea mundialeko antolatzaileei ematea erabaki zuen, besteetan bezalaxe.

Telebistaz gain beste zenbait prolema izan dira. Hasiera batetan mundialak Bilbon egitekoak ziren. Angel de Lamo Espainiako federazioko lehendakariak Bilbori kendu eta Gasteizera eramatea erabaki zuen. Angel de Lamo ez zen gai izan ordea mundiala antolatze-ko eta, ia astirik gabe, Arabako federazioak hartu behar izan zuen antolaketa-aren ardura, Anton Areitio buru zelarik. Ordutik hona polemika handia sortu da bi pertsona hauen artean, deklarazio publikoak direla medio.

Angel de Lamo da, bestetik, GRAVN desagertu erazi zuena. Berak bazekien GRAVN-ek federazio espainolak baino indar gehiago zuela eta, kargoan jarraitzeko desegitea beharrezkoa zuen. Horrela, lehen GRAVN zena hiru territorialetan banaturik geratu zen: Nafarroa, Rioja eta «Vascongadas».

Antxon PELAIO

Euskal pilotak modalitate ugari ditu

Frontoi ezberdinen arabera modalitate desberdinak ditu euskal pilotak. Frontoi motzean lau modalitate ezberdin jokatzen dira: larruzko paleta, «pala corta» izenekoak, eskuz banakoa eta eskuz binakoa. Modalitate hauek Ogeta frontoian jokatuko dira.

Frontoi luzean modalitate bat jokatzen da, zesta punta hain zuzen. Olabe frontoian jokatuko dira modalitate hontako partidoak.

Hogeitahamar metrotako frontoian gomazko paleta jokatuko da. Adurtzan jokatuko dira partido hauek.

Trinketeen bost modalitate jokatuko dira: gomazko paleta, larruzko paleta, xare, eskuz banakoa eta eskuz binakoa. Trinketeko partidoak Maitenan jokatuko dira.

Modalitate gehienak Mendizorroztako Beti-Jai deritzan pilotategietan jokatuko dira, Ogeta, Olabe eta Mai-

tena frontoiak bertan bait daude. Adurtza eta Zaramagako pilotalekuak bi kilometro ingurura aurkitzen dira.

Instalazioei buruz honela diote antolatzaileek «kantxa guztiak modalitate bakoitzerako arauzko neurriak erraz gainditzeaz gain, baldintza ezinago aproposak dituzte. Haien erakuntza berria eta modernoa, abegitsua izateaz gainera, hau bezalako txapelketa batentzat ingururik aproposena da».

Txapelketa honetan urrezko domin gehiena lortzen duenak irabaziko du. Orain artean jokatu diren berderatzi txapelketetatik Espainiako selekzioa lau alditan suertatu da garaile, Frantzia bi alditan eta, bi aldiz Argentina. Aurtan ere selekzio hauen artean aterako da seguraski irabazlea. Euskal Herriak bere selekzioa edukiko balu ez legoke dudarik.

ARGIA-REN HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN DEITURAK.....

HELBIDEA..... Telefonoa.....

Herria..... Probintzia.....

Banku edo Aurrezki Kutxa.....

Sukurtsala..... Zenbakia.....

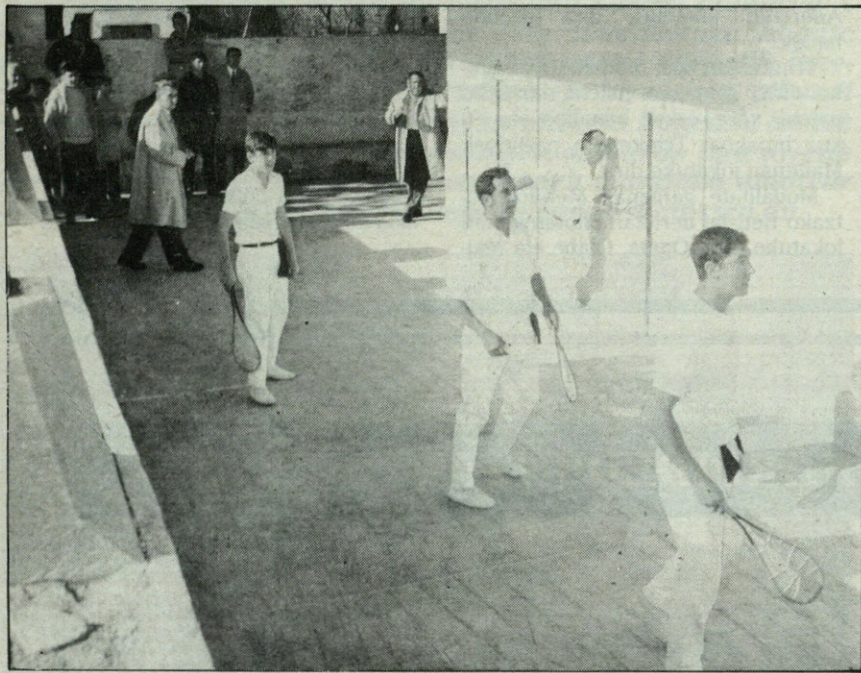
SINADURA

Helbidea: ARGIA, Ametzagaña 19 - behea, DONOSTIA 20012.

Mikel Uzkudun xare jokalaria

«Xare modalitatea hedatuz doa Hego Euskadin ere»

Euskal pilotaren munduko txapelketa ospatzen dutenetako bat Mikel Uzkudun iruratarra dugu. Ez da erraza hegoaldean xare modalitatea praktikatzeko duen norbait aurkitzea. Mendi-zorrotzako instalazioetan topatu dugu entrenamendu garaian eta hauxe dugu berarekin edukitako elkarrizketa.

ARGIA.— Xare modalitatea ez da ezaguna hegoaldean. Nola hasi zinen xarean jokatzeko?

E.— Irurako erretore ohiak sartu zuen xare modalitatea herrian, arrakasta handia lortu zuen. Bera hil zenean beherakada handia izan zuen, galtzeko zorian aurkitu zelarik. 1.950. urtean Donostian ospaturiko munduko txapelketak indar berriak eman zizkion xare modalitateari. Horrela hedatzen joan da azken urteetan Gipuzkoa, Nafarroa eta Araba bertan ere.

A.— Hala ere iparraldekoak izan dira nagusi, ezta?

E.— Bai, noski! Momentuz behintzat bai. Dena dela, ez dakigu argentinoek ze maila ekarriko duten. Bizzozeroak jokatzeko badu nahiko lan emango die iparraldekoiei. Guk Uruguay eta Argen-

tinako jokalariekin izango ditugu prolema. Normalean Uruguay gainditu behar dugu brontzeko domina segurtatzeko eta, Argentinakoen artean Bizzozeroak jokatzeko ez badu, zilarrezkoa ere posible da. Gasteizen jokatzeko errespon-
tsabilitate haundiagoa ematen digu, jendeak gehiago exijitzen bait du.

A.— Orokorrean nola ikusten duzu txapelketa hau?

E.— Zaila da auresatea. Guk ekipo oso ona dugu, irabazteko posibilitate haundiak ditugularik. Frontoi laburrean, eskuko modalitatean, bai banaka eta bai binakoan ez dut uste prolema izango dugunik irabazteko. Palaz ere, larruzko pilotarekin, nagusituko gara uste dut, bi bikote onenak gure ekipoak bait dira.

Trinketea da gure prolema nagusia. Trinkete gutxi ditugu hegoaldean eta hori erreflejatzen da emaitzetan. Gure posibilitateak zilarrezko eta brontzeko dominak lortzean dautza.

A.— Frantzian pilota munduaren inguruan mugitzen den jendearen gehiengoa euskalduna al da?

E.— Bai, hemen gertatzen den bezalaxe, Frantzian ere, pilotari gehienak iparraldekoak dira. Iparraldeko pilotariak kenduz gero Frantziako selekzioa ez litzateke deus izanen. Espainiako selekzioan 58 aurkitzen gara, horietatik 40tik gora euskaldunak garelarik. Lizenziak kontuarekin istiluak sortu dira beste kiroletan suertatu den antzera.

A.— Profesional mailan arazo ugari izaten da pilota aukeratzeko orduan. Gustora al zaudete txapelketa honetan aukeratu diren pilotekin?

E.— Piloten pisua arauturik dago, bai afizionatu mailan eta bai profesional mailan. Arau hauek federazio internazionalak markatzen ditu. Honetaz aparte, desberdintasuna leku batetako edo besteko pilotak hautatzeko orduan gertatzen da. Iparraldeko pilota eta hegoaldeko pilota oso ezberdinak dira. Iparraldekoak bote haundiagoa du, tantoak luzeago izaten direlarik. Hegoaldeko pilotak gogorrak dira eta «txist» egiten dute, tantoak laburrak izaten direlarik. Txapelketa honetarako iparraldeko pilotak aukeratu dira, gure posibilitateak urritzen dituelarik. Frantziak pisu handia du pilotako federazio internazionalan eta hori nabaritu da.

Antxon PELAIO

86 IBILALDIA:

erreibindikazio jaia

Irailaren 2lean Arrigorriagan ospatuko da 86 Ibilaldia. Hego-Urbe eta Arratiako ikastolek antolatutako egun honek, festa giroaz gain, bizi-bizian erakutsi du erreibindikazio giroa. «Zirt Zart, Eskola Euskaldun Publiko bat» izan da jarri dioten lema eta bildutako dirua Ipar Euskadiko SEASKAk jasoko du.

Ekintza hau dela eta zortzi orriko eranskin hau prestatu du ARGIAk, eskualde horretako egoera soziolinguistikoa nondik norakoa den aztertuz, ikastoletatik ateratako haurrek gainontzeko eskolatan ze etorkizun daukaten begiratzuz eta antolaketa aldetik eta Arrigorriagakoa nola joango den iragarritzuz.

Dossierraren egileak: Josu Mediavilla, Gabi Hernandez eta Iñaki Goitioltza

21ean Arrigorriagan

Aurtengo Ibilaldia Hego Uribe-Arratia eskualdeei egokitu zaie prestatzea, bertan Abusu, Basauri, Galdakao, Zaratamo, Ugao, Arrigorriaga eta Arratia ikastolak biltzen direlarik. Jaia hasiera batetan Ekainerako pentsatua bazegoen ere Hauteskunde Orokorren aurreratzeak kontrako erabakia harrerazi zien antolatzaileei. Batetik kanpainak eta propagandak ez bait zuten behar besteko oihartzunik lortuko, eta bestetik prestaketa lanean zegoen hainbat jendek bi kanpainatan parte hartzen zuelako inkompatibilitatea «de facto» sortuz.

Azkenik jaia Irailaren 21ean burutuko da Arrigorriagan, bera baita inguruko herrien artean baldintza onetsuenak biltzen dituena.

Prestaketa eskuarte hartzerakoan bi puntu izan dituzte bereziki kontutan antolatzaileek

- 1- Euskararen irakaskuntzaren egoera
- 2- Irakaskuntzak Euskal Herrian bizi duen kinka larria etorkizunari begira.

Arlo honetan Ibilaldiak badu zer erreibindikatu: Euskal Herrian edozein umek euskaraz heitzeko duen eskubidea eta hori burutzeko behar diren neurri egokiak.

Dirua SEASKArentzat

Aurtengo Ibilaldian bildutako dirua Iparraldeko SEASKArentzat izango da, bera baita egoera larrienean dagoena. Ikastolek urtetako zorrak jasan arren amaitu da, haien ustez, herriari limosna eskatzeko garaia eta Administrazioak bere nagiagatik sortutako zuloak berak bete beharko ditu.

Azpiarratzekoa da antolaketa kontutan hartu den beste puntu bat, Ikastolen jaia eginez euskararen alde zeuden eskolak ahaztu egiten baziren ere, aurtan nahiko irekia izan da eskola publiko euskaldunaren alde dauden guztiek parte hartzeko.

Ibilaldi honen aurrean girozte kanpaina prestatu zen denetarik ekintzak burutuz eskualdeetako herrietan.

Ibilaldi eguna atzeratzerakoan arazo larri batekin egin zuten topo antolatzaileek, ezin bait zuten programaturakoa atzeratu kontratuak eginik egonda. Programa aski zabala zen kultur eta dibertsio arloak ondo betez.

Egindakoaren zerrenda ematea luzea litzateke. Ideia izateko datuok nahiko argigarriak dira: 13 kantaldi, 15 umeen jai, 12 kirol ekitaldi, 14 zine proiektzio, 12 mahai inguru, 7 antzerki saio, 3 herri bazkari eta 3 bertso saio.

Aipaturako atzeraketagatik ekitaldi guztiek ez zuten agian behar bezalako atentzioa sortu, eta honi oporren arazoa gehitu behar zaio, kanpaina erdibituz.

Orain animo berriz baina denbora faltaz berriro ekin diote lanari, datorren 21ean Arrigorriaga Euskal Eskola Publikoaren alde dauden guztien topagunea izan dadin.

Ikastolen betiko helburuari eutsi

Aurtengo IBILALDIaren inguruan antolatzaileek Euskal Eskola Publikoaren alde dagoen jende guztia bildu nahi izan dute, erreibindikazio jai bat bihurtuz eta ateak irekiz asmo honekin bat datozenei. Honetaz eta ikastolen gaurko egoeraz hitz egiteko Josebagana jo dugu, antolatzaileetako batengana alegia. Beronek aspaldiko aldetik Basauriko Aritzko ikastolan dihardu, eta aski ezaguna da Bizkaiko euskal munduan.

ARGIA.— Zeintzu dira aurtengo IBILALDirako zehaztu dituzuen helburu nagusiak?

JOSEBA.— Aurtengo Ibiladiaren helburu nagusia zera da : ikastolek hasieran zuten helburua berriro kaleratu, berriro indartu eta gure artean berpiztu helburu haien nahia eta gogoia. Zergatik hau dena? Alde batetik nahiko ilun dagoe-lako euskarazko irakaskuntza gaur egunean, eta ikastolen egoerak konpondu gabe jarraitzen duelako hainbeste urte igaro eta gero. Zertan zehazten diren Ibiladiaren helburuak? Batez ere jai erreibindikatioa egitean eta ahalik eta jende gehien biltzean erreibindikazio honen inguruan. Erreibindikazioak labur bilduta eta zehaztuta hiru direla esango nuke nik : Alde batetik Euskal Herriko edozein umeri euskaraz heitzeko duen eskubidea errekonozitzea. Horrek esan nahi du praktikan neurri egokiak hartu behar direla hori lortzeko. Euskarazko irakaskuntza hori lortzeko ez bakarrik ikastoletan, publikoan ere bai. Azken finean honek esan nahi du Euskal Herriaren berreuskalduntzea lortu nahi badugu, eskola publikoa izan behar dela zutabe nagusiena euskalduntze lan horretan. Ez badugu lortzen eskola publikoan garantizatzea euskarazko irakaskuntza, bai Iparraldean, bai Nafarroan, bai hiru probintzi hauetan, ez dugu lortuko euskalduntze lan hori umeekin.

Beraz guk gaur eguneko pauso bezala, eta hau bigarren helburua litzateke, zera esatzen dugu : Gaur egunean ikastolak publiko bihurtu behar direla eta eskolekin euskarazko irakaskuntza ziurtatuko duen sare publiko bakarrean bildu behar direla eskolak eta ikastolak, eta ez dugula onartzen eskolak euskalduntzeko biderik ez jartzea.

Eta hirugarren helburua Seaskak bizi duen egoera larri honetan, Hegoaldetik bizirik irauteko laguntza handi bat eskeintzea izango da.

Egun ez da euskarazko irakaskuntza ziurtatzen

A.— Lehenengo helburua euskarazko irakaskuntza aipatu duzu. Egun ikastoletatik aparte badirudi bidea jartzen hasi dela eskola publikoa euskalduntzeko, hor

daude ereduaren asuntua eta abar. Bide horretatik pauso positiborik ikusi duzue?

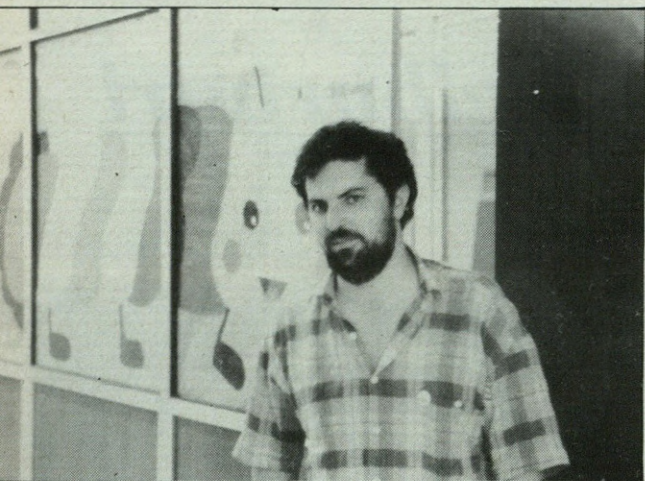
J.— Argi dago herialde euskaldunetan eta giro euskalduna den lekuetan aurreratu egin dela, ume horiei ziurtatu egin zaielako euskarazko irakaskuntza D eredu horren bidez.

Bestalde argi dago ere gero eta eskari gehiago dagoela guraso erdaldunen partetik B ereduaren matrikulatzeko, beren umeak euskalduntzeko, eta gaur egun duten alternatiba ia bakarra B eredu dela. Oso gutxitan ezagutzen da ordea ume erdaldunek D ereduaren duten lekuak.

Esan behar dugu baita ere eredu hauek ez dutela betetzen euskalduntze gogoia, hasieran ikastolek betetzen zutena, bide egokirik ez delako jartzen horretarako eta ume gehienak A ereduaren sartzen direlako.

A.— Orain arteko euskarazko eskola bakarra ikastola izan da, euskarazko irakaskuntza ziurtatuz. Gaur egun ere horrela ote?

J.— Azken urteotan zorionez eskoletan badago euskarazko irakaskuntza bultzatzen duena. Ikastoletan egin den errekonbertsioarekin (gelak murriztu, ume kopurua gehitu

klaseko, etab.) ezin da esan ikastoletan euskarazko irakas-kuntza ziurtatzen denik. Lehen gurasoen eskuetan zegoe-nean antolakuntza, ahaleginak egiten ziren ume erdaldu-nak zaintzeko, kopurua gutxituz edo irakasleak gehituz. Baina Gasteizko Gobernuaren errekonbertsioarekin ume erdaldunek oso zaila dute beren irakaskuntza osoa euska-raz egitea.

Ikastolen euskalduntasuna arriskutan dago

A.— Ikastolek beren D eredua mantendu dute pri-batuak izatearen truke. Pribatu izate horrek lagun-zen die ikastolei berdin jarraitu ahal izateko? **J.—** Okerreko bidetik doan galdera da hori. Egia da ume erdal-dunekin D eredua egin dugula, baina egun hainbat ume ge-lako izatera behartu gaituzte. Eta D eredua izan arren teo-rian, beharbada epe ez oso luzean praktikan beste eredu batzu aplikatzera beharko gaituzte, ez izenez edo pape-rean baina bai praktikan.

Batzuen ustez pribatuaren suerterik handiena hori zen, publiko izatean euskalduntasun hori galtzen zela uste bait zuten, baina gure zoritxarrerako esan behar dugu pribatua edo kontzertatua izanda ere, euskalduntasun hori galtzeko arriskutan gaudela.

EEPAk lanean jarraitzen du

A.— Sare publiko bakarria dela eta, EEPA denon ahotan zeuden siglak ziren horri lotuta. Azken ga-raian aldiz, nahiko ahuldua dirudi...

J.— Zaila da hitz gutxitan azaltzea. Gasteizko Parlamen-tuan EEk proposamen bat aurkeztu zuen nahi zuten ikasto-lak publiko bihurtzeko. Honek nahasketa sortu zuen EEPA-n, batzuen ustez gutxiengoak betetzen zituelako, eta besteen ustez ez. Inpasse bat sortu zuen horrek, EEPA ixi-laraziz eritzi baterakoi bat ez zuelako. Baina orduko ikasto-lak eta Ibilaldi honetan parte hartzen dutenak barruan dau-de eta bilerak egiten jarraitzen dute.

A.— Konsensatutako lege hori geldituta geratu zen. Zein da egungo egoera?

J.— Ekainan Gobernuak kontzertatuak izateko dekretu bat aurkeztu zien ikastoleei hilabeteko epea emanez onar-tzeko. Bizkaian eginiko bileran kontrako eritzia izan zen nagusia, eta epe bat eskatzen zen eztabaidarako, bestetik urtebeteko epea eskatzen zen kontzertatua izan gabe orain arte bezala segitzeko. Gipuzkoan ez dirudi eztabaidarik

egon zenik, eta Araban gehienek sinatu egin zuten beste erremediarik ez bait zegoen.

Bizkaian 14 ikastolak diraute sinatu gabe, jakin barik zein izango ote den haien jarrera, kontzertatu barik ez bait dago dirurik. Hau beraz inposizio bat izan da diruaren truke, ikastolek aukera izan gabe hautatzeko haien bidea.

Federazioen jarrera oso iluna izan da.

A.— Zein da guzti honen aurrean Federazioen jarre-ra?

J.— Parlamentuko lege-proiektuari Federazioek oso kriti-ka gogorrak egin zizkioten. Haien ustez eskolak erdaldu-nak izanik, ikastolak publiko bihurtzerakoan desagertuko lirakeke. Orain kontzertatu arazoekin ixilik egon dira, hauek dohaintasuna dakartela pentsatzen bait dute. Fede-razioen jarrera oso iluna izan da.

A.— Kontzertuekin beraz dohaintasuna, euskaltasu-na etab. lortu da. Dirudienez ikastolak nahiko egoera onean daude...

J.— Esan behar dugu oraindik nahiko bide ilun dagoela. Batetik legea inpugnatuta edo inpugnatzeko bidean dagoe-lako. Hala izatekotan nahiko ondorio kaskarrak izango dit-u. Inpugnazio hau ezarri gero, zer esango zaie ikastolei? Madriden kontra joateko haiena baita inpugnazioa?. Baina ikastoleei ez zaie aurretik galdetu nahi zutenaz. Gobernu-a aidean geldituko da.

Irteerarik gabeko bideetan aurki gaitzke laster ikaste-txe kontzertatu bezala. Ikastola txiki asko desagertuko da minimoak ez dituelako betetzen.

Dohaintasuna ez da ziurtatzen gainera. Zorrak ordain-zen jarraituko beharko dute.

Eta ondoriorik txarra da borroka zuzenera garamatza-la beste sektoreetan dauden langile eta gurasoeekin, priba-tuekin identifikatzen gaituztelako. Eta beraz eskola publi-koetako euskarazko ereduaren kompetentzia, orain arteko elkarrekiko lana apurtuz. Gobernuak bere eskola ereduare-kin identifikatu nahi gaitu, eta eredu horren defendatzaile bihurtu.

Martxa honetan euskarazko ereduaren aldeko kanpaina egin beharrean, ikastetxearen aldekoa izan beharko da. Gu honen kontra saiatuiko gara, noski.

Herriari limosna eskatzeko garaia amaitu da

A.— Ikastolen arazo handienetako bat zorrak izan dira. Ibilaldia propagandaz gain diru iturri bat zen. Aurten aldiz, Seaskakoentzat izango da bildutakoa, diru premia hori izan arren.

J.— Argi utzi nahi dugu dirua Seaskari ematea ez dela beharrik ez dugunaren seinale. Gure jai hau errebindikati-boa egiteko erabakia hartu genuenetik argi ikusi genuen ezin geniola herriari diru gehiago eskatu administrazioaren betebeharrak bat betetzeko. Herriari limosna eskatzeko garaia amaitu dela pentsatzen dugu, eta garaia da gobernuak be-netako irtenbideak emateko.

Horregatik pentsatu genuen Ibilaldi honen helburua ez zela dirua biltzea. Baina Seaskak duen egoera larrian pen-tsatu ondoren arrazoi bat gehiago izan genuen guretzako dirua ez eskatzeko, eta haiek duten egoera politikoa eskasa eta bere etorkizun beltza kontutan hartuz beraiei ematea erabaki genuen.

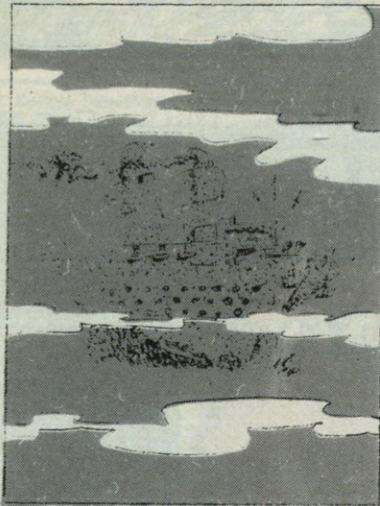
ARCIA

K O M I K I A

29. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Laguntza
&
Iatela 86.

EEGERA HAU
ALDITU BEHAR
DUT!

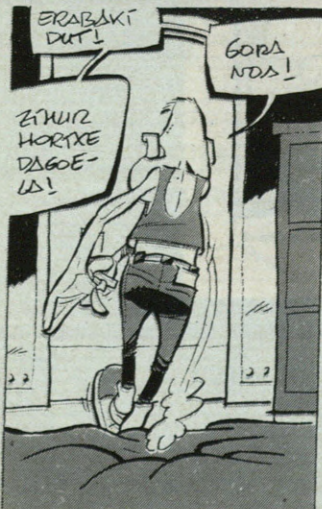
TXORAKERIAK
LITZI ETA ABER-
E ATSEGIN ZAI-
DALA ESAN BE-
HAR DIO! IKUSI BE-
HAR DUDA!

ZER E-
GIN DE-
ZAKET?

ATSEGIN ZAI-
DA ESAN BEHAR
DIO! WALTER!

IKUSI BE-
HAR DUDA-
LA!!

ERABAKI
DUT!

GORA
NDA!

ZIHUR
HORRE
DAGOE-
LA!

GORA NDA!

ZIHUR AS-
KI HOR E-
GONGO DA
ETA TXUSTIKO
DUT!

ETA HORREDA!

KATKO, AS-
NES-ZU I-
KUSTEKO
GOGOA NU-
EN!

BATA MIK
ERE, WAL-
TER!

EGUN ZO-
RAGARRI-
DIERDA?

LINDO ZI-
KIN HAU!

kirolzaleen zerbitzutan

miner

donostia

271050 eta 270447

EZ UTZI IRAKURRI GABE

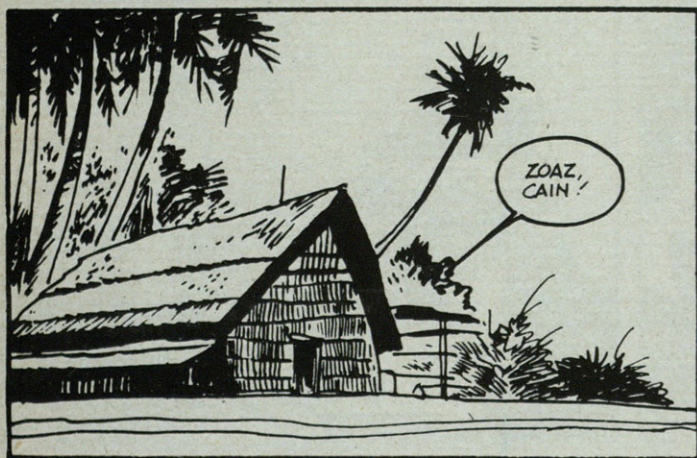
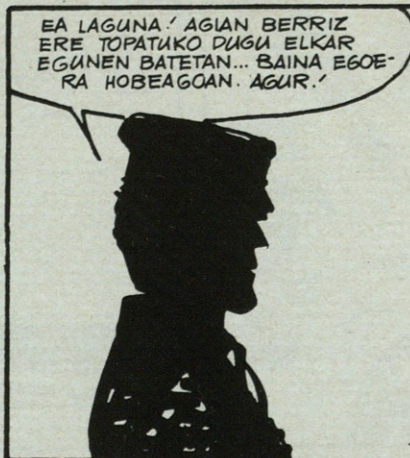
NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

CORTO MALTESE: ITSAS GAZIKO BALADA (29. kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: «Ezkutua» irlan, jende guztiak ingelesez hurbiltasuna nabaritzen du, eta bakoitzak bere iheserako plaza egin du. Hala eta guztiz ere, urrun, argi-seinale batek egin du eztanda.

SBRINDOLINEK DIO EZ DAZUELA
DENBORARIK GALDI BEHAR ALDE EGI-
TEKO. GELDTITZEN ZEN URREA GOLE-
TAN SARTU DUGU, ETA ZUEKIN JOAN
NAHI DUTEN GUZTIAK ERE ERAMAN
DITZAKEZUE. UNTZI INGELESEN
KONTRAKO ERRESISTENTZIA
ARMATIA...

... GUZTIZ KALTEGARRIA LITZATEKE IRLAN
EMAKUME ETA HAURREKIN GELDTITZEN DIRE-
NENTZAT... NI ZUREKIN JOANGO NAIZ, CORTO.
BAINA SBRINDOLINEK ARRAZOA DU, ETA
KASKEZURREK ERE DAZUEN... GURE JEN-
DEA LASAIAGO BIZIKO DA GU GABE.

BAI, EGIA DA ... HOBE
DUGU AHALIK ETA ARINEN
ALDE EGITEA. ETORRI!!

EZIN DUT ESAN
SLUTTER KOBAN ZAU-
RITURIK DAGOENIK,
INGELEN ESKUTAN
UTZIKO LUKETE...

BESTETIK, DAGOEN BEZALA,
EZIN DUT NEUREKIN ERA-
MAN... AI AMA, ZELAKO
NAHASTEA.

SBRINDOLIN ERREGEAK
CAIN GAZTEA DU BERAREKIN..
BERAK UTZIKO DU BIZIRIK
ETA LASAI INGELESEN
ESKUETAN.

GELDI EGON ZAIDETEN
TOKIAN. ZELANDA BE-
RRIKO PATRUILA BAT
GARA.

ABOTS HORI EZA-
GATZEN DAT...ASTE
DUDANA BALDIN BA-
DA, OBEDITA EGIN
BEHARKO DUGU.

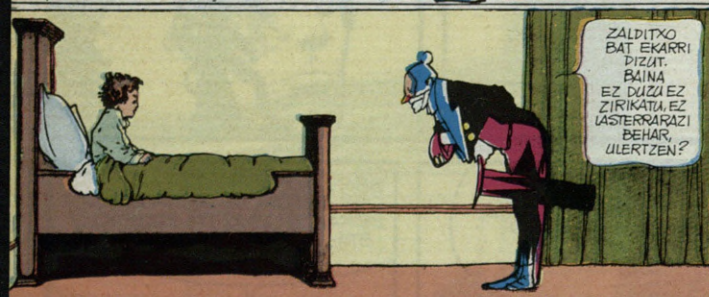

NIK BA-
DAKIT ZEIN
DEN.

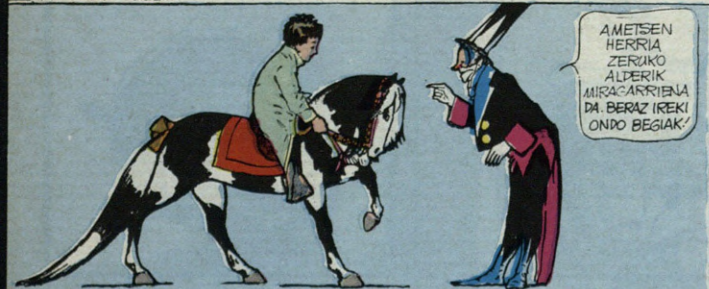
LITTLE NEMO

IN SLUMBERLAND

1 NEMOK IO HARTU ZUENEAN, MANDATARI BAT AGERTU ZITZAION ESANEZ MORFEO ERREGEAK IKUSI NAHI ZUELA.

2 HARRITUTA ETA LILURATUTA, NEMOK OHETIK SALTO EGIN ETA POTTOKAREN GAINEAN JARRI ZEN.

3 "HERRI URRUNENETATIK HARANTZAGO DAGO AMETSEN HERRIA, BAINA ZALDIK HARAINO ERAMANGO ZAITU"

4 HANDIK KILOMETRO ASKO ETA ASKOTARA, MANDATARI MOZORROTUAK POTTOKA EZ ZIRIKATZEKO GOGORARAZI ZION.

5 NEMOK OBEDITU ZIEN, BAINA KANGURO BATEK DESAFIOA EGIN ZIONEAN BAIJEZKOA EMAN ZION, IRABAZIKO ZUELA KOAN.

7 BAINA SOMNUS GELDIEZINA ZEGOEN, ETA ALFERRIKAN ARITZI ZEN NEMO.

Egitaraua betiko ildotik

Uda aurreko hilabeteotan buruturiko girotze kanpainaz gain Ibilaldi egunerako nahiko egitarau oparoa prestatu digute Bizkaiko ikastoletakoak, bertara hurbiltzeko asmotan direnak denbora zertan eman edukitzeko. Orrialde honetan aurkituko duzu oso osorik bestalde.

Antolatzaileek egun horretarako zenbait gogoeta, abisu, eta gomendio egin nahi dizkiete bertaratuko direnei:

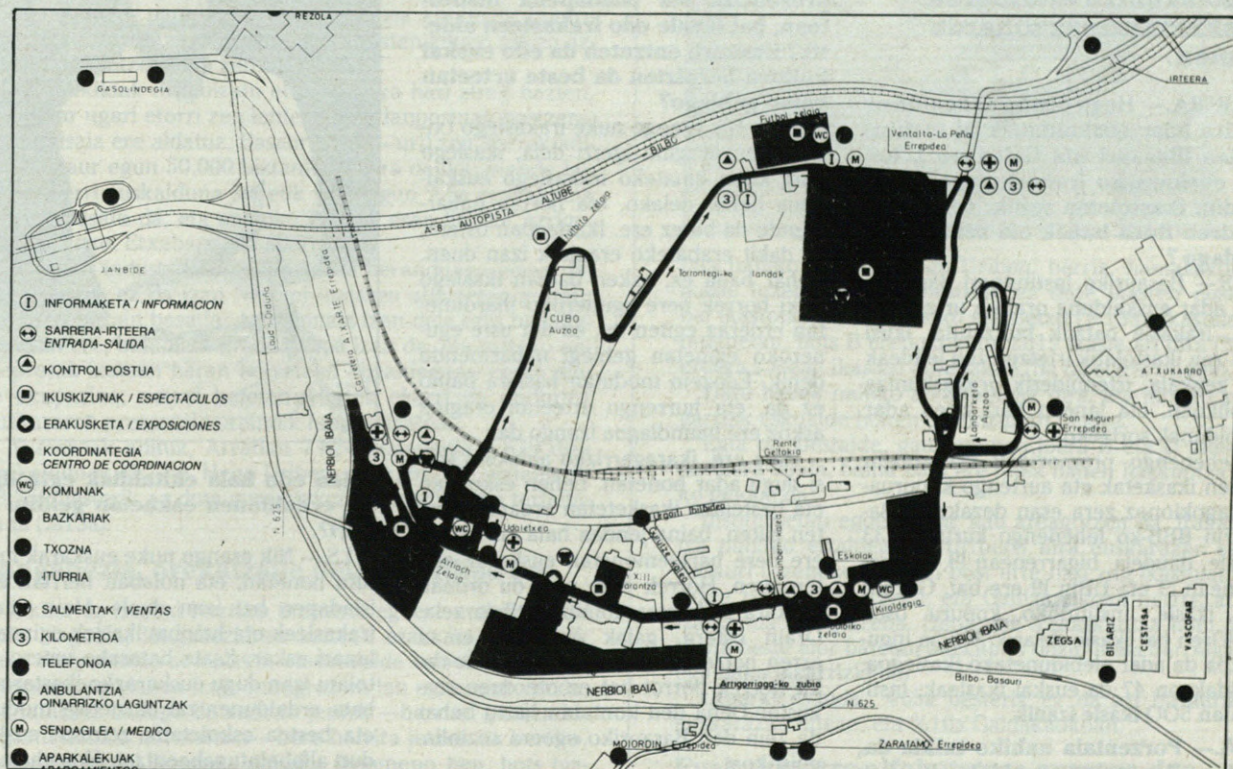
—Aurtengo Ibilaldia erreibindikatioa izango da, eta talde guztiei egiten zaie eskaria bertara hurbildu daitezen eskatzeko dutena eske.

—Aterako diren sosak Seaskarentzat izango direla kontutan hartuz eskuak nahiko zabal eta sakelak ondo bete eroatea gomendatzen da.

—Eusko trenbideak eta RENFE-k tren bereziak jarriko dituzte %25eko beherapenez. Ahal den neurrian trena erabili.

—Galdakaoko Zuazo geltokitik, Arrigorriagara hurbiltzeko, dohainik izango dituzue autobusak.

—Bilbotik autopistaz hurbilduz gero, behin behineko irteera prestatuta dago.

EGITARAUA:

ARGALA ENPARANTZAN:

11etan. Euskal dantzak
1etan. Bertsolariak

ARTIACH—en:

11etan. Herri kirolak
7etan. Rock jaialdia

JUAN XXIII ENPARANTZAN:

1etan. Suhiltzaileak

FUTBOL ZELAIAN:

egun guztian zehar: umeentzako jolasak, tailerrak, globo aerostatikoa, gargantua...

12etan umeentzako antzerkia

4.30etan. Pailazoak: KOKOX, KAKAX ETA KIRRIKI

TORRONTETGIKO LANDETAN:

1etan. Santurtziko bandaren kontzertua

5etan. Jaialdia: AMURIZA eta OSKORRI

ETA IBILBIDEAN ZEHAR:

Trikitixak, dultzaineroak, albokariak, fanfarreak...

ERAKUSKETAK, eta 2etan HERRI BAZKARIA

Euskara Hego Uribeko irakaskuntza ertainean

Galdakaon eta Basauriko institutoetan adar euskaldunak daude. Basaurikoan irakasle den Iñaki Sarriugartek irakaskuntza ertainaren euskalduntzeaz dihardu hemen.

ARGIA.— Hego Uribe eskualdean badira adar euskaldunak bi institutoetan (Basauri eta Galdakao), beraz euskarazko irakaskuntza ez da gelditu ikastolatan soilik. Zelan sortu ziren linea hauek eta zenbat jende dago?

I.S.— Basauriko institutoari dagokionez adar euskalduna orain 5 urte sortu zen, irakasle batzuk bultzatuta, ikusi bait zen ikastolatik irtetzen zen jendeak ez zeukala irtenbiderik irakaskuntza publikoan, eta lanean hasi ziren adar elebidunak sortzeko.

Lehenengo promozioak iaz amaitu zituen ikasketak eta aurtengo kopuruari dagokionez zera esan dezakegu, Basaurin BBB-ko lehenengo kurtsoan 33 ikasle, daudela, bigarrenean 19, hirugarrenean 19 eta UBIn 19 ere bai. Guztira 90 ikasle, institutoko kopuru osoa 1400ren bat ikasle delarik, %6,5a ingurukoa da adar elebidunetako ikaslegoa. Galdakaon 47 da euskal ikasleak, institutoan 500 ikasle izanik.

A.— Porzentaia nahiko txikia da, baina Basaurin erroldak dioenez euskaldunen kopurua %7a da bai eta ere. Hala ere asignatura guztiak euskaraz ematen dituzue jende honentzat ala badira erdaraz ematen direnak?

I.S.— Kopuruari dagokionez esan behar dugu ikastolan ibilitako jendeak gero pribatura ere jotzen duela, orduan zelanbait ikastolatik hona ikasle kopurua jeitsi egiten da.

Iaz ia asignatura guztiak euskaraz eman genituen. Baten batetan problemak izan ziren hasiera batetan irakasle go euskalduna ez delako egiten goizetik gauera, eta Delegazio aldetik ere problemak izan dira izendapen garaian.

Edozein modutan zuzendaritza oso

kezkaturat dago arazo honetaz, eta ahal dugun neurrian behintzat ahaleginduko gara hurrengo urtean ere gauzak nolabait aurrera ateratzen eta irakasle euskalduna sartzen.

A.— Euskarazko adar honek badu presentzia eta isladapena institutoan, bai ikasle edo irakasleen aldetik? Euskara entzuten da edo euskal kultura berpizten da beste urteetan baino gehiago?

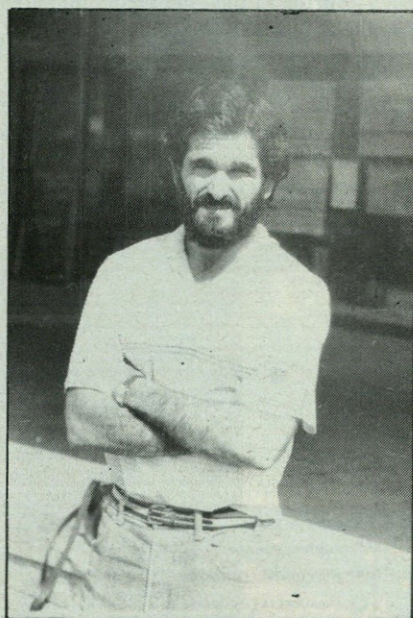
I.S.— Nik esango nuke irakasle txiki honen eragina igerri dela, ikasle honi klase emateko irakasle euskalduna behar delako, eta hortan nabarmendu da batez ere. Ikasle oster, ez dakit erabateko eraginik izan duen. Behar bada ez, azken batean ikasle txiki horrek bere eguneroko ihardunetan erdaraz egiten du, ez dut uste eguneroko eginetan gehiegi nabarmendu denik. Edozein modutan hasiera baino ez da, eta hurrengo urteetan eragina askoz ere haundiagoa izango da.

Hala ere, ikaragarritzko aldaketa ikusi dugu adar honetan. Lehen eskoletan eta bestelako ikasketetan erdaraz ematen zuten, baina jendea hala eta guztiz ere bere hartuemonetan euskaraz egiten zuen. Horrek esan nahi du orduan euskara hizkuntza komunikatiboa zela. Orain oster, gaiak euskaraz eman arren harremanak erdaraz dira. Ez dakit horrek porrot bat ez ote duen erakusten. Dena den kontutan hartu behar da zein den Basauriko egoera soziolinguistikoa.

A.— Laster behar bada ikasle euskaldun gehiago etorriko da, eta ez ikastolatik bakarrik, baita eskola publikoan B ereduaren daudenak ere...

I.S.— Bai. Behar bada urte bi barru helduko da lehenengo B ereduako promozioa, eta gure asmoa da zelanbait ikasle hauekin adar euskalduna indartzea. Ez dugu bidezkoa ikusten B eredu hori institutoan jartzeari, nahiko ahul ikusten bait dugu adar elebiduna, eta ikastaro batzuen bitartez uste dut euskaldun ditzakegula B eredutik datozenak.

A.— Instituto hau ospetsua izan da klasez kanpoko ekitaldiengatik.

Zelan edo hala ekitaldiak egin dira ala erdaldunen eskuetan gelditu da hori?

I.S.— Nik esango nuke euskarak instituto honetan, eta nolabait herrian ere, isladapen bat izan duela. Hain zuzen irakasleek eta hainbat ikasle eginak lanari esker. Esate baterako urtero antolatuta izan dugu euskarazko ikastaro bi, bata erdaldunentzat barnetegi moduan eta bestea eskoletatik zetozen euskaldun alfabetatugabeentzat. Hor ahalegin handiak egin dira, batez ere Euskara Mintegian.

Hortik aparte bestelako ekintzak antolatuta dira ikasle euskaldunentzat: antzerkia, zinema edo horrelako kultur ekintzak. Urtero ere bai aste kultural bat izan da antolatuta, honek azkartu eta suspertu egin duela euskararen presentzia instituto honetan.

Hego Uribe eta Arratia, apunte soziolinguistiko batzu

Mende haseran ondino baso eta zelaian gunea zen leku xarmant honetara industrializazioak sakoneko aldaketak ekarri zituen. Alde batetik ekologikoa eta paisajistikoa, gaztainondo, haritz eta pagoak lantegietako tximiniak osaturiko zementozko zuhaitzei utzi bait zieten lekua. Landa eta soloz betetako abarrak, edo lautada txikiak fabrikek estali zituzten, baratetako berdea griza bilakatuz.

Metalgintza, papergintza eta industria kimikoak inguru giroa kutsatuz, bizitza naturalak erakusten zituen azken aztarnak ezabatzen joan zen.

Herri txikiak urbanizatu eta galapaka hasi ziren hazten, kanpotar ugari etorri zen lantegietako lanpostuak hartzera, giza paisaia ere aldatuz. Basauri (Basa—uri) zen horrek adibidez, gaur egun 50.000 biztanletik gora dauka; mende haseran herri euskalduna izatetik gaur egun %6a euskalduna izatera pasatu da, eta antzeko gauzak esan litezke Arrigorriaga, Ugao, Etxebarri eta abarretaz.

Arratian industrializazio prozesua beranduago eman da, eta nolabait ez da izan Nerbioi ibaiaren abarretan gertatu denaren bezain basatia. Arrazionala izan dela ezin badaiteke esan ere, behintzat gradualagoa izan da, eta tarteko enpresak izatean haran horretako biztanlegoari eman diote okupazioa, neurri batetan. Honek ekarri du ondorioz euskararen presentzia oraindik fuertea izatea.

Númeroak adituz, Arratian 7.824 biztanletik 5.679 dira euskaldunak (%72a). Hego Uriben, aldiz, 97.739 biztanletik 13.259 basterik ez dute gure hizkuntza erabiltzeko terbetasuna (%13a).

Langabezia, orekatzaile demografikoa ere.

Jakina da Euskal Herriko industria egoera erabat krikikoan dagoela, langabeziaren kalteak orain hasi direlarik bere osotasunean somatzen, eta eskualde honetan ere ezin zitekeen bestelakoa izan. Inmigrazioa lan egitera etorri da, eta lanik ez badago ba zenbait jentek —herrian guttien integratu denak, normalean— bere herria jotzen du berriro. Eskualde osoan konstanta daiteke fenomeno hau, hots biztanlegoa beherantza doala azkarki. Agian kasurik nabarmenena Basaurikoa dateke, herri horretatik hamar mila biztanletik gora alde egin bait dute.

Baina krisiak ez dio jotzen mugimendu migrariari soil soilik. Jaiotze tasa asko guttiitu da, eta horrek baino eskolarizazioarena. Zenbait herritan eskolarizazio asko guttiitu da, leku batzutan erdira iaz. Honek erosotasun handiagoa ematen dio bai hezkuntz ordezkartzari, bai irakasle beraiei ere, ikasle guttiago izanda lan egiteko aukerak (mozkinak gonda, noski) asko handitzen direlako.

Eskolarizazio erdalduna gehien

Hemen ere aurretik aipaturik baldintzak direla medio Arratiak eta Hego Uribe eskualdeek ezaugarri desberdinak aurkezten dituzte.

Arratian 1.634 ikasletatik, 1.116 ikasle dira linea euskaldunetan, eta 260 elebidunetan. Ikus daitekeenez portzen-

taia nahiko handia. Hego Uriben, berriz, hamazazpi mila ikasle luzetik 2.207—kbesterik ez dute ikasten euskaraz, bai ikastola zein D eredu eskoletan (%13a). Ikastaldi elebidunetan, hots B ereduak, 2019 ikasle ari dira (%12a); erdera soilean ikasten dutenak %75a direlarik ondino.

Datu hauek nahiko aplastanteak dira, eta nahiko kezkarriak eskualde honen etorkizunari begira.

Egia da, bestalde, gaur egungo joera B eta D lineak indartzerara doala, baina hala ere linea hauen hazkuntza nahiko geldoa da.

Institutoetan egoera txar hau areagotzen da. Irakaskuntza publiko ertainean sortu berri dira euskarazko sailak. Basauri I izenekoan orain bost urte hasi zen ikastolatik zetozen ikasleak hartzeko, eta Galdakaokoan berriz, aurten izango da hirugarrena. Dena den irakaskuntza honi dago-kiona beste alor batetan aurkituko duzu, Iñaki Sarriugarteri egindako elkarrizketan.

Laburki esanda, %65a basterik ez da ari Basaurikoan euskarazko linean, eta %10a Galdakaokoan.

Euskalduntze-alfabetatzea aurrera doa

Aurreko panorama iluna ikusita, euskalduntzeko gogoia eta indarra mamituz, apur bat alaitu zaizkigu begiak. Ez da dena zenbakiak azaltzen dizkigutena bezain beltza. Eskerak, bestela...

Berreuskalduntze prozesua orain dela urte batzu hasi zen gau eskolen mugimenduarekin, edota eleizari lotuta zenbait kasutan. AEK eta Labayru aspalditxotik ari badira ere, oraingoan HABE-ri loturiko udal euskaltegiak hasi dira zabaltzen iaizdanik.

Kopurutan AEK da erakunde zamatsuena, berak ematen bait dio neguan zehar Hego Uriben matrikulaturik diren 1.500etik 1.067 ikasle ingururi klase.

Klaseetaz gain euskal kultur gintza ere bultzatzen dute talde hauek, hainbat ekitaldi, jaialdi eta abar eratuz.

Euskaldungoa txikia bada ere jenteak ikasteko gogoia daukala erakusten duenean, behintzat, esperantza berpiztu egiten zaigu.

Euskararen Alternatiba Herritarra

Euskalduntze alfabetatzean lan handiena
eta HABEtik subentzio kaxkarrena

AEKanoeta — AEKanpada — Uda eta negu

— ikastaroak —

A.E.K. EUSKARA ZERBITZUAK

— AEKantuz

Euskara negu-ikastaroak

Egunero 2, 3, 5 ordu Maila guztiak

EUSKALDUNTZE . HOBEKUNTZA . ALFABETATZEA

Material didaktikoa

24 ziklo karpetak
Funtzioak
Hormirudiak
Ebaluaketak

Segituan
Sakontzen

Alfabetatze 400 ordu
EGA
Ekintzatik komunikaziora

Urraspide ...13, Hizkuntz jokoak, Kassetak, ILDOAN erreziklaje gaiak

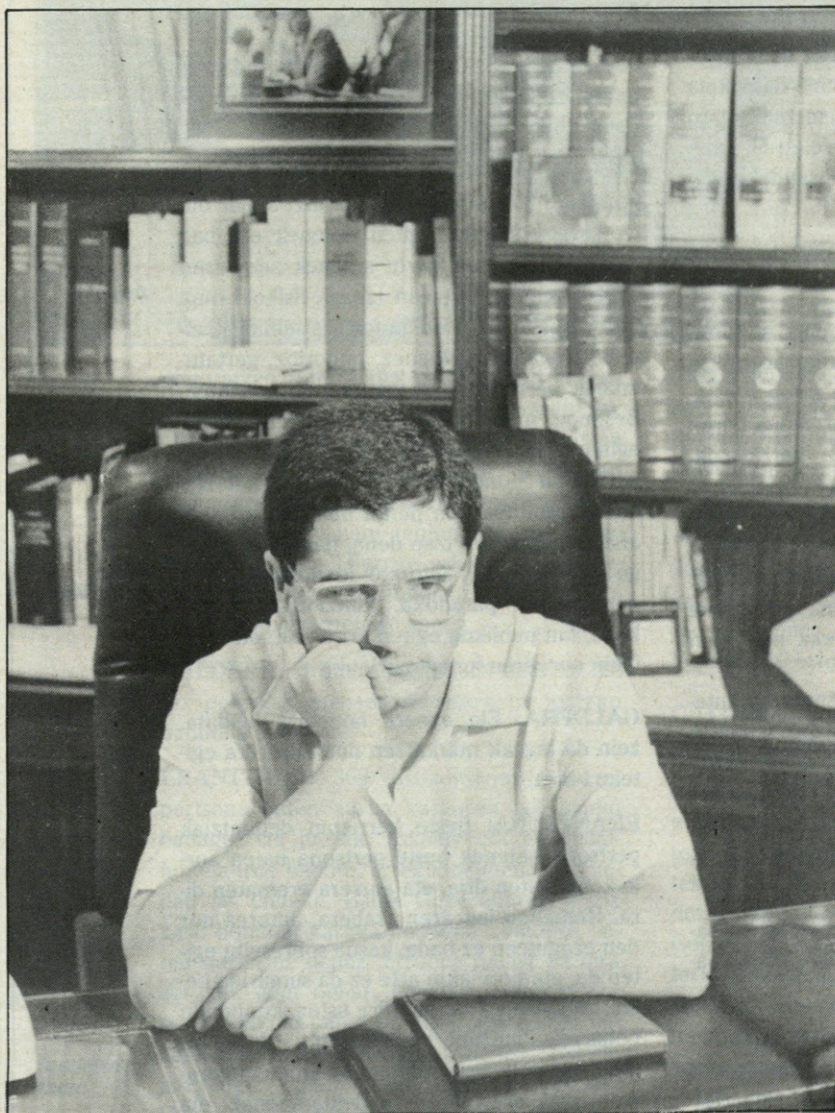
Euskara txirringaz — Barnetegiak — Materialeak — KORRIKA 5

— Irakasleen erreziklajea — AEKbidaiak —

MATRIKULA ZABALIK EUSKALERRI OSOAN

Galdetu zure herriko AEK-n eta eraman zure lagunak

Txema Montero: «Ezin ukituzkoak ez direna aditzera eman behar dugu»

Madriletik etorri berria eta hurrengo bidaia prestatzear dagoen artean harrapatu dugu Txema Montero bere bulegoan. Elkarrizketan zehar telefono-hotsak ez du eten, eta behin mozketak bat egin behar izan dugu, premiazko bisita zuen eta. Hala ere luze aritu zaigu oraingoan sortu den egoera azalduz, eta aspaldidanik susmetzen genuena berriro baieztatu dugu: Monterok badaki jakin zer daraman esku artean, eta ez du lan horretan erraz etsiko. Bestalde, baikor azaltzen da. Tortura erradika daitekeela uste du, baina horretarako ezin ukituzkoak ez direna eman behar dugu aditzera, nahiz eta PSOEko Gobernuak, oraingo neurri hauekin 200 urtetako atzerapena eman duen.

“Tortura froga daiteke baina ezin da identifikatu torturatzailea.”

Linaza

GALDERA: Nahiz eta komunikabide guztietan arazoaren berri eman den, beharbada komenigarri litzateke oraingo egoera honetara nola heldu den azaltzea.

ERANTZUNA: Hauxe litzateke gertaeren kronologia laburra. 1981.eko maiatzaren 14an Tomas Linaza atxilotu zuten, beraren etxe ondoan ETak jeep bati eraso, bi guardia zibil hil, eta beste batzu zauritu zituen ondoren. Arratsaldeko 2'55tan atxilotu zuten bera, eta poliziaren usuarioa segituz, beste pertsona batzu ere bai, horien artean Sakramentinotarren nagusia, aita Nuñez, eta kottxe batetan handik pasatzen zen beste mutil bat ere. Linaza La Salve komisaldegira eramane zuten eta bertan bi egunetan zehar, galdezkatu eta basatiki jo zuten. Galdeketa hauetariko batetan uniforme zantzuak hiru goardiak jo zuten, hildako goardien hiletatik etorri berriak zirenak, heuren esandakoaren arabera.

GALDERA: Torturak beraz, Bilbon eta Madrilan ere gertatu ziren ezta?

ERANTZUNA: Bai, bi egunak pasa ondoren Madrilera eramane zuten, plastikozko poltsa buruan, eta han ere joka segitu zuten, atestatua sina zezan bortxatu nahian. Baina berak ez zuen ezer sinatu. Guztiz harrigarria, oraindik abokatuen laguntza ofizialik ez zegoen garai hartan (gaur badagoen arren harritzko gonbidatu gisa egoten dira). Beraz, berak ETarra esan zuena gezur hutsa da, nahiz eta komunikabide batzuk eta Barne Arazoetarako Ministeritzak berak hori esan duten.

Madrilera jazearen aurrera eramane zutenean berriz ezeztatu zuen poliziak leporatu nahi ziona, eta gainera torturak salatu. Medikuei forntseak txosten polizial nahiko ona egin zion, beste arrazoien artean seinaleak oso nabariak zirelako, eta auzitegi militarreara pasatu zuten.

GALDERA: Horixe izan zen zuen lehen bataila, kasua auzitegi militarretik zibilera pasatzea ezta?

ERANTZUNA: Bai, guk defendatu genuen auzitegi hartan bakarrik delitu militarrek epaitu behar zirela, errebelioa, sedizioa, trai-

zioa, etab. Baina delitu hau, nahiz eta militar batek egin, delitu arrunta zen, eta auzitegi arruntetan epaitu behar zela uste genuen. Auzitegi gorenak zuzenean ginela esan zuen, eta zozketaz, Bilboko 3. bulegoan jausi zen.

Orduan prozesuak aurrera egin zuen, eta txosten berrian, zauriek osatzeko 30 egun baino gehiago behar izan zutela, eta gainera belarri batetik entzumena betirako galdua zuela azaldu genuen. Bestalde, berarekin batera atxilotutakoek ere, nola jotzen eta «Viva la Guardia Civil» esatera bortxatu zuten deklaratu zuten, eta guzti hori ere sumarioan agertzen da.

GALDERA: Beraz, torturak egon zirena, soberan frogatuta dago, baina arazoa da nori egin zituen azaltzea, ezta?

ERANTZUNA: Goardiak norbait atxilotzen dutenean NAN-aren zenbakia utzi behar dute, eta galdaketak egiten dutenek ere bai, teorikoki. Orduan hartu zutenek zera esan zuten, heuren hartzean Linaza fisikoki ongi zegoela. Handik irtetea tortura seinaleak zituela frogatuta zegoenez, ondorioz, gertatutakoak barrenen izan behar zuen gertatua. Bestalde, medikuak marka haiek autolesioz egin ezin zirela esan zuen.

Orduan honela heldu ginen Euskal Herrian kostantea den puntu batetara: frogatu ahal dugu tortura izan dena, baina ezin ditugu tortura horien autoreak identifikatu. Hori gure betiko paradoxa, funtzionario publikoak, lan publikoa egiten ari direla, eta ezin jakin nor diren funtzionariook.

GALDERA: Eta egoera honetara helduta, zein da legeak markatzen duen aurrera egingeko bidea?

ERANTZUNA: Beste herrietan denuntziak pertsona batenak beste pertsona baten aurkakoak izaten dira, eta aurrera erematen dira. Hemengo legearen arabera, autorea nor den ezagutzen ez bada, kasua sobreseitu egiten da, eta hori jakin arte ez da sumarioa berri zabaltzen. Hau da, nire ustez, konpondu beharreko hutsune legala. Kontua da, goardiak ez zutela zerbitzuan nor zegoen gogoratzen, ezta ere Linazaren deklarapenak, eta

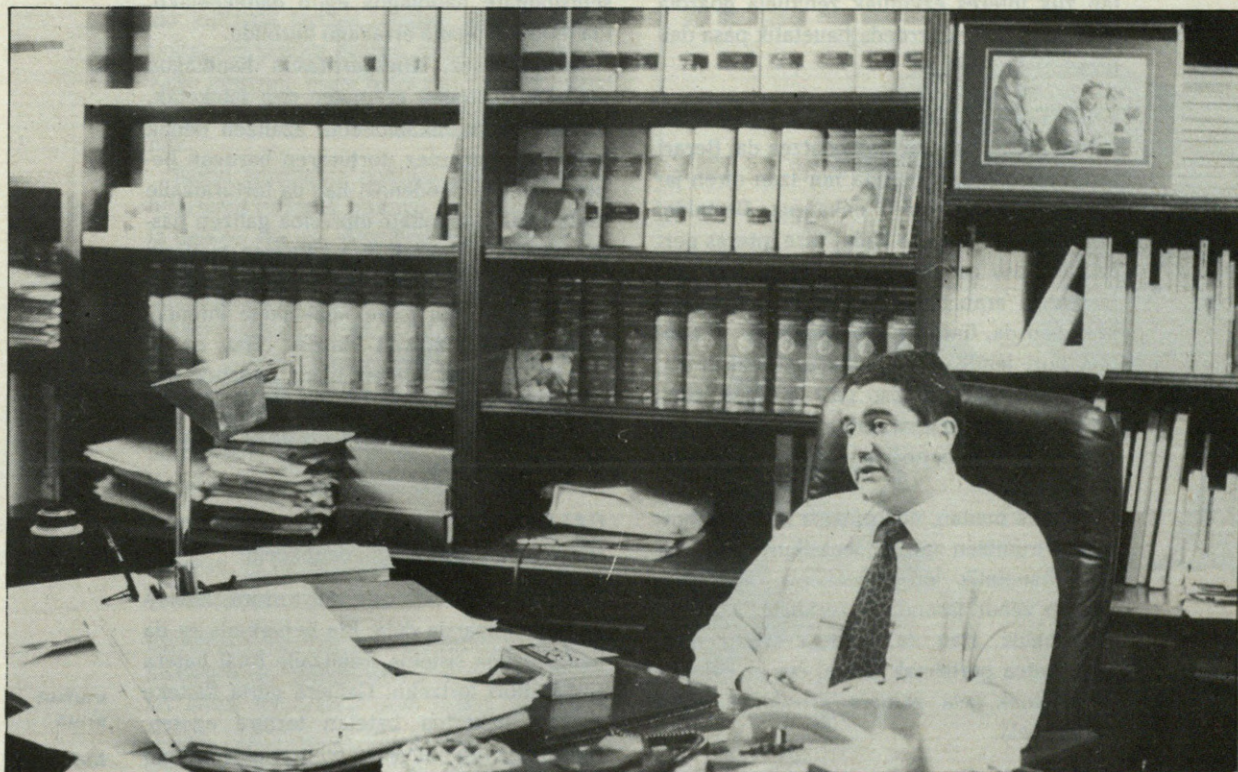
auzitegia

frogak

ezin
identifikatu

sinatzea

“Gobernuaren jarrera desakatotzat jo daiteke.

sobreseitu

gogoratzen zuten aldiz, egun hartan heurek bizarra zuten ala ez, hiru urte pasa ondoren. Oztopatu nahia oso nabaria zen. Orduan Goardia Zibilari egun hartan zerbitzuan egon ziren guztiak errekonozimendu erruedara bidaltzea eskatu genion, eta bateon batzu bidali zituen. Berririo eskatu genuen gehiago bidaltzea, eta honela zenbait alditan. Guzti hau hiru urtetako epean.

GALDERA: Orduan Gobernuak dekreto batez goardiak errueda hauetara ez joateko baimena eman die.

ERANTZUNA: 368. artikulua arauera, pertsona baten aurka karguren bat baldin badago, eta juezak, fiskalak eta defentsak honela uste badute, errekonozimendu erruedan jar daiteke. Baina Gobernuaren iritziz kasu honetan kargua pertsona konkretu baten aurka ez denez, errueda hauek ez dira zergatik egin behar, ilegalak direlako. Eta beste artikulua baten arauera, agindu bat ilegala denean bete behar ez denez, honela, justifikatu egiten dute beren erabakia. Hauxe da heuren argudioa. Eta horri zera

esan dakiok: Gobernua, hasteko, ez da prozedimentuaren partaide, beraz ezin du errekurritu. Beraren ordezkariak, fiskalak, errekurri zezakeen, baina ez du egin.

Bestalde, legean ez da esaten erruedak erabil ezin daitezkeenik, eta gainera juezak ikerketak egiteko medio guztiak erabil ditzake. Beraz, zirkulu itxian jausten gara: kargurik ez dutenez ezin joan erruedara, eta inor identifikatu ezin denez, ezin kargurik ezarri.

GALDERA: Zeure ustez zein da Gobernuaren azken helburua dekreto hau aterezaz?

ERANTZUNA: Nire ustez inpunitate status ez-legala lortzea da, status de facto. Nire ustez Gobernuaren jarrera desakatotzat jo daiteke, eta nik agindu hori iker dadin eskatu dut. Egia bada Gobernuak hori esan duela, Gobernua prozesatuko dugu, desakatoa egitera bultzatzeagatik, eta justiziari ez laguntzeagatik. Eta dekretora Goardia Zibilaren asmakizuna izan bada, orduan heuren aurka jardungo genuke.

GALDERA: Esan ohi da prentsa mota bate-

Inpunitatea

justifikatzea

“Gobernua prozesatzea ez da ekintza testimonial bat.

tan zuk interes ezkutuak zenituela goardia zibil guzti horiek errueda hauetatik pasa daitezzen.

biolentzia

ERANTZUNA: Nire lehen interesa, nire defendituaren interesak defendatzea da. Berari torturak egin dizkiote eta nor izan diren jakin nahi dut, beraren enkarguz. Bestalde, kasu hauetan nik ere badut nire interes pertsonala, oso oso grabea iruditzen bait zait biolentzia erabiltzeko monopolioa daukatek, hau da, funtzionario publikoek, biolentzia hori jendearen kontra erabil dezaten. Herriari begiratuta, oso garrantzitsua iruditzen zait adierazi ahal izatea funtzionario horiek ez direla mandarin txinatarrak, guztiz inpuneak.

zigorra

Politika mailan, negoziazioa bezain inportantea iruditzen zait jendeak ikustea gauzak bide hauetatik lor daitezkeela, eta mendeetan zehar jasandako zerbilismoa gaindi dezakegula. Hau da, jendeak berriz ikusi ahal izatea pertsonak direla, eta ez besteen menpekoak, eta gainera errudunak zigor daitezkeela.

GALDERA: Eta Gobernua prozesatzekoa, zein puntutaraino ez da jarrera testimoniala?

Gobernua

ERANTZUNA: Ez dut uste testimoniala denik, bestela ez nuke egingo. Ni ez naiz ezeren testimonio, eta ez dut horretan sinesten. 1978-1979an, tortura arazo hauekin hasi ginenean, gai honi buruzko eztabaidak izan ziren ezkertiarren artean, (orduan bi goardia zibil zerbitzutik botatzea lortu genuen lehen-goz). Ezkerrak pentsatzen zuen tortura sistemaren beharra denez, sistemak berak protegitu behar zuela, eta beraren kontra sistemaren barruan egindako edozein ekintza, alferrikakoa zela, edo eta erreformismo hutsa. Nire ustez, jendearen aurrean torturak salatzea, horrekin batera prozesu judiziala eramaten ez bada, airean dauden ehun txoriena bezalakoa da. Nik uste dut kasu bat hartu behar dela (nahiz eta beste asko egon) eta aurrera segitu, arrazoin askogatik. Hasteko, estatuaren aparatua ez delako homogenea, ez delako borobildurik dagoen zerbait; kontraesanak ditu, eta orain ikusi da. Botere ejekutiboak botere judizialaren kontra egin du.

justizia

Bigarrenez, justizia aparatuen barnean

sentsibilitate handiagoa egon daitekeelako, eta jendearengana errazago hurbildu.

Hirugarrenez, sinesgarritasun handiagoa duelako auzitegira erematen den salaketak, bakarrik komunikabideetan azaltzen denak baino. Laugarrenez, torturaren barnean behoko eskalan daudenak, hau da torturatzaile materialak, inpunitate-inpresioa galtzen hasten direlako. Heurak dira katearen mailarik ahulena, eta has daitezke eskatzen (Gestapon gertatu izan gisan) «galdaketa intentsiboak» egiteko agindu idatziak. Hau ez da gertatu oraindik hemen, baina badaude torturatzeari uko egin diotenak, egunen batean beste bi horiei gertatu zitzaiena gerta daiekeela pentsatuz.

GALDERA: Orduan zuk uste duzu torturaren arazoa ezabatu egin daitekeela?

ERANTZUNA: Nik uste dut tortura, historikoki gaindigarria dela: Eta beharbada ez da beharrezkoa sistema iraultzaile total batera iristea hori lortzeko. Gainera gerta daiteke sistema ezkertiar batetan tortura egotea. Gaur egun mundu osoan 60 herrialdetan gertatzen da sistematikoki, eta denetara 110 herrialdetan erabiltzen ditu polizia nola baitaiko basatikeriak atxilotuekin. Ez da bakarrik sistema politikoaren arauetara; giza izakerekin ere zerikusi handia dauka.

tortura

Baina historikoki tortura gainditzea posible da. Frantzia dugu adibide bat. Sozialistek beren programaren barruan horrekin akabatzea jarri zuten, eta gaur egun ez dago tortura salaketarik, lehen bazeuden arren, gauza bera Ulster-en.

GALDERA: Zein lirateke tortura gainditzeko segitu behar liratekeen pausuak?

ERANTZUNA: Aldaketa iraultzaile osoa egotea ez dut uste beharrezkoa denik. Nahikoa da nire ustez aldaketa politiko sakona egotea, eta horrekin batera borondate politikoa. Sistemaren barruan lege egokiak eta torturaren kontrol-mekanismoak sortu behar dira, esate baterako, diligentsia guztiak praktikatzeko dituzten funtzionarioen identitatea modu argiz azaltzea; atxilotuei inkomunikaziorik ez ezartzea (gaur egun lege antiterroristak posibilitatzen duena), eta azkenik poli-

kontrola

“Historikoki posible da tortura gainditzea.

zia judiziala jartzea. Hauxe zera litzateke, poliziaren polizia egotea, juezen agintepaan. Kasu honetan, esate baterako, heurek ekarri behar izango zizkiguketuen goardia errudunak.

Baina borondate politiko hori ez dagoen bitartean, torturak iraungo du, hasteko, sotila delako, eta oso efektiboa. Informazioa lortzeko metodo arinena eta merkeena da, eta funtzionarioen aldetik ez du kualifikazio berezirik exijitzen. Torturatzea erlatiboki erraza da. Gainera Euskal Herrian polizia getho batetan mugitzen denez, ez du populazioaren aldetik informazioa lortzerik, beraren borondatez behinik behin, eta informazioa lortzeko beste bide batzu behar ditu.

GALDERA: Hala ere, tortura mota bat gutxitzeak, ez du ziurtatzen beste mota bat, sofistikatuagoa, egiten ez denik.

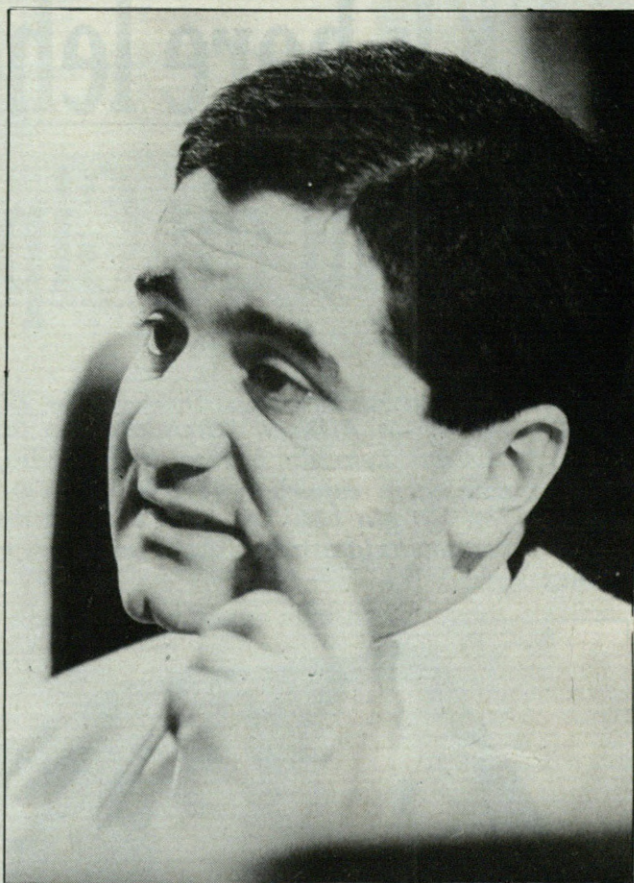
ERANTZUNA: Bai, hori gertatzen ari den fenomeno da. Iparraldeko Irlandan gertatzen ari diren torturaren bost motak (insonorizazioa, isolamendua etab.) esaterako, gainditzeko prozesuaren hurrengo pausua dira. Badakit esatea gogorra dena, baina nik beti esan dut nahiago dudala XX. mendeko preso baten egoera, galeote batetan zegoenarena baino, edo Erdi Aroan (eta gaur egun leku batzutan ere bai) egiten ziren mutilazioak baino.

Hala ere ez dut esan nahi tortura beltzetik tortura zurira pasatzeak aurrerapenik suposatzen duenik. Tentsioa beti dago, eta beti izango da erregresiboa.

Dena den, historia ez da beti lineala, eta saltu historikoak ematen dira. Baina, lehen esan dudan bezala, nik uste dut tortura gaindi daitekeen fenomeno dela.

GALDERA: Zer gehiago esango zenuke amaitzeko?

ERANTZUNA: Badago zerbait esan nahi dudana. Nire ustez PSOEren agindua oso grabea da, ez bakarrik Francoren garaiak gogora-erazten dizkigulako, baizik eta atzerapena askoz ere handiagoa delako. Agindu horrekin 1789ra bueltatu dira, Frantziako Iraultzaren garaietara, noiz botere ejekutiboa eta judiziala oraindik ere baturik bait

zeuden. PSOEek, neurri horrekin eskubidean oinarritutako estatu baten gainetik pasatu nahi izan du, eta hori oso grabea da, estatu kolpea baino grabeago.

Laura MINTEGI

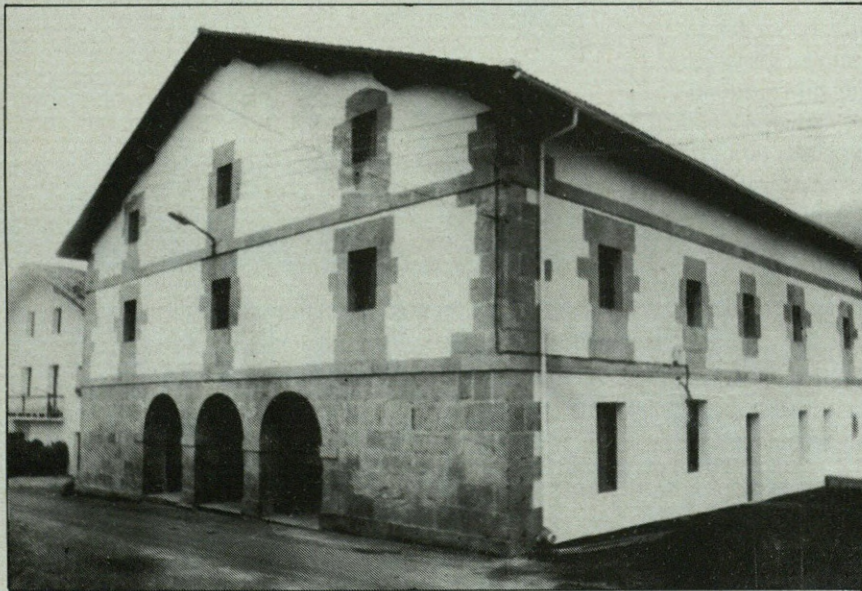
tortura
zuria

erregresioa

Gazteluko Kultur-Etxean

AEKk bere lehen barnetegia zabaldu du Gipuzkoan

Gazteluko Udalak prestatu duen Kultur Etxearen barruan irekiko da urrian AEKren lehendabiziko barnetegia Gipuzkoan. Kortezubi, Lekeitio, Errigoiti, Otxandio, Etxarri eta Leitzako barnetegiaren esperientzia aberatsen ondoren, barnetegiaren garrantzia eta beharra baieztatzea dator Gazteluko, beti ere berreuskalduntzeak duen premiari eta presari erantzunez.

Tolosatik gora, Leaburu alde batetara utzi, udazken berdez betetako karretara. Arbolen berdea zelai bihurtzen denean, errebuelta baten ondoren, Gazteluko eleiza ikusten duzu nagusi. Hortxe dago hain zuzen ere, herrira sartu aurretik, planta ederreko etxe handi berriua. Gazteluko Udalak Kultur Etxe bezala jarri duena eta bere parte batean, handia bait da etxea, barnetegia izango dena.

Azken lanak egiten ari dira langileak.

Garbiketa lanak. Irakasleak berriz ikastaroak prestatzen ari dira... Etxea era-kutsi nahi izan didate lehenik.

Taberna, komedorea, komunak, Udal liburutegia, Udaleko bulegoa eta seguru-erakunde ahaztu ere egin dudan beste zerbait ere bazen lehenengo planta handi hartan.

Goian, barnetegia izango den tokian, ikasgelak bigarren pisuan eta logelak hirugarrenean. Primeran jarrita dena, urrian martxan hasteko modukoa 14-15

ikasleko hiru talderekin.

Interesgarria benetan Gazteluko Kultur-Etxe-Barnetegi honen esperientzia berria. Gipuzkoako AEKren lehen barnetegia izateaz gain, lokal horietan herriko jendea eta kanpotik etorritako ikasleak bilduko dira, integrazioa beste zenbait barnetegitan baino handiagoa espero delarik.

Barnetegiak: euskaraz azkar hasteko lekuak

Komedorean jarri dugu manetofoia martxan. Barnetegiaren esperientzia eza-gutu nahi dugu: «Gernikaldean sortu zen lehendabiziko esperientzia. Talde didaktikoa bide berriak bilatzen ari zen ahalik eta azkarren irakasteko euskarara. Etxe zahar batean sortu zen lehen esperientzia hori, Kortezubin», esan digu Gazteluko barnetegiaren didaktikaz arduratuko den irakasleak.

Herri txiki eta euskaldun bat aukeratu zen. Herri euskaldun horretan, barnetegiaren euskarazko ikastaro intentsiboak emanaz, ikasleak kalera ateratzeko, inguru erabat euskaldun batean egonik, hilabete gutxiren buruan jartzen ziren euskaraz hitzegiteko moduan. «Ondorioak izugarri onak izan ziren».

Harrez gero gehiago antolatzea izan da beti helbururik nagusienetako bat. Gehiago antolatzea, posibilitateen arauera beti ere. «AEKren helburuetako bat beti izan da ahalik eta jende gehiena euskalduntzea ahalik eta eperik la-burrenean».

Ez dira berdinak barnetegi denak

Normalean lau hilabetetako ikastaroak eskaintzen dira. 120 klase-ordu erreale. «Horrezaz gain barnetegitik kan-

pora egiten diren kanpo-ekintzak klase orduak bezain garrantzitsuak edo garrantzitsuagoak dira».

Barnetegiak eratuta dauden moduan bat egiten dute ikaslearen ikasketa prozesuak eta herriarekin harremanetan, hilabete horietan, daraman bizitza normalak. Ikasketa prozesua bizitza euskalduna duen herri batetan kokatzen da.

Lehendabiziko barnetegietan hutsetik hasten ziren ikasleak. Erdaldun hutsa izan hasieran eta lau hilabeteetan oinarritzko euskara bat lortu. «Gaur egun maila ezberdinetako ikastaroak antolatzen dira. Goi-mailako ikastaroek esaterako oso emaitza onak eman dituzte».

Herria eta barnetegiaren arteko dialektika

Oso paper garrantzitsua jokatzeko dute barnetegi bat kokatuta dagoeneko herriko herritarrek ikasleen euskalduntze prozesuan. Beraiekin harremanetan ikasten dute ikasleek euskaraz komunikatzen.

«Barnetegiak ireki izan diren herrietan fenomeno bitxi bat ikusi da, bertako bizitza alaitu, edo piztu egin da nolabait. Barnetegiak nolabait dinamizatu egiten du herria. Hasiera batetan ikaslea baldin bada herri horretatik zerbait jasotzera doana, euskara jasotzera alegia, ikasleak barnetegian antolatzen dituen gauzak, antzerkiak, festak... herritarrekin batera egiteko izaten dira eta honela ikaslea bera dinamizatzailer moduko bat bilakatzen da herritarren-tzat».

Aipatzekoa da fenomeno interesgarri bat gertatzen dela euskararen erabilpenaren aldetik barnetegi bat kokatuta dagoen herrian. Herri euskaldun txiki askoren trajeria da gazte jendeak gazte-lera hartzen duela bere bizitza sozialeko harremanetarako. Ezaguna da euskaldunek euskara gutxieteko izan dugun, eta oraindik ere, daukagun joera. Barnetegi bat ireki izan den herrietan alderantzizkoa bihurtu da joera hau. Euskalduna konturatzen da jende mordo bat datorkiola kanpotik (hiritik e.a.) berak daukan zerbait (euskara) ikasi nahiean. Ikusten du fenomeno eta konturatu gabe ikasten du apreziatzen eta azken finean erabiltzen.

Egun guztia euskaraz

«Barnetegian ikaslearekin harremanetan bizi da irakasleak eguneko ordu guzietan. Eskola orduak lau bat izanda ere hortik kanpora beti egoten gara ikaslearekin».

Gazteluko barnetegi honetan esperientzia berri bati emango diote hasiera. Etxe berean maila ezberdinetako ikasleak bilduko dituzte. Horrezaz gain

hilabeteko ikastaroak antolatu dituzte. «Aproba egin nahi dugu ea ze emaitzak ematen dituen. Printzipioz badirudi errazagoa dela jendea hilabeterako apuntatzea lau hilabetetarako baino».

Lau hilabetetako ikastaro bat egin ahal izateko eszedentzia eskatu behar du jendeak edota lanik gabe egon, langabezia. Langabezia dagoenak beharbada izan dezake borondatea euskara ikastera joateko baina agian ezin ordaindu ahal izango du ikastaroa. Ikusten denez zirkulo bizioso bat osatzen da hor. Ikusiko da noraino apurtzen den zirkulo bizioso hori hilabeteko ikastaroak eginaz.

Ikasle batek 25.000 pezeta ordaindu behar ditu hilabeteko. «Urte batzuk badira prezio hau mantentzen ari garela. Hasiera batean asko dela eman dezake, baina kontutan hartuta sei orduko ikastaro bat jasotzen duzula, bertan jan eta bertan lo egiten duzula... bada merkea da».

Matrikula kuota horiekin eta subentzioekin lortu ahal da honelako barnetegi bat mantentzea, «justu justu, badakizu nola ibiltzen garen AEKkoak subentzioak kobratzeko eta gero soldatak jasotzeko...». Badakigu bai, eta nahiko genuke hori aldatzen joatea eta honelako esperientzia gehiagori bideak zabaltea, ez bait da txantxetako erdaldunak euskalduntzea eta hein berean herritar euskaldunak euskara erabiltzen ikustea.

Matrikula epea irekia dago dagoeneko eta irailaren bukaera arte egongo da izena emateko epea. Gure aldetik besterik ez. Martxan dagoen bisita bat egitera joango garela agindu... eta bagatoz mendia utzita Donostiako kale grisetara berriro.

Joxe MOLLARRI

Droga, sexu eta alkoholismo arazoak esloganen bidez konpondu nahi dira

Publizitateak salgai ez dena saldu nahi duenean

«Gizonezkoa zarena pentsatzeak gauza handia dela ematen du. Baina buru handiko umetxo bat ez zen zure projektutan sartzen. Gu X konpainia gaituzu, bederatzi hilabete berandua-go gertatzen dena esan nahi dizuna». Hauxe da publizitate spot batetarako esaldi edo eslogana, eta honelako beste asko burutzen dira egunero mendebaldeko gizarteetan. Arazoa sozialak (drogak, alkoholismoa, neskatoen haurdunaldiak...) etxeko ormeetatik telebistako pantailetara salto eman dute, eta kontsumorakoak diren beste hainbat produktoekin batera salgai jarri dira, esloganen bidez.

«Ez duzu hori egin nahi? Zein da zure problema? Inolako erabakirik hartu aurretik, guri deitu laguntza jasotzeko. Konfidentziala da». Eta ondoren, sexua-ren kontutan bizkorra izateko aholku samurra jaurtikitzen du propagandak.

Gaur egun mendebaldeko gizarte guztiek beraien arazo sozial batzuren ardura hartu izan dute, eta orain arte pribatu eta indibidualak ziren problemak, familiaren ingurugunetik atera, eta esferak publikora kanporatu izan dira, arazo kolektiboa bihurtuz. Estatuen jarrera hau, printzipioz txalogarria, susmagarri bihur daiteke, batez ere zenolako kanpaina motak burutzen diren ikusita, eta bestalde nork finantziazten dituen kontutan hartuta. Baina partez parte joan gaitezen.

Bakarrik arazo «batzuren» aurkako publizitatea

Hiru dira batez ere, mendebaldeko telebista, aldizkari eta publizitate kartel handietan azalerazi izan diren gaiak: droga, alkoholismoa, eta neska gazteen (are gehiago neska nerabeen) haurdunaldia. Pertsona batentzat ba dira izan benetako arazo larriak, batez ere horien ondoriopean aurkitzen denaren-

tzat, baina zein da gizarteari egin diezaioketen kaltea? Ez al zaio gizarteari berari ere arazook erradikatzea komeni, beraren interesean, indibiduaren interesa kontutan hartzen ez badu ere?

Droga eta alkoholismoa gizarte kapitalistaren ondorio zuzenak dira, sistemaren kontraesanen erresultatua. Eta sistemak, bere kontresanak konpondu beharrean, minbiziari tirita bat jarri nahi dio, honela gaitza estali nahiean. Gizarteak berak gazteei inpendientzia ekonomiko eta familiarra lortzea oztopatzen die. Urtetan familiaren etxean egotera bultzatzen ditu, eta gero nerabeen haurdunaldiaz harritzen da. Baina gizarte horrek beraxe aldi berean abortoa galazotzen du, emakumeak zigortuz.

Gauza ezaguna bada ere, berriz errepikatzea ez da alperrikakoa: sistema, beraren kontraesanetatik elikatu egiten da, eta estali ezin duen arazoa, irentsi egiten du, beraren barnean asimilatuz.

Dirutza handia publizitate kanpainetan

Lehen esan dugunez, kanpaina haue-tarako dirua nondik datorren ikustea interesgarria da. Har dezagun, esatera-

ko, Estatu Batuetako kasua, kanpaina gehien, diru gehien eta seguruen kontraesan gehien duen herrialdea. Datorren hilean, «Amerika Drogatik Libre Paratzeko Publizitate Batzordea»k inoiz egin den kanpaina publizitario handiena burutuko du. Kanpaina honetan 500 milioi dolar erabiliko dira, eta diru hori Madison Avenue-tik aterako da. Pentsatu behar dugu etxe komertzial handienak altruista bihurtu direna? Bai eta ez. Bai, lehen momentu batetan horrela ematen bait du, baina heuren ere beraien profita lortzen dituzte. Esaterako, Minneapolis-eko agentzia batek gazte eta erakunde baten aldeko kanpaina egin zuen, debalde, eta haien enkarguz. Printzipioz irabazteko ezer ez zeukan, baina ordutik aurrera agentzia horrek bestelako enkarguak gehitu zituen. Epe luzera egindako inbertsioa zen.

**YOU CAN REALLY GO
PLACES WITH CRACK.**

Hiri berbereko beste agentzia batek, Reader's Digest-en enkarguz, mozkortuta gidatzearen kontrako kanpaina antolatzen zuen, kantari itsua Stevie Wonder-ek bertan zerbait esaten zuela (Espainian «Edaten baduzu, ez gidatu» esaten agertu zen. Estatu Batuetan, «Mozkorti batekin joan aurretik, nik neuk gidatzea nahiago dut» esan erazi diote). Kompetentziakoak kexu zeuden, mozkorren kontra baino, beraien burua goratzea lortu zutelako.

Pertsonaia publikoak kanpainen barruan

Stevie Wonder ez da kasu bakarra. Estatu Batuetan Yankees kirol taldeko burua eta saskibaloiko jokalaririk ezaguenek hartu izan dute parte kanpaina hauetan. Eta Espainian Pedro Ruiz preserbatiboak anuntziatzen, eta Ramoncín drogaren kontra agertu izan dira pantailatan. Baina normalean aurpegi anonimoak agertzen dira. Eskola bateko gazteak, alkoholaren erabilera gaitzesten eta honelako esaldia esaten dutenak: «Esan ez. Eta bizitzari bai esan». Beste agentzia batzuk 100 aktoreetatik gora frogatu dute egokiena aukeratu aurretik. Edo eta mutil gazte bat erakargarrien atera zezakeen argazkilaria. Mutilak honela esaten zuen kanpainan: «Nitaz fidatu. Nik ez zaitut haurdun utziko».

Kanpaina hauen erresultatuak neurtzea zeharo gatzat da. Basoetan sua ez pizteko kanpaina bat burutu ondoren, suteak erdira jaitsi ziren, eta fundazio batek 11 milioetatik 30 milioetara gehitu zituen aportazioak. Hala ere neurtzeko errazagoa agentzien irabaziak dira. 1980 eta 1985en artean telebistetan anuntziatzen ziren spotak 10.700tik 17.000ra pasatu ziren, eta agentzia kopurua ere ehuneko 40 batetan gehitu zen.

Amaia LANZ

atzoko ogia

Barneko ahotsak

R. CASTELLANO

EUSKALDUN mota desberdinak dauzkagu. Konkretuki, ulertzen dutenak, baina ez mintzatu; mintzaten direnak, baina ulertu ez; ulertzen eta mintzaten direnak, baina idatzi ez (gehiengoak); ulertzen, mintzaten eta idazten dutenak, baina irakurri ez (beste gehiengoak). Eta azkenik oso mota berezia: ulertzen, mintzaten, idazten eta irakurtzen dutenak, baina pentsatzen ez. Auskalo nondik datorkigun birao hori, baina hiriko galipota hainbat zanpatu dugunez, orain ahots kosmopolita eta fluorargitsuz inguratutik gaude barrutik. Beste ekosistemetan, ordez, muinak barneko ahots illun eta miragarriak sortzen ditu; eta ahots horiek kaskarrean gurutzatzen eta kortozirkuitatzen zaizkigu. Fenomeno hau trenean edo busean erdi loakarturik gabiltzanen gertatzen da gehienez. Baita ere, bereziki, galipota utzi dugunean baso alde-ara igarotzeko.

Patxi eta biok mendirik mendi joaten garenean, nire lagunak horrela dio beti, une zehatz batean: «Orain». Batzuetan hau baino lakonikoago izaten da Patxi (ulertzen, irakurtzen, pentsatzen eta idazten duela, baina mintzatu ez, hots, ez euskaraz ez hizkuntza ezeinez) eta «Ba» batekin nahikoa ohi du. Patxi uzkur eta barnekoiarekin ibiltzea oso erabilgarria izaten omen da gorago aipatu ditudan barneko ahotsak esnatzeko. «Orain» edo «Ba» horiek ozen mugak zehartu ditugula esan nahi dute: urrungo autopistako orroak ez zaizkigu heltzen eta bai tximeleteen txintxeak, bai txorien gurguiluek, bai errekeen hegatzek, bai eta haizeen kolorek gure belarriak betetzen dituzte tope-raino. orduan basoko ahots ixiltsuak bekainetako gibeletik darigu. Eta bere ixiltasunak euskaraz mintzaten ohi du. Nire bederen horrela jazotzen zait, agian erdalduna nauzuelako eta beraz niretzat euskara erdara dirudi eta alderantziz. Ez dakit ulertzen ba al didazuenik.

Basoko kereizpean euskaraz pentsatzea saiatzan dut beti. Ondo, ongi begiratu dugunez gero, ez. Hau ez da egia osoa, barneko ahotsak euskaraz pentsatzera bultzatzen didatela baizik. Sorginkeri, izpiritismo dialektiko ala Jung-aren arbasoen oroitzapenari ote dagokion izukaria, ez zait kezkatzen. Gaur arratsaldean irakurleei berriro zuzentzen natzaie nire euskara tartamutuaz, eta nire mota zein den argiro nabaritzen da: euskaraz mintza, ulertu eta irakurri gabe, pentsa eta idazten ba dutenak. Ez da gutxi hasteko.

Kolumnatxo hau amaitzean Patxi nire laguna berrogei ta hamar urteekin ohean hil bilatu dutela jabetzen naiz. Oraindik aurrera bere ahots ixiltasua beste barneko ahotsekin entzungo da bai basoan, Eguzkitza aldean, bai Debako kaleetan. Beti bezala, Patxi, beti bezala.

Sakristiko berriak

Siestatik jeiki eta honela esan zion aita Arzallusek anai Jesusi: Gaur hik esango duk errosarioa, nik bisita bat egin beharra zeukat eta. Ongi, zenbait misteriokoa tokatzen da gaur? Ai ene, hori burutxoa hirea, laukoa noski. Nire aholku gaitik ez balitz, zer egingo huke, gixaixo horrek. Hala da aita erreberentzigarria, baina, badakizu Nafarroaren arazoa dela eta, pentsatzen nuen, behar bada, hirukoa hobe litzakela. Baita zeare! Ez diat esango zazpikoa errezatzea, baina laukoa baina gutxiago... Zer usten duk? Martxa hontan «Jesusi to de mi vida»... delakoa esan eta nahiko! Berriketa gutxiago eta zintzo portatu. Esandakoa sustantziz betetzen baduzu, ostegunez Gasteizara eramango zaitut eta han dantza jaunak txokolatea bizkotxo eta guzti emango digu. Ziur! Beno, ziur, ziur... oso lanpeturik badago eta bere zenbait bi-xitarekin hartua badago, ezin gehiago nekatuko du-gu. Orduan Forondara eramango zaitut egazkinak ikustera, Bale! Eta bi gauzak egiten baditugu, hobe!

Hau Jesusito! Eskerrak, eskerrak esandakoak betetzen dizkidala. Baina, hanka sartze batzu egiten dizkit tarteka! Gaur ere apustu egingo nuke kontua galdu eta zazpi misterioak betetzen dizkidala eta gero, zer esango diet Praka, Felipetxo eta beste adiskideri? Ba noa aguro! Honuntz gero zai edukiko dut Napar buru bakarreko Clavileño jauna eta asperturik txapela kentzen badu, Usabiagak anuntziatu gabeko eklipsea izango da.

Ez da posible! Alderdiaren disziplinari eutusi beharra dugu, bestela, guriak egin du. Ni zertan nabilen konturatzeko badira... Baina ez da posible. Guk elkarturik jokatzen badugu. Zuk nere esana beteaz, aurrera joango gara. Har zazute eskua, soka osatuaz, Anai Jesus aurrera, gero Clavileño, Hordantza, denok eta hik lbar-estu, abestuzak; Ala kinkirrinera, ala xamurrera, Markox plaza berriko, jira beste aldera. Ez dukela jira nahi? ba ez haiz guruekin jolastuko.

ATEARI

Txillardegiri pare bat lerro

Bat baino gehiago gara Irlandako historia eta gorabeheretzurekin ikasi dugunak, eta baita Joxe Azurmendik idatzi dituenekin ere; eta nik bederen oso gustora irakurtzen ditut Herri zapaldu hartaz eskaintzen dizkiguzun artikulak oro.

Hala ere, joan den astelehen pare bat gauza ikusi ditut nolabait nabarmendu beharrezkoak iruditu zaizkidanak. Ez oker esanak zeudelako, baina bai ziurrenik argitasun bat behar zutelako.

Hasteko iruditzeok zait oharren bat merezi duela zure pasarte honek. «*Abiatu dira bada gure bi gizonak Galway herritik mendebaldera, eta 50 kilometrotan barrera hango herriskak eta inguru bakartiak gurutzatu dituzte. Ahal izan duten guztietan, zernahi galdetu diete topatzen zituztenei; eta beti, 'aisa itxuraz', erantzuna gaelikoz etorri da.*»

Merezi duen oharra zera da: gauza bat dela zenbatek dakien hizkuntza bat eta beste bat dela zenbatek mintzatzen duten. Oker ez banago zeu izan zara horretaz gehien idatzi duenetako bat, euskaldunen artean ere euskarazko solasaldien frekuentzia zein apala eta penagarria den behin eta berriro azpimarratuz. Aipatzen dituzun bi gizon gaelikozale horiek errolda bat egin behar ko lukete beren hizkuntzak zenbat hitzun dituen jakiteko, eta gizartean duen osasuna ezagutzeko berriz solasaldien frekuentzia neurtu. Zeren eta galdera hau da: gaelikoz denek edo gehienek dakiten herrietan zenbat hitzegiten da hizkuntza horretan eta zenbat ingelesez?

Aipatzen duzun «Anois» aldizkariaren salmenta da beste oharra. 30.000 ale saltzen omen ditu. Nork eman du zifra hori? Egingo nuke apostu gobernuko norbaiten kalkulua dela. Irlandatik pasa diren nire lagun guztiek esan didatena egia bada, gaelikoren presentzia hutsaren hurrengoa da hango jendeen artean. Gaelikodunak jenderik atzeratuenak dira, eta zerrorrek diozunez hango ikas-toletan dabilzan haurren kopurua ezin da konparatu hemengoekin. «Anois» horrek 30.000 saltzen badu, ARGIA-koek alfer eta astazakil batzuk izan behar dute; hemen kultura aldetik dagoen mogidarekin irlandarrak harrituta agelditzen dira eta.

Kopuru handitxoa da 30.000 horiena, eta ARGIA-n beste behin irakurritako hura da torkit burura. Alegia, Kataluniako generalitateak «El Mon» astekari subentzioa emateko 20.000ko tirada (ez salmenta) egitea esijitu ziola. Antza denez, Kataluniako eskoletan noizean behin «El Mon» mordoxxa batez osatutako paketeak jasotzen dituzte, baita udaletxea eta liburutegietan ere. «Anois» horri «Habe» aldizkariaren kutsu bat nabarri zaio azalean, eta ez litzateke harritzekoa Dublingo gobernuak 30.000ko tirada egitea. Paketatik... eta beste norbait beste astekari bat egitera ausartyu ed dadin.

ADISKIDE BATEK

«Seaska», bidegurutzean.— Irailaren bigarren igandean burutu zen Seaskaren azken asanblada orokorra Hasparneko Ursuia ikastetxean, talde desberdinetan banatuta eta bakoitza bere gaia mamitzen. Azterketako txostena zuzendaritzaz, diruzaintzaz, egitura taldeaz, koordinaketa taldeaz, udalekutako taldeaz, irakaslegai taldeaz eta bigarren mailaren proiektuaz zetzan —gaiak oro joan den urtekoak—. Hala ere jende gutxitxo izan zen bertan lanean, beste urteetako asanbladekin aldentuz gero, agian Iparraldeko ikastolen artean dauden eztabaidek zein Administrazioarekin dauzkaten arazoek eraginda. Bien bitartean, diru prolemak nolabait baretzeko, aurtengo Kilometroak-en bilduko den diruaren ehuneko 90a Iparralderantz joango da, ea Parisetik erdiesten ez duena Hegoaldeko esfortzu herritarrari esker lortzen duen.

Zinemaldia abiaturik dagoeneko

Donostiako Nazioarteko XXXIV. Zinemaldiak badaramatza honez gero bere egun batzu kontaturik. Denera, hogeitabost herrialdetako 133 pelikula erakutsiko ditu sekzio ofizial, Zabaltegi, Luise Rainer, Novisimo Brasil, mexikar iraultza eta «Argazkiko mutilak» ataletan banaturik. Zinemaldiak bere historiako aurrekonturik handiena du aurtengoan, hain mitikoa bihurtu den milioi bat dolarren muga gainditzean: 170 milioi pezeta (errekontu!). Dirutza horrekin ziur mantenduko dela A maila santua, eta batez ere Madril aldean hainbeste interes dagoen. Hango Gobernutik bakarrik 40 milioi jaso dira —iazkoaren doblea—, Udaltxeak 50, Diputazioak 25 eta Euskal Gobernuak 35 eskaini dituzten bitartean. Dagoeneko zinegotzi sozialista batek zera esana du: «desde el Ministerio de Cultura se sigue considerando al Festival de San Sebastian como el Festival de España». Ai-keda-eso.

Idazleen Elkarteen artekoak

Pontebedrako Bayonan jo-ta-ke hizketan arituko dira egunotan Euskal Herriko, Kataluniako eta Galiziako idazle zenbait batzar nagusi batean. Hizkuntza propioa duten herrialdeek pairatzen dituzten arazoak mahaieratzeko asmoz elkartuko dira, egoerak beren antzekotasunetan aztertzeko. Hilaren hogeitabian hasten dira behintzat hitzaldi, mahainguru eta elkarrizketak A Coruña, Lugo eta Orensen. Bilkuran ordea, ez dute gaia beren herrialdetako arazoetara murriztuko, eta tankerako hizkuntza arazodun herrialdetako literaturaren berri pasatuko diote elkarri. Zerbait garbi ateratzera koan, lanerako ideiez aparte ekintzetara iragaiteko indarrak ekarriko badute, ongi bitez egunotan Galizia aldean. Eta harremanak aberasteko eta kontu kontari ibiltzera hurbildu badira... bakanzte on, (baita ere).

AEK AEK ihardunalditan murgildu da egunotan, datorren ikasturteko metodologia izan dutelarik gai inguru Bizkaia, Gipuzkoa nola Araban. Koordinakundeak jarraitzen duen ildo antidiaglosikoak azterketa baten beharra zuen urte beteko epea igaro denean, eta, beraz, euskara eguneroko mintzabide bilaka dadineko helburuaren atzetik burutu diren ekintza kulturalen balantze eta teorizazioak egiteko elkartu dira Derio eta Beran, eta irailaren 29tik aurre egingo dute Gasteizen. Metodo antidiaglosikoak eskatu dituen esfortzuen azterketak proposamen berriak egiteko parada eskainiko duelakoan, AEK egituraketa eta antolaketa aproposago baten beharrean suerta daitekeeneko ondoriotara iritsiko omen dira, didaktika, metodologia eta irakaskuntza sistema orokorrean.

UPVren Larritu samar zirudien Euskal Herriko Unibertsitateko errektore estreinatuta berria den Barberá jaunak datorren urteko aurrekontuen berri emateko prentsaurrekoan. Lazberri koen ehuneko 30 gehiagoan igo da, 11 mila milioi eta piku pezeta orotara. Eta zifra galanta bati baino gehiagori beldurgarria irudituko zitzaioelaren susmoa bazeukanez, zera esaten babestu zituen bizkarrak: Europako edozein unibertsitate-rena baino dextente ttikiagoa dela aurrekontua, Gobernu autonomoak irakaskuntzarentzat daukanaren ehuneko hamairua baino ez duela suposatzen... Baina benetan beldur da Gasteizen ez ote duten puztuegia eritziko eta dirulaguntza espero baino eskasagoa gertatuko den. Dirudien azken milimetraraino neurtu dutela beren eskakizuna eta gutxiagorekin erren samar ibiliko direla 87.enari eusteko.

Lehen mailako kategoria sendotu nahi da aurtengoan

25 herrialdetako filmeak Donostiako Finemaldian

*Zinemaldiaren aurkezpen egunean, eta ezkerretik eskuine-
ra, Herrero Velarde eta Antton Ezeiza, hautaketa batzorde-
koak; Diego Galán delegatu nagusia; Pilar Olascoaga idaz-
karia; eta Mariano Ferrer prentsa-arduraduna.*

**Hilaren 17an,
asteazkenez,
hasiera eman
zitzaien
Donostian
Nazioarteko
Zinemaldiaren
ekitaldi
interesgarrie-
netako bati.**

Ehun eta ho-
geitamahiru
izango dira Zinemaldiko ha-
mar egunetan zehar ikusi
ahal izango diren filmeak.
Filme horien bitartez, hogei-
tabost herrialdetako zinema-
gintza ordezkatu nahi omen

dute berorren antolatzaileek. «Munduan egiten den zinemagintzarik agerpen ahalik eta zabalena erakutsi nahi izan dugu egun hauetan, eta neurri haundi batean lortu egin dugula uste dugu», zioen Diego Galanek, Zinemaldiko delegatu nagusia.

Horrekin batera, Sekzio Ofizialaren lehia izaera indartzea izan da haien asmoa, eta horretarako aurreko urteetan izan zezakeen erakusketa edota lantza mentu itxura alde batera utzi nahi izan dira. Hasierako filmea eta klausurakoa kenduta, beste filme guztiak estreino guztiz estuko filmeak izango ditugu, beraz. Horien artean, euskaldunok hainbeste irrikaz itzaroten dugun «27 horas», Montxo Armen-dáriz nafarrarena.

Zaballegi, esparri zabalean

Epai mahairako izen erakargarriak prestatu dizkigute: Euskaditik, Pedro Olea; Espainiatik, Pilar Miró; Uru-

guaytik, Mario Benedetti; Britainia Haunditik, Jack Clayton; Greziatik, Theo Angelopoulos; eta SESBetik, Eldar Riazanov.

«Zaballegi» izeneko sekzioa guztiz erakargarria aurkeztu digute aurtengoan Zinemaldiko antolatzaileek, tartean era askotako filmeak daudelarik. Alde batetik, beste zinemaldi batzutura joateagatik Sekzio Ofizialean egon ezin duten filmeak; bestetik, egile berrien filmeak; eta azkenik, epai-mahaiko zinegileen beraien filmeak. Hiru multzo horiek oso itxura polita osatzen dute «Zaballegi» sekziarako. «Zaballegi» honetan bideoari ez zaio bidea itxi, baina aurkeztutako lanen kaskartasunagatik azkeneko bakarra baino ez da geratu: Ingmar Bergmann-en azkena, hain zuzen ere.

Zinema Maratoia, 250 m² tako pantaila

XXXIV. Zinemaldi honek Luise Rainer aktoreari ziklo bat eskainiko dio, Holl-

ywood-etik Espainiako II. Errepublika lagundu zuen alemandar aktorea izaki. Bitan jaso zuen oskarra Rainer andreak, eta bere presentziarekin kontatuko da Donostian bertan.

«Los chicos de la foto» izeneko sekzioan, argazki famatu batetan agertzen ziren hamar zinegileen filmeak eskainiko dira (besteak beste, John Ford, Alfred Hitchcock eta Billy Wilder). Beste sekzio bat Mexikoko Iraultzari dedikatuko zaio. Brasilgo «Novo Cinema»ri emandako filme sailak osatzen du Zinemaldi honetako egitaraua.

Eta azkenik, aurtengo edizio honen sorpresa haundietako bat: Zinemako Maratoia. Anoetako Belodromoan 250 metro karratutako pantaila erraldoia ipiniko da, eta bertan bi egunez launa filmetako programazioa eman go do. Hilaren 20an, larunbatez, estreinatu gabeko lau filme ikusi ahal izango dira, eta hilaren 27an, larunbatez ere, Zinemaldiko Sekzio Ofizialean arrakastarik haundiena jasotako lau filmeak emateko asmoa dute antolatzaileek. Benetan ikustekoa izan daitekeela Zinemaren Maratoia izen honekin aurkeztuko zaigun esperientzia berri bat. Inoiz ikusi dugun zinemarik haundiena izango da egunotan Anoetako Belodromoan.

Zinemaldiaren presupos-
tua, 189 milioitakoa omen da, eta subentzioen iturri-banaketa hauxe duzue: Donostiako Udaletik, 45 milioi; Gobernu Zentraletik, 42 milioi; Eusko Jaurilaritzatik, 35 milioi; eta Gipuzkoako Diputazio-
tietatik, 25 milioi.

Zinemaldia, berez, interesgarria gertatzen arituko da honez gero, seguruki aski azken hamar urtetako zinemaldirik interesgarrienetako bat, enfoke nahiz aberasgarritasun aldetik.

Dabid ZUAZALDE

Aurrekoa baino erritmo hobea omen dauka «Odol kutsua»k

Nobela berria laster Atañooren lumatik

**Liburu berri
bat
kaleratzekotan
da Ataño idazle
emankorra.
Hori dela eta,
beragana jo
dugu eta oso
pozik hartu
gaitu
solaserako.**

Laster argitaratzekotan dagoen liburua nobela izango da, baina ez da horixe esku artean daukan bakarra. Une honetan, beste ipuin-liburu batekin ari da jo eta ke, eta laster bukatzeko esperantzan topatu dugu. Luzerako dugu, bada, idazle honen iharduera eskergaitza.

Atañooren liburuak irakurri dituenak honez gero agian pentsatuko du oso azal lodiko gizona izango dela, gogortutako bihotzekoa, baina imajina hori ez da erreala antza. «Garai batean bai, orain ez. Garai haietan, estu genbiltzan eta... San Kristobalen bai, azala gogortua neukan eta orduan batere harrapatu izan banu! Gero ez». Bere liburuetan kontatzen diren pasadizo eta mementuetatik berak gogorrenak bezala gogoratzen dituenak Ondarretako gartzelakoak eta San Kristobaleko ihesekoa dira. Horieta pasatzen zuten okerrenik gerra garaian.

**Ustegabeko arrakasta
hasieratik**

Sorpresaz hartu omen zuten hasiera batetan «Txantxangorri kantaria» lehenen-

go nobelak jasotako arrakasta. Kritikak ere aldekoak izan ditu gehien bat. «Ez nuen uste nik. Lehenengo nobela hori idatzi nuen, gero Aita Zavala etorri zen eta horrek aurrera atera ninduen. Nik ez nuen uste gero horrela irengo zenik. «Euskara ederra da zurea, bizia duzu eta», eta beno, ba aurrera».

Geroztik, «Txori», «San Frantziskoren bizitza» bertsoetan, «Espetxeko negarrak» ondoren, «Zigorpean» eta azken-azkenik, «Eltzao-rra».

Nobelak eta narrazioak publikatzen hasi baino lehen makina bat bertso idatzi eta argitara eman zituen Salbador Zapiirainek, gehienak «Zeruko ARGIA»n, lehendabizi «Txoritoki» ezizenez, eta ondoren dagoeneko konsakratuak dagoen «Ataño»z.

Ataño Hondarribiko komentuan bizi da, baratzea zaintzen, eta handik kasik ez da ateratzen. Halere, munduarekiko isolamendu horretan ez du prolema ikusten narratibari ekin ahal izateko. «Noski idatzi dezakedala; orain, jakina, nik gauza asko ez ditut ondo egingo ez bait ditut ikusten. Libre banu hara joan, eta beste hara joan, eta hura ikusita edo haiekin hitzeginda askoz hobeto egingo nuke, baina hori ez dago gure esku. Aitaon esku bai, baina gurean ez».

Hemendik aurrera gai aldetik edo estiloan zerbait aldatzeko asmorik? «Nik 74 urte baditut, hemendik aurrera aldatetatan ezin hasiko naiz. Batek esan zidan, bai, tartean batuko hitzak sartzeko, baina ez, ez, nik ez dakit batirik. Eta orain ez naiz hasiko. Gero, berriz atera nahi badituzue eta batuan sartu, horkonpon». Baina berak esan digu gainera Aita Zavalak hatxerik ez duela nahi, eta orduan auzia garbiago dagoela.

Salbador Zapiirain «Ataño»k urte askotarako gaia eta go-goa omen dauka oraingoz.

**Nobela berria: erritmo
hobeagoa**

Daukan irakurlegoarekin pozik agertzen da, eta nobela luzeagoak egitearren prolema ikusten ditu. «Luzeegi eginez gero jendea aspertu egiten da azkenean. 180 orrialde edo, nahikoa da. Nik luze bakarria lehenegoa egin nuen, «Txantxangorri kantaria» eta beste guztiak laburxeagoak».

Baratzeko lanetik aparte geratzen zaion denbora idazten pasatzen omen du. Guk, igande goizaren erdian, idazten harrapatu genuen. Ondorioz, neguan gehiago idazten du udan baino, eguzkiaren argia dela eta. Gutxi irakurtzen omen du. «Oso gutxi letzen dut, ez daukat denborarik eta». Gaur egungo litera-

tura irakurtzea zail egiten zaio, nonbait erabilitako hitzak eta gaiak bortitzak suertatzen zaizkielako askotan.

Orain argitaratzekotan dagoen nobela irakurri duten batzuk (Zavalak, J.M. Lekunak, e.a.) aurrekoa baino hobea dela esan omen diote, nobela bezala erritmo hobea daukala. Nekatzeko beldurrik ez dauka, «iturria ez da inoiz agortzen. Gaur gai bat asmatuko duzu, hurrengoa bestea, eta hurrengoan bestea. Munduan gaiak denetakoak bait dira. Akaso zahartu naiz, eta nekatuko naiz, baina puska baterako oraindik badaukat, bizi banaiz».

**J. LANDA
I. CAMINO**

Andoni Egaña, etengabeko eboluzioan ari den bertsolaria

«Bakoitzak bere era pertsonala finkatzea duk garrantzitsua»

Batzuren iritziz laburrean oso gora iritsiko den Andoni Egaña jeiki-erazi egin genuen siestatik. Ez zen alperrikakoa izan baina.

Trolebusetan hamaika gauza egin daitezke: kuluxka bat goizean, herri-bazterrean ezarri berri duten kanpineko neska estranjeroei begira geratu edo irteneko azken Makoki-a irakurri.

Andonik beste gauza egin zuen; bertsoak bere artean. Pixkanaka bere bertso-kera propioa tajutuz joan zen, Anoetako Belodromoraino.

Geroztik ikasten ari da, plazarik plaza, bertsotarako azala eginez. Bat baino gehiagori aditu diogu mutil hau gora iritsiko dela.

ARGIA.— Duela hilebete batzu, entrebista batean esaten huen hiretzat txapelketaren semifinale-

tara heltzea ametsa zela. Ustekabean famaren puntan aurkitu haiz, horrek ez al du halako mozkortze bat edo ekartzen bertsolaria eta pertsonarentzat?

ANDONI EGAÑA.— Fama-gatik mozkortu ez haiz egin, baina gertatzen zaik hor segitu nahi duala eta orduan hire buruari erresponsabilitate batzu jarri behar dizkiok. Gu gazte iritsi gaituk eta tokatu zaiguk plazetan berehala ibili beharra eta saio asko egitea. Normalean finalaren ondorengo urtea izaten duk gogorrera, Txapelketan ongi ibiltzeak gero plaza askotan ibiliko haizela esan nahi dik. Hori oso inportantea duk, bertsotarako azal pixka bat egin duk eta ikasi ere galanki. Plaza bakoitzean asmatu egin behar nola eta zer kantatu, eta horretan gazteak ez gaudek oraindik ikasita zaharrak bezala. Gero ere maila eman behar eta, gaizki irtenez gero ernegatu eta...

A.— Eta txapelketa ez al zen tragu txarragoa izan?

A.E.— Nik txapelketa nahiko lasai egin nian, baina luzea egin zitzaidan, bost hilabetez txapelketa baten dinamikan egotea, hori bai dela gogorra. Kalean hoa eta konturatu gabe bertsotan heure buruarekin, obsesioa ia. Loa kontrolatzen jakin beharra gainera, eskerrak ni lotia naizen. Dena den nik txapelketan akats bat eduki nuela uste diat, finalaren aurreko astean asko errelajatu bainintzen, eta hori ere ez duk ona izaten. Oso errelajata, uste nuelako ez nuela zer eginik, baina gero de-

mostratu huen denok zer egina bageneukala.

A.— Zer da bertsoaren barrenen gehien kezkatzen hauena?

A.E.— Azken txapelketan bukaera soilik ez uztea huen gehien kezkatzen ninduen, gramatikalki ere lotzea intentatzen nian. Kontzesibatn egia esan abusatu egin nian, "egin arren" eta hala-koak, baina propio eginda, gaurko bertsolariek askotan ideak suelto samar uzten dituzte ta. Dena den gramatikalki ongi lotzen baduk, azkenengo arrazoi horrek ez dik halako sorpresarik ematen, aurretik ikusten duk zer datorren, aldiz, bukaera huts hutsean uzten baduk, igual ez duk bertsoa hain egokia, baina sorpresa ematen duk.

A.— Errimarekin eta, nola jokatzeari nahiago izaten duk?

A.E.— Nik lehen oso erri-
ma estua nerabilean, Lasarte
gogoko izan diat beti horre-
tan, baina txapelketetan
arrazoiekin eta jokatu beha-
rra zegok, eta errimak goxa-
tu egin dizkiat, horretan
puntuazioak agintzen dik.
Baina bazeukaat gogoa erri-
ma berriz ere lantzen haste-
ko. Aho hizkera tradizionala
ere saiatzen nauk zaintzen
ahal den moduan, herriren
batera noanean belarria er-
ne, amonak hau edo hura
nola dioen e.a. Erdarakada
euskaldunduak e.a. euskara
dituk niretzat.

**A.— Bertsotan binaka
teman aritzea zer moduz
doakizu?**

A.E.— Horretan asko zeu-
kat ikasteko, berandu hasi
bait naiz binakako saioetan.
Hor badago oso errekurso
ederra, eta da bestea bertsoa
bukatu zain egotea eta bes-
tearen bukaera heure bukaer-
arekin erantzutea, baina
oso zaila duk, arrisku handia
dauk, hori txapelketan ez
da egiten. Arrisku gutxiago-
ko bide bat bestearen bukaer-
a heure hasierarekin erant-
zutea eta hori erdibideko
zera duk, errazagoa. Nik
egin nian hori Azkoitian eta
ez zitzaidan ongi atera, as-
kotan erantzuteak hitz-joku
hutsa harama, besteak te-
man arrazoi eskasa ematen
badik ez dakik zer erantzun.
Txapelketan gainera, arrazoi
zorrotz gain errimak, neu-
rriak eta halakoez ere pun-
tuatzen ditek. Tabladoaren
gainean aurrea bukaera
pentsatuta betelana egiten
hasitakoan, segituan kontu-
ratzen haiz egun ona ala txar-
ra daukaan.

**A.— Hi kaletarra haiz
erabat, nola moldatzen
haiz herri txikiagoetako
inguruan?**

A.E.— Bueno, horri ere
bere neurria hartzen diok.
Dena den bertsoa baserritar-
ren filosofiarekin inguruan
ikusten diat, beren erantzun
zorrotz eta kolpekoak, ze-
haztasun gehiegirik gabe-
koak e.a. Bertsotan ezin ha-
siko haiz esplikatzen, hau
horrela da, baina hala ere
izan liteke, baina beste era
bat ere badago... ezin haiz
horrela hasi, idea linealak di-
tut eta hitz gutxitan bota be-
har azkenean topiko bat bo-
tako baduk ere.

**A.— Nola ikusten dituk
topikoak, tranpak eta be-**

**telanarena gazte eta zaha-
rren artean?**

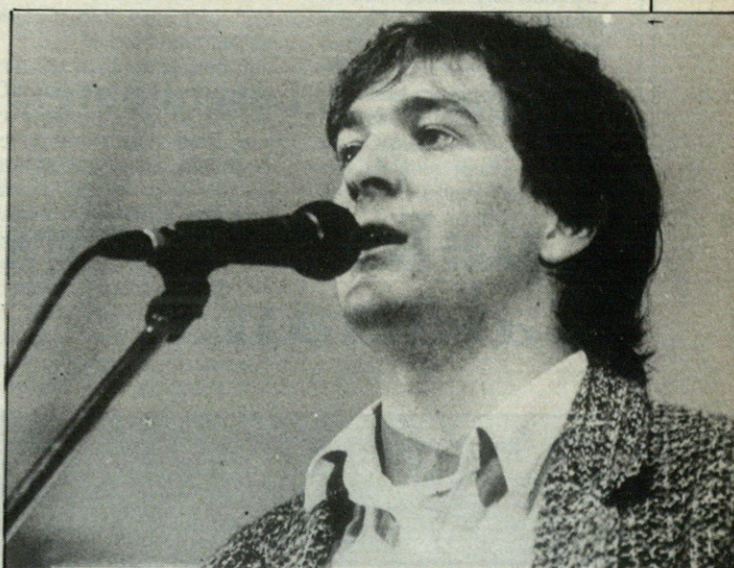
A.E.— Ez zekiat alde han-
dirik dagoen, ez diat eskole-
tako jendea gehiegi ezagu-
tzen. Dena den nik uste diat
betelanari dagokionez orain-
goek pixka bat lotuago dara-
magula bertsoa, baina lehen-
goek bukaeran guk baino ez-
ten handiagoa dutela. Gaia-
ren tratamenduan ere alde
dago lehengoaren aldean,
orain txapelketetan behin-
tzat jendea bertso bakarrean
kristoren gauza pila joaten
duk, eta lehen hori beharba-
da hiru bertsotan esaten
huen. Dena den plazetan
ikusten den bezala gai bat
hartu eta kristoren bertso pi-
la botatzea oso zail gerta-
tzen zeidak neri, begira Laz-
kano bati adibidez, horiek
maisu dituk horretan, bost
minutu gai bakar batekin
bertsotan etengabe.

**A.— Plazetan betiko
gaien inguruan ibiltzea ez
ote da kaltegarri? Euska-
ra, Euskal Herria...**

A.E.— Bai, baina entzule-
goak gustokoak dizkik gai
horiek, hori nabaritu egiten
duk herritan. Dena den iru-
ditzten zeidak ibil gintezekeela
gai tradizionalekin baina en-
foke itxiagoa eta konkretua-
goa emanez, bestela erant-
zunak oso antzekoak dituk.
Esaterako, euskara eta Eus-
kal Herriaz abstraktoan min-
tza beharrean, zerbait kon-
kretuagora eramanez, lehengo
batean aditu nuen bezala,
Celak euskaragatik esan zi-
tuenen gainean bertsoa jar-
tzea edo. Zaharragoek arest-
ian aipatu ditugun topiko
horiek maiz zerabiltzatek,
baina oso ongi erantzuten di-
tek gaia aldatuta ere, kristo-
ren intuizioa ditek, azkar as-
ko erantzungo ditek gaia oso
ongi ezagutu gabe ere.

**A.— Datorren oldarra
kontutan izanik, hobetzen
jarraitu beharko duzue
zuek eta lehenagokoek
ez?**

A.E.— Bai, dudarik gabe,
bestela behera joango gara
eta, baina neri garrantzitsua
iruditzen zeidak norberak
bere bertsotarako era finka-
tzea eta horri eustea, eta
oraingoz nahiko zailtasun
badiagu bakoitzak bere te-
rrenoa bilatzeko gazteak ga-
renok behintzat. Zaharrek
ere landu egin beharko di-

tek. Orain arte Amuriza eta
Lopategi urruti ikusten niz-
kian, baina orain gutxienez
alkarrekin lehian jar gaitez-
keela iruditzen zeidak, be-
harko ditek berek ere landu
bai.

**A.— Hik bota huen doi-
nu berri bat semifinalean,
hori eta bertso mota be-
rriak sortzearen prolema
anol ikusten duk?**

A.E.— Bueno nik uste diat
bertsolari bakoitzak baduela
bere arnasa errima eta ideje-

kin. Bederatzikoak beldurra
ematen zidaan zortziko na-
hiz hamarrekoez ongi kon-
pontzen nintzen arren, eta
horregatik hartu nian Imano-
len musika berri hori, nire
arnasa kontsideratzen duda-
narekin ongi zihoalako, pun-
tuak irabazteko ere bai, jaki-
na. Gainera banekien Imanol
Urbietaren doinuek norma-
lean arrakasta izaten dutela.

**Iñaki CAMINO
Josu LANDA**

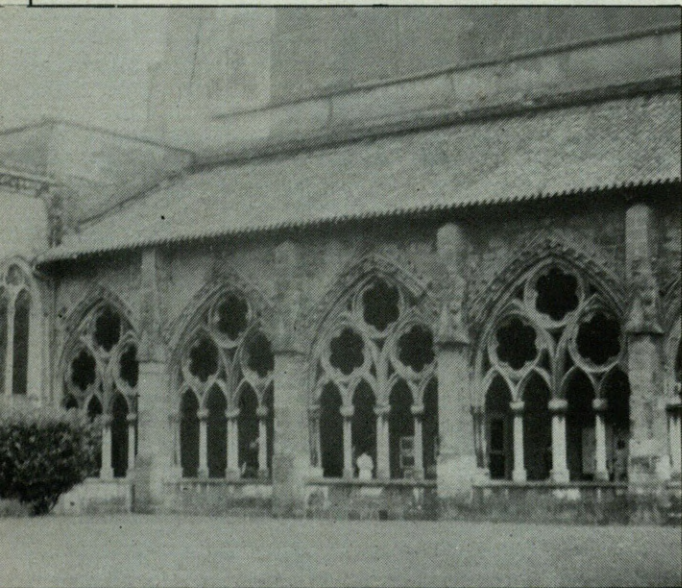
«Autobusean bakarka ikasi nuen bertsotan»

“Neurri batetan bertsotan hastea Juan Mari Lekuo-
nari zor diot. EUTGn Juan Mari ahozko literatu-
ra ematen zigun, berarekin oinarri teorikoak indartu nituen.
Gainera Amurizak lehen txapela irabazi zuenean ni anima-
tzen hasi nintzen, eta bakarka bertsoa lantzen hasi nintzen,
nerekasa; eskolarik eta bat ere gabe. Egutero bi ordu pasa-
tzen nituen autobusean eta haiek bertsotarako ziren oso oso-
rik. Bost bat urte izango dira hartatik.

“Bakarka hasieran autobusean, eta geroago hasi nintzen
Zarautzen lagun batzuekin. Bertsokera nola landu dudana es-
plikatzeko ez nuke jakingo. Uste dut dena den prozesuan neu-
rriarekin ez dudala bat ere prolemarik eduki, bertsoa kanta-
tzen hasi eta fallatzen banuen hor uzten nuen bertsoa berriz
hasteko; ez da taldeka egitea bezala, jendaurrean ezin da isi-
lik geratu, bukatu egin behar duzu bertsoa gaizki edo ongi.
Bakarka zeure burua behartze horrek lagundu egiten du tek-
nikaz jabetzen. Soldaduskatik etorri arte ez nekien bertsotan
binaka egiten. Zaldubi, Otamendi eta horiekin ikasi nuen, ez
da hain erraz gertatzen, pixkana ikasi dut”.

P. Iribarne, T. Lerenboure... Iparraldeko arte hitzak

Euskal Herriko artistak Baionan...

Iragan irailaren 5ean eta 7an, Euskal Herriko Artixtak batasunekoak, Baionako Eliza Nagusiko kalastrapean bilduak ziren, beren azken obrak publikoari erakusteko.

Hile honen 4ean ere, Euskal Erakustokian Baionan, mahai inguru bat muntatua zen, euskal arteaz mintzatzeko. Hor ziren hizlari bikain: Etxamendi, Maite Idirin, Laurendeau de Juniac, René Gelos, Julian Ugarte eta «Deia»ko arte kritiko den Edorta Kortadi, Eugene Goyhenetxe historiaria; moderatzaile, Ramuntxo Camblong... Hasteko Kanblong-ek Sistiagak (aitak) duela hamar bat urte, Baionako kultur astekari erran hitz harrigarri batzuk errepikatu zituen: «Iparraldeko gizonak ez du arte plastiko beharrik, ingurumen natural miresgarria daukalako». Moderatzaileak erantsi zuen, badagoela zinez, euskal estetik bat...

Nolaz, batzuren arabera, artekritika egiteko gai ez garen, laborari alaba pobre sortu garelakoan, arazoa konpondu dugu, elkarriketa zenbait papereraturaz. Eta azkenean, guk ere artista zintzo eta langile horien obrak ikusirik, «badute merezimendu oixu!» etsitu bat luzatuko dugu. Berdin du...

P. Iribarne: «Bihotzean zoriona eta bakea dut»

ARGIA.— Paxkaline Iribarne, berrogei bat urte dituzu, zure taulak, Baionan daukazu pelukeria erakusten dituzu, zuk zer tindatzen duzu?

PAXKALINE IRIBARNE.— Maite dut aintx egi-tea, bistan dena, paisajea; bai eta ere, jendeak lanean, lanetan: aitatxi eta amatxi arto xuritzen, arto bihikatzen, eskuz, gizonak zarien egiten, artzainak gasnak biltzen. Horiek biziki maite ditut, eskulanak. Eta paisajeak: tindatzen hasten garelarik, horiek dira ene iduriko, lehenik ikusten diren gauzak, aisenak dira egiteko. Bistan dena Euskal Herria xoragarria da, izigarri maite dut. Orduan...

A.— Nostalgia bat esprimitzen duzua zure obretan?

P.I.— Bai, nostalgia bat eta ene bihotzeko urostasuna, Euskal Herria hainbeste maite dut, eta hola erakusten dut, ahal dudan bezela...

A.— Ze teknika erabiltzen duzu?

P.I.— Akuarela... Urezko pinturak kasik beti...

A.— Zure lana euskal kalifikatiboaz janzten duzu ala ez?

P.I.— Maite dut bistan dena, gehienak Euskal Herriaren gainean dira baina... maite dut ere, biziki urrun joaitea, Indietan izana naiz ainitzetan, Indonesian eta horietan, eta gustatzen zait tindatzea, imaginazionez, alderdi horietako gauzak...

A.— Beti zoriona eta bakea presentatzeko?

P.I.— Horixe... ene bihotzean hori dut, zoriona eta bakea, eta nahi nituzke horiek denei, ahal bezainbat erakutsi...

Edozein maneratan, salbuespen bakar batzurekin, Frantzia hiperezentralizatu honetan, Baionan, pintura probintzialista baizik ez daitete egin, carte postale garestia.

T. Lerenboure: «Betidanik maite ditut itsasoa eta mendia»

ARGIA.— Terexa Lerenboure, zure margoetan, gehienetan agertzen den gaia Euskal Herria da?

TEREXA LERENBOURE.— Zer nahi duzu, hemen sortua naiz, hemen bizi izan naiz beti, zer eginen dut besterik, ez dut bertzerik ikusi. Bertze eskualdeetan denbora guti pasatu dut, eta ez margolari bezala. Nik maite dut jakitea aintzinetik zer eginen dudana. Horretarako...

A.— Kolore aldetik eta, iduri du, udaberrian tindatzen duzula?

T.L.— Egia errateko, azken hauek denak udaberrian pintatuak dira, eta gero hondar horiek, udan. Bertze «Zugarramurdi» hura, joan den astean egin dut. bertzeak bai, udaberrian edo neguan egin ditut. Egia...

A.— Erraten ahal dea zuretzat, tindalari paisajista bat zarela?

T.L.— Holako izenik ez dut erranen, badakizu, merezitu behar da; ez dakit aski ongi den paisajista izateko (irriz), ez naiz horretaraino atrebitzen...

A.— Eta zer esprimitu nahi duzu zure kolore eta forma horiekin?

T.L.— Zer esprimitu? Betidanik maite izan ditut itsasoa eta mendiak, Euskal Herria den bezela. Ainitz ibili naiz, ttipirik ere, aita zena ihiztaria bait zen, mendietan barna. Horretan hasi naiz, eta gero, nik marrazkiak egin nituen atxemaiten nituen leku guzietan, egun batez, hogeitaz baino gehiagotan, sakondu nahi nuen eta Donibane Lohitzuneko margolari batekin aritu nintzen; ezkondu eta dena utzi nuen, seme bat banuen, eta pentsatzen nuen emazteki bat ez zitekeela kondizione horietan tindatzen aritzen ahal. Orain zahartu naiz, eta semea handitu da, orduan lan gutiago dut, eta eginahala behar nuela, berriz hasi naiz berrogeitamar urtetan. Denbora ainitz pasatu da deusik egin gabe...

A.— Taula asko saltzen duzu?

T.L.— Ni harritua naiz, zeren eta jendeak saltzen du... Ohore handi bat da margolari batentzat, taulak saltzea, ez sosarengatik, bon, sosa ere on da, baina pentsatzea norbaitek bere sakelarik ateratzen duela dirua, zure lana pagatzeko eta etxera eramateko, ohore handi bat da...

Mahai inguruan, René Gelos tindalariak erraten zituen hitzekin bukatuko dugu, jakina, Baionako erakusketa honetan, Gelosen lanak zire-

la intimoenak eta hunkigarrienak: «Kreatzeko sufritu behar da pixkat. Liberazioan (45ean) paisaje euskalduna tindatzea utzi nuen, nere barnea mintzatzen entzuteko. Orduan, ikasi nituenak oro ahazten saiatu naiz. Ez dut beti ikusleen begiak laudatu baina ez zait sekulan damutu...».

Itxaro BORDA

Alain Sistiaga: «Ez dut kuadro bat ere saltzen»

ARGIA.— Materialki, nola bizi da hogeitahiru urteko pintore bat Zokoan?

ALAIN SISTIAGA.— Nire kasuan, ez dut kuadro bat ere saltzen, ez naiz sobera lanean ari; ez didate dirurik emaiten. Ordea bizi, askotan, txarto. Gero, girotik baztertzen zarenean, lanean hasiz, pintatzen, zure buruzko roiloan sartzen zarenean, orduan, ondo.

A.— Nola defini zenezake zure estilo propioa?

A.S.— Huste edo arraberritze bat bezala, nere buru barnean garbiketa sakon bat bezala. Pintatzea uzten duzunean, diferenki bizi zaitezten, ez normalean senditzen

duzun pisu horrekin, airea baino arinago sendi zaitezten... Gero, bestela, astrakto bezala defini nezake, edo koloreei begira fauvistatzat joako nuke, figurazio librea, edo horrela. Direkzio hori luke ene lanak... Ondorioz, nahi den bezala interpretatzen ahal da.

A.— Zure taula gigan-teak ikusirik, tormentu zerbait aurkitzen da zure lanetan?

A.S.— Ez dakit... Iluna? Beharbada, tindatzen duzularik momentu tormentatuetan pintatzen duzulako. Berdin, beste momentu batzutan tindatu beharko nuke, ez dakit, horrela emaitza des-

berdinetara helduko nintzateke. Horregatik lan egin beharko nuke gehiago, hainbeste denbora pintatu gabe...

A.— Zure azken obrak alaiagoak dira, koloreak kontrastatuagoak, zeri buruz zoaz?

A.S.— Beharbada, hainbeste denbora pasatu dut tindatu gabe... Ez, beste intentsidade baten bila nabil, kontrasteak xerkatzen ditut fermuki. Bilatzen ari naiz, baina baliteke, aintzinekoek zituzten ondorio berdinak emango dizkidala xerkatze horrek. Horretakoz, hemen-

dik epe laburrera berriz hasiko naiz su ta ke lanean...

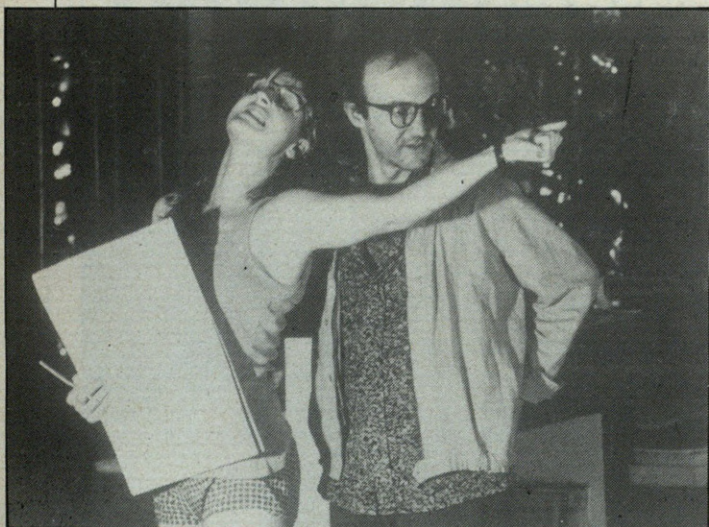
A.— Zure proiektuak zein dira?

A.S.— Neri gustatuko litzaidako pinturazko happenin batzu muntatzea, ezker parietetan edo trinketetan, musikarekin parekatuz. Ilusiozko gauzak dira... Gero, pentsatzen dut hemengo roilok eskapatze edo beste zibilizazio edo kultura batekin kontaktuan sartzeko, hegoko hemisferiora joatea, Australiara adibidez.

I.B.

Zintzilik-ek W. Allen-en «Jo ezak berriro Sam» estrenatu (1)

Ramon Agirre-rekin solasean

Aitzpea Goenaga eta Ramon Agirre-renak dira interpretazio lan aipagarrienak.

Jatorrizko izenburua bat da, pekikularena beste bat, Artechek bertsioa «Aspirina para dos» bataiatu zuen, Angel Valdes-ek jatorrizkoa euskaratu du.

Arrakasta lortu zuen Zintzilik taldeak bere, eta uda ondorengo lehenengo, estre-naldian. Baina honetaz eta izenburu nahasteaz aparte montaia honen inguruan bada interesgarriak diren beste alderdi batzu, zerikusi han-

dia dutelako, gure ustez, antzerki munduan ematen ari diren aldagetekin. «Talde independente»en egiturak berri-tzen dira, sortzen diren berrien etorkizunaz inor oso baikor azaltzen denean, eta horizontean empresari bakarraren itzala: Instituzioak. Hala ere pozik daude estre-natu berriak. Honetaz eta bestez elkarizketa desberdi-netan arduratuko gara. Dat-torren astean Zintzilik-eko arduradun batekin eta gaur-koan aktore eta obran prota-gonista den Ramon Agirre-rekin

ARGIA.— Antzerti esko-la utzi huenetik hona hau duk hire hirugarren lana. Ikuspuntu horretatik zer berri du honek, lankideen arteko harremanetan eta bestetan ere?

RAMON AGIRRE.— Ba, nik uste dut, profesionaltasu-nerako bidean dagoela edo, horrek dituen gauza on eta txarrekin. Onak, ba nik, lehenengo aldiz edo lehen bai-no askoz gehiago behintzat, behar bada pertsonaiak es-katzen zuelako edo, ba nere

lanera dedikatu naizela ge-hien bat, beste gauzak bes-teen eskutan zeuden bitar-tean, baita beste aktoreak ere. Hori ona da. Gero... ba, modalidade berri honekin, jende desberdinekin lan egi-tea ere oso aberasgarria da, aldatzea, zuzendaria alda-tzea ere bai.

Eta gero alde txarrak. Bai, ez dago, nik orain arte eza-gutu ditudan talde establee-tan zegoen tentsio berezi bat, hemen antzerkia zure lana da baina ez da zure bizi-tza osoa, eta bolada batean guretzat izan da pixka bat gure bizitza guztia bustitzen zuen zerbait, beti buruan, ensaiatzen edo hitzegiten. Hijienea eta, ondo baina bat-zutan ez dago egon behar lukeen tentsio hori. Orain ez dauden ardura batzuk zeu-den zer egiteaz eta nola, no-rentzako teatroa, behintzat hitzegiten zen, nahiz eta ge-ro inoiz ados ez egon. Hori falta da eta, nik uste, garran-tzia kentzen diola antzerkia-ri eginkizun bezala.

A.— Kritika batzuren eta jendearen komenta-rioak hi eta Woody Allen-en arteko antzak eta diferentziak aipatu dituz-te. Zelan hartu dituk, eta zelakoa izan zen pertso-naia, hain irudi argiko Allen bera, lantzeko era? Ezen hi arriskuaz jabe hintzen, ez?

R.A.— Bai, luzea da. Bue-no, nere prozesoa... hasteko bazeuden gauzak gustatzen zitzaizkidanak, bereak eta bere pertsonaiarenak, nahi-ko autobiografikoa, eta beste batzuk ez, ez nuen erabat maite, testoiari dagokionez gauza bera, kenduko nituz-ken esaldiak eta ez, maila di-ferenteetan funtzionatzen duela tipoak. Gauza oso si-nesgarriak eta gero erabat desmadratu egiten da. Ho-rrren aurrean nire aukera izan zen zineko W.A.-a, an-

tzerkikoa ikusi izan banu ez dakit, baina zineko pertso-naia hori kontutan ez eduki-tzea. Beti ikusita daukazu eta ezagutzen duzu, baina bueno..., obsesionatu gabe. Testoa hartu eta testoko per-sonaia egin, hori izan zen aukera.

A.— Hori izan huen hire aukera, baina orain erre-tsultatuari begira, pentsa daiteke bilatua izan dela parekotasuna, jarri diz-kiaten betaurrekoak eta jantziak, etab.

R.A.— Hor beharbada er-dibide batean gelditu gara, ez? Ze betaurrekoak esaldi batek eskatzen zituen. Jan-tziak? Bai, jantziak beharba-da bai. Baina bestela ez da hori bilatu, ez dugu horretaz hitzegin, antza fisikoaz eta, neri behintzat ez zitzaidan interesatzen, damutu egin nintzen bigotea mozteaz, ze pentsatu nuen, ea gero erdi-bide batean geratzen garen, baina azkenean geratu da er-dibideko gauza batean ez guk nahi izan dugulako. Eta jendeak esan duenaz ni, ha-rrituta gelditu naiz. Eta agian piskat tontoa izan nai-zela ze esan nezakeen kris-ton estudioa egin dudala eta... buelta eman asuntuari. Nik uste dut inebitablea zela, nahiz ez karakterizatu ez naiz hain desberdina fisiko-ki. Nik zer esango dizut, ez zen nire asmoa. Hasieran in-portantzirik eman ez nion neurrian.

Bi galderetan agortu dugu aste honetako espazioa, da-torreanean Juan Mari Segues, Zintzilik taldeko arduradu-netako bat, eta R. Agirre be-rarekin sarreran aipatutako gaietaz eta bestetaz arituko gara.

E.O.

«Hobekuntza» mailarako proiektu berria AEKk

«Segituan», euskalduntzearen goi-mailak urratzen

**Garai bateko
«Mintza
Praktika»
Hobekuntza
dugu gaur
egun. Arlo
horri ere heldu
nahi izan dio
AEKk
«Segituan»
izeneko lanaz.**

Gipuzkoako Didaktika Taldea da zeregin hau bere gain hartu duena eta bera-rengana jo dugu proiektua zertan den jakin ahal izateko. Gure galderei erantzuteko prest aurkitu ditugu parte hartu duten lau pertsonak. Ez dute argazkirik nahi izan «Hobe anonimatoan segitzea, Didaktika Taldearen lana da eta kitto» baina erantzunak grabatu eta hauek dira emaitzak.

ARGIA.— Nondik nora sortu da lan honi ekiteko asmoa?

AEK.— Aspalditik dator irakasleen partetik hobekuntza mailarako material eskakizuna. Baina ez da egi-egia materialik ez zegoenik, bai-zik eta zegoenak ez zituela betetzen irakasleen asmoak; batetik lortzen ziren emaitzak ez ziren behar bezain onak eta bestetik klaseko jardunak askotan aspergarri eta astunak gertatzen ziren. Eskatera hau dela eta galde-tegi bat zabaldu zen Gipuz-

koa mailan eta jaso ziren erantzunak bat zetozen zen-bait puntutan hala nola lortzen zen hizkuntzaren artifi-zialtasuna, kalean euskaldu-nekin komunikatzeko era-gozpenak, e.a. Guzti honek pentsaerazi zigun oinarritzko prozesuan jadanik martxan zegoen metodologia komuni-katiboaren inguruan saio bat egin zitekeela; bazela hobe-kuntzaren planteamendua berritatzeko garaia.

A.— Berriztapena dio-zue. Zertan datza bada, berriztapen hori?

AEK.— Gure ustez, hobe-kuntzan lantzen diren zen-bait gauzak urrundu egiten dute ikaslea errealtatean erabiltzen den hizkuntzatik. Aditza jakin behar dutela eta, denok aritu gara behin baino gehiagotan kuadroak lantzen eta hutsuneak bete-tzen, akatsak zuzendu edo itzulpenak bezalako ariketak jo ta ke egiten. Hau kasu konkretu bat besterik ez da, baina egoeraren adierazgar-ria aldi berean. Berriztapen horren abiapuntua zera izan-go litzateke orduan, ikasleak benetan zer behar duen zehazten hastea. Guk azterke-tatxo bat egin dugu ildo ho-rretatik, lotsa handirik gabe aitortzen badugu ere zeregin horren mardultasunak supe-ratu egin gaituela hainbat al-diz

A.— Ideia orokor hori nola zehazten da materia-lean eta eskola-orduetan?

AEK.— Hizkuntza erreala-ren hurbilketa egin behar badugu, bistakoa da ikaslea bera ere errealtatera hurbil-du egin beharko dela. Auke-ra izan behar du ikasitakoa praktikan jartzeko; beraz, li-breki erabiltzeko une horrek garrantzi haundiagoa har-tzen du etapa honetan behe mailetan baino. Horretarako klaseko ariketekin batera,

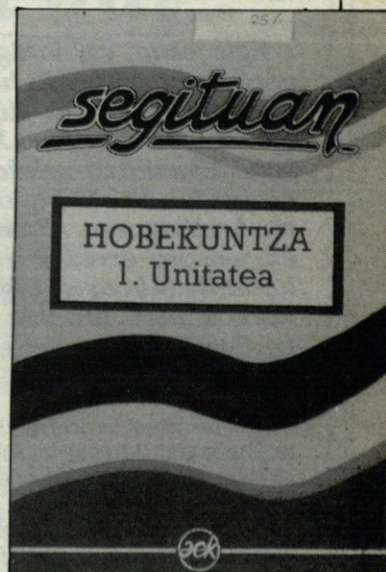
errealtatean kokatutako ak-tibitate zabalagoak egitea beharrezkoa irudit u zaigu. Momentu honetan, hizkun-tza gauzak egiteko bitarte-koa du ikasleak, hau da, eus-kara berea egiten hasten da lau ormetara mugatu gabe. Hitz batean, hiztunak behar ditugu eta ez 'jakintsuak'. Azpimarratzekoa da bestal-de, kanpoko aktibitate hauek kalean izan dezake-ten eragina, euskararen pre-sentzia haunditzen dutelako batetik eta euskara ikastea gauza erakargarri bihur de-zaketelako jendearen aurrean bestetik.

A.— Ekintzak egitea be-harrezkoa dela aipatu du-zue, baina nola planteatzen dituzue ekintza ho-riek, zeren arabera auke-ratzen dituzue?

AEK.— Ezer baino lehen, esan beharrra dago bai ekin-tzen kasuan bai hizkuntz edukien lanketan, aukerak eskaintzea dela gure ideia. Irakasle eta ikasleek behar eta interesaren arabera era-bakiko dute azken finean no-la antolatu klaseko martxa. Guk gure aldetik, proposa-menak egiten ditugu, gure ustez komenigarri eta egin-garri diren aktibitateak es-kainiz. Ez dugu egunez egu-neko programaziorik eskaini-tzen, baina bai horretarako lagungarri izan daitezkeen ideia eta materialak.

A.— Zein itxuraz eta noiz aurkituko dugu lan hau kalean?

AEK.— Lana unitateka aterako da eta lehenengo ehun orduak hornitzeko sei unitate prestatzeko asmoa dugu. Hauek eta dagozkien zintak abendurako egongo dira kalean. Helburua hoge-i-talau unitate ateratzea da hobekuntzako laurhun or-duak bete ahal izateko.

A.— Epe luzerako lana beraz.

AEK.— Bai, halere argi utzi nahi dugu Hobekuntzan oraindik lan mardula geldit-zen dela egiteko eta lan hau hasierako pausua besterik ez dela.

Peru UNZUETA

«Pintxe» pintxo gure txakurra da-ta...

Egia esan, ez dakigu artzakur txapelketak kiroltzat joagatik norbait harritu edo haserretuko den, baina gure orrialde honetara ekartzeko ez dugu apenas dudarik egin. Irailaren 14ko igandean Euskadiko XX. artzakur txapelketa burutu zen Durangoko Eguzkitza zelaian, zeinean Hegoaldeko lau herrialdeetako txapeldunak eta bigarrenak zeuden eta Iparraldeko bi ordezkari, Arrillagaren «Pastor» iazko txapeldunarekin batera. Beroa ez zen oso errez jasatekoa, baina ardoz bustitako ezinbesteko hamaiketakoaren laguntzarekin isiltasun galanta gorde zen zakurrak bere lanetan zebiltzan bitartean. Gerediagako antolatzaleek 1971. urtetik antolatzen dute urtero Eguzkitza zelaiko proba.

Mila bat lagun baziren gutxi gora behera, Durangon, Arrazolako Julian Gallastegiren ardiekin beren abileziak erakutsiko zituzten zakurren begira. Hamaiketerdiak ziren lehenengo probari hasiera eman zitzaionean. Txapelketa banatzen den hiru probatarik zozketaz tokatu zena obedienciazkoa izan zen: zakur bakoitzak hiru minututan artaldea bidexka batetik barrena eramango zuen. Klasifikatu eta hurrengo probara igaro zirenak Biddart-en «Eder», Arrillagaren «Pastor», Oskarizen «Potxo», Etxeberriaren «Pintxe», Urienen «Bat» eta Arretxeren «Mantxo» izan ziren.

Pintxe, Eder eta Pastor onenak

Bigarren probak ere hiru minuta iraun zuten, zeinean zakurrak artaldea artzainaren ondora ekarri eta segidan atetxo batetik pasaraziko zituen. Bi ate ziren, eskubikoa eta ezkerrekoa. Zozketaz banatu ziren zakurrak, eta hara non eskubitik pasaraziko zituztenek proba gauzatzea lortu ez zuten.

Hirugarren eta azkenengo frogara Pintxe, Eder eta Pastor heldu ziren beraz. Finalerako eginkizuna artaldea artegi batean sartu eta ondoren ateratzean zetzan. Eibarko Arrillagaren «Pastor»ek, iazko Euskadiko txapeldunak, hozka egin zion ardi bati bere ahaleginetan, eta Amaiurko Etxeberriaren «Pintxe»k Iparraldeko Bidarten «Eder»ek baino hobekiago akabatu zuen saioa, hamar puntuko aurrerapenaz.

Beraz, «Pintxe» izan genuen txapeldun, segidan «Eder», «Pastor», «Mantxo», «Bat» eta gero «Potxo» geratu zirelarik, ordena jarraikiz. Eta bestalde, hobekien jantziriko artzainarentzako saria Patxi Etxeberria berak eramane zuten, arrazarik onenarena Nafarroako txapelduna den Oskarizen «Potxo»rentzako gordez.

Patxi Etxeberria eta «Pintxe»

Patxi Etxeberria amaiurtarrak, Oñatiko Nazioarteko Artzakurren Txapelketa ere irabazteaz gain, dagoeneko laugarren txapela jasotzen du Euskadiko Txapelketa batean. Bere hogeitazortzi urtekin, 1977 eta 1979. urtetan irabazi zuen orain itsututa eta entzungor dagoen hogeituro urteko «Labrit» zakurrarekin; eta aurtengo txapelketa irabazi duen «Pintxe»rekin 1982.ean bururatu zuen saria.

«Pintxe», historiako artzai zakurrik onenetarikoa izan den «Labrit»en bederatzituro urteko alaba da, baina Patxi dioenez ez da hura bezainbatekoa. Hala ere ez zaio kasta falta, eta ongi erakutsi zuen Durangon bere bigarren Euskadiko txapelketa irabazterakoan. Datorren igandean, irailak 21, biak izango dira Oñatin!

Sabin LASA

erronka barik

Nuarbe kexu sokতিরাকো mundialetan

LAUGARRENGO postuan geratu zen azkenean Nuarbeko sokatira taldea 560 kilotako Munduko txapelketan. Nuarbetarrak Euskadiren ordezkari gisa joan ziren Holandako Slagharen herrian burutu zen txapelketara, eta nahiz eta beren saioak primera-koak izan ziren, kontatu digutenez, epaiek Iparraldeko ltsaso hotzetako taldeen alde egin omen zuten, eta antza denez dextente nabarmenki gainera. Kexuek eta haserreek ez zuten ezertarako balio izan dena den —ulertzen ez zituztelako akaso—, laugarrenoko lekutik aurrera egiteko aukerarik laga ez ziotelarik. Zahor-Nuarbek beraz, Irlandako Errepublika, Ingalaterra eta Iparraldeko Irlandaren atzetik geratzearekin kontent itzuli behar izan zuen, Suiza eta Galesi aurrea hartuta bederen. Beti gaitz-erdi esaka ibili behar ote dugu?

Donibane Kontxako errekorrak suntsitzera

HOGEITA hiru urte eta gero hau! Donibane ikaragarri dabil aurtengo arraunketako denboraldian. Kontxako aurrengo igandean Zumaia-ko porrokatuek gogorrean ihardutera behartu bazituzten ere, irailaren 14ean bezain azkar ibili den trainerurik ez da sekula Donostian ezagutu. A ze ziztua, motellak! Eta hori, zumaiarrak gerra frango ematera heldu zirela badiako uretara. Ostera, pasaitar pante-rra-arrosek beren kaxan egin zuten boga osoa, gorriek tiriki-tarraka eta nekez segitzen zituztelarik —tinko horratio beren arraunketan—, motorra zeramala zirudien hamalauko-tearen atzetik. Indarrok bi errekor berri ekarri zituzten: alde batetik lehen Zumaia ipinitako egun batekoa laburtzean, eta bestalde Santurtziren bi egunetakoak. Zorionak eta txaloak Errekarri!

G.A.

Herri bat hizkuntza bat

Herri bat gera entzun izan det
ta kezka sortzen dit neri
benetan ote diogun edo
fantasia bat dan hori
horretarako hizkuntza behar
baserri herri ta hiri
hori bai degu herri bat geran
nortasunaren agiri.

Hitz zarrak gorde berriak sortu
behar badira erantsi
eguneroko bizitzan behar
genduke euskaraz jantzi
geure hizkuntzan irakurrita
baitare berriz idatzi
Abertzaleak baldin bagera
behar hainbat kontzientzi.

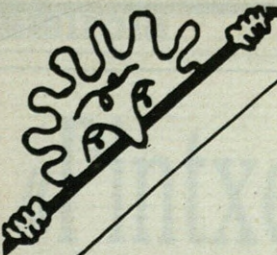
Ongi astindu behar genduke
gure hizkuntzen alorra
baratza hori beharrezko da
ongi landu eta jorra
Abertzalea dan batentzako
kontzientzi derrigorra
ama gaixota lasai dagoen
semea ez da jatorra.

Euskara ez dan hizkuntzetan da
gure inguruko hotsa,
hori ikusiz galdetutzen dut
nola ezin geran lotsa
pentsatu nola egongo dan hor
gure amaren bihotza
bere etxean nagusi hartzen
baldin badegu arrotza.

Arrotzak sartu zaizkigu hemen
gureak zuen lekura
eta euskara baztertu zaigu
traste zar baten modura
ezertarako ez du balio
sartu nai zaigu burura
hizkuntza danak serbitzu bera
ekarri zuten mundura.

Ez dakit ongi bereizten dugun
sagarra eta pikua
«soy abertzale» esanaz ez da
betetzen gure lekua
barkatu baina nere ustetan
jokera nahiko kukua
hizkuntza baida hil edo bizi
herri zar honen kokua.

IGARTZABAL

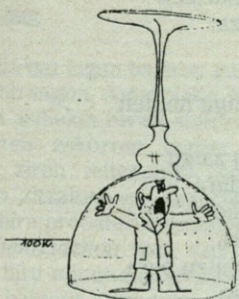

jo... adarra

Berriro eskolara

Sartzen da Mirentxu eskolara, oporetatik bueltan estraineko egunean eta esaten dio maisuak:

—Baina Mirentxu, gaur ere berandu, lehenengo eguna izanagatik ere? Zer dela eta iritsi zara berandu?
—Trena galdu egin bait dut.
—Baina nola gal daiteke horrela gauza haundia!

zenbaki egokiak

Hemen azaltzen diren 12 zenbaki hauek, logika baten arabera aukeratu dira. Ea arreta pixka bat jarriaz logika horren arauak aurkitzen dituzuen.

57	20	86	75
97	24	53	13
42	79	68	46

(Zenbaki bakoitzeko bi osagaien arteko aldea beti bikoa da).

Injinerua zirkoan

Injineru batek karrera bukatu ondoren langabezian gelditzen da. Bere gogoko lana aurkitzen saiatzen bada ere, ezin, eta azkenik egunkaria erosten hasten da lan-eskaintzak irakurtzeko.

Halako batetan, zirko batetan langile batetan behar dela irakurtzen du:

—Joan egingo naiz ea zer eskaintzen didaten.

Badoa zirkora eta nagusiak:

—Begira, bi lan-moeta har ditzakezu: Bat, lehoien kaiola garbitzen.

—Lehoien kaiola garbitzen? Baina hori oso arriskutsua da! Esaidazu zein den bigarren lana.

—Bigarren lana, ez da hain arriskutsua, baina aktuazioan parte hartu behar duzu.

—Aktuazioan? Ni ez naiz ordea, sekula egon publikoaren aurrean.

—Ez du axoli, lana oso sinplea baita. Zuk egin behar duzuna zera: gorilaz jantzi, eta lehoiak ateratzen direnean, bere kaiolaren gainean kolunpio batetan kulunkatu.

—Baina erortzeko arriskurik ez al dago?

—Nola eroriko zara ba hortik?

Hasten da aktuazioa, jazten da gorilaz eta lehoiak atera bezain pronto, gure injinerua kolunpioan kulunkatzen hasten da kaiolaren gainean. Bapatean oso izerdituta egoteagatik, eskuak irristatu egiten zaizkio eta DANBA!, lehoien kaiolaren barnean erortzen da.

—Jesus, Jose ta Maria, ez al dira lehoiak konturatuko ez naizela gorila bat!

Baina bere zoritxarrerako lehoi bat inguratzen hasten zaio:

—Seguru antzeman duela ez naizela gorila bat —pentsatzen zuen injineruak— seguru etorri eta eraso egingo nauela.

Horretan zegoela, lehoia gero eta gehiago inguratzen zaio, gero eta gehiago... irekitzen du ahoa eta:

—Lasai, motel, gu ere injineruak gaituk keta!

Itsas-amodioa

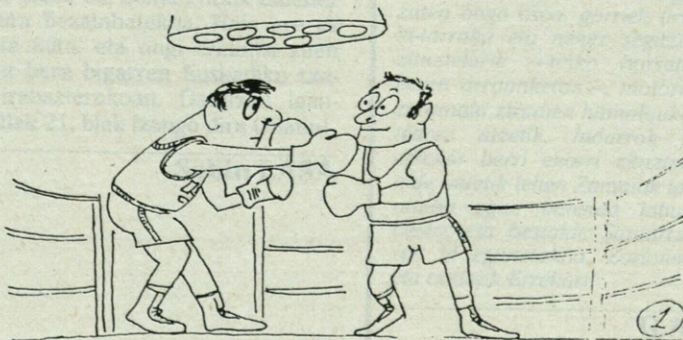
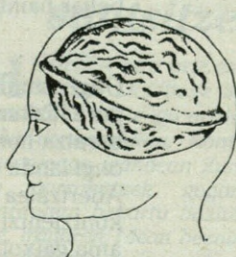
Aurreko astean Gure Txokoa dantzalekuaren urtealdiari eman zitzaion hasera. Sarrera dohainik zenez gero, erruz bikldu zen jendea bertan. Gure kuadrilaren ondoan neska kuadrila bat zegoen, eta neska baten inguruan isil-tzen ez zen mutikoa.

Halako batetan zera esaten dio neskak mutilari:

—Ahoa irekitzen duzun bakoitzean itsasoan banengo bezala sentitzen naiz.

—Ez da egia izango! Maitemindu zaitudanaren seinalea da hori!

—Ez, motel ez. Hau, mareatzen nauzunaren seinalea da.

osasunaren arduraz

Kukutxeztula: Berriro gorantz doan gaitz zaharra

KUKUTXEZTULA gure artean oraindik ere aski hedatua dagoen gaitza da, Osasun eta Kontsumo Ministraritzaren Zuzendaritza Orokorrek erikortasunari buruz agertu dituen azken datuek aditzera ematen dutenez. 1985ean, kasu-kopurua igo egin zen aurreko urteekin kanporatuz, 1984 eta 1983 urteetan beherantz joan zen arren.

Kukutxeztula eritasun kutsagarria da, arnas aparatuko datarro-egoera batez agertzen dena, ez tulaldi oso gogor eta latzak dituen, arnasartze zailarekin batera (hemendik kukutxeztul izena: oilarraren kukurruku-antzekoak egiten bait ditu umeak). 1982an 50.463 kasu aitortu ziren Espainia osoan (h.d. 133,38 kasu 100.000 biztanleko). 1983 eta 1984an 35.000 kasu inguru izan ziren bitartean, 1985ean 60.564 kasuraino igo zen (153,92 kasu 100.000 biztanleko).

Eritasunaren intzidentzia udaberriaren azken asteetan eta udako hilabeteetan iristen da puntu gorenera, eta adin-taldee begiratzurtebetz azpiko umeak dira kukutxeztulak gehien erasaten dituenak. Lurralde geografikoei begira intzidentzia gutxieneko probintziak Lugo, Orense, Pontevedra, Zamora, Segovia eta Gipuzkoa diren bitartean, Malaga da kasurik gehien dituenan (919,68 kasu 100.000 biztanleko) eta ondoren datoz Kantabria, Albazete eta Cordoba.

Xabier AGIRRE

a ze flasha!

Porru eginda

ARGAZKILARITZAREN aurrerakadak etengabeak dira. Ez egin dudarik. Itsu-itsu Aegonik ere begira zer nolako argazkiak atera daitezkeen kamara on batekin. Lehengo egunean auzo batetako festetan geundela lortu nuen argazki historiko hau. Bertan ikusten duzuen sail honetako argazkilaria duzue, apo madarikatu alen hori!

Bestela ere kristoren muturja ibiltzen badu ere hara nolakoa zeukan lehengo eguneko gau hartan. Zigarroaren kea irensteaz gain zigarroa bera ere jan egin behar duela dirudi bere aho mugagabe horrekin.

Konturatu ere ez zen egin kamara poltsatik atera eta argazkia tira nionean; bestela ez zuen inolaz ere onartuko bere argazkirik ateratzea, jakina da argazkilararen beldurrik handiena horixe dela, bera beste norbaiten aurrean berak begiratzaren duen moduan ikusia izatea. Eta normala, ezin utzi bere burua erretratatzaren. Kamararen atzea bere aurpegia ezkutatzeara da bere ofizioa eta ez, posatu egiten duen aktorearena bezala, begiratzailarentzat gustagarri jartzea.

Nik ez dakidana —eta horregatik goratzen nuen teknika parrafada honen hasieran—, nik ez dakidana zera da, ni ere gure argazkilaria itsusia bezala baldin banengoen nola arraio lortu ahal izan nuen honelako instantanea ederrik. Misterio bat da benetan botoitxoari kalkatu, flashak jo, eta hain ilun eta borroso zegoen gau-giro hartatik honelako erretratu errealista bat aterea izatea.

Gauza bat ziurtatu behar dizuet ordea: mutur horren azal barruan gordetzen den nire laguna, munduko lagunik atseginena da. Hau aitortu behar diot gure argazkilaria nahiz eta bera ez den horrela ere kontsolatuko eta kamararen atzean jarraituko duen bere muturra ezkutatzaren munduko bitxikeria eta edertasunik handienak gure begien aurrean jarriko dituen bitartean.

Martin ARANA

Ez dut katalandu nahi

O Catalunya» abesten zion gure anaia zaharra eta zuhurra omen den Kataluniari geroztik euskal stablishment-aren lorerik apaingarrietakoa bihurtu zen kanta-riak, gaur baino ile eta bizar luzeagoekin. Batzuek behintzat ez gintuen sobera konbentzitzen Kataluniaren mitifikazioak, duela gutxi Quebec-en barna gure diputazioetako funtzionarioei turismo puska bat egiteko aitzakia eman dien modari estrabagantzia garestitxoa eritzi diogun bezala.

Uda honetan Txinaraino eta ezta Irlandako zelai esmeraldazkoetaraino ere iritsi ezinak eraman nau Kataluniatik itzuli txiki bat egitera. Eta sekula baino tranposoagoa iruditut zait «O Catalunya» hura. Katalanek beren espazioa nahi dute Espainia demokratiko batean, katalanek espainolak beste ezer baino gehiago mespretxatu egiten dituzte, katalanek normalizat daukate bandera katalanaren aldamenear espainola edukitzea, katalanek guardia zivilen errondak normalizat daukate beren plazetan ilunabarretan, katalanek nahi dute comisaria batera denuntzia bat sartzera doazenean polizia espainolek katalanez erantzun diezaieten... Hizkuntzari dagokionez, katalanek arrazoin dute asko direlako. Neurri batean behintzat inèrtzia beren hizkuntzaren alde dute.

Egunkarietan irakurria dut, azken asteotan, Jordi Pujol lehen-dakaria Kataluniako mendirik gorenera igoa zela, Canigó mendira, gero beheko herrian bazkal-tzeko. Ez nekien Canigó Katalunia zenik. Gezurra, banekien Katalunia Estatu Frantsesean ere badela, eta Canigó aldamenetik pasa ginen, baina esfortzuak egin behar genituen Ipar Kataluniatik genbiltzanean hura Katalunia zela sinesteko. Hegoaldean dena katalan hizkuntzaz estalia —Hego Euskadi-ekin alderatzekoa ez den neurri batean— eta Cerberes-Cervera igaro eta... Frantzia. Baina Cervera Frantzia da Port-Bou erabat Espainia den bezala.

Ez dakit Katalunia etnikoan, Paisos Catalans deitu duten horretan —PSA-Neko buruak berriro ere «Katalunya» hitza soilik erabiltzea proposatzen du— sakonean inork sinesten duen. Sinestea gauza grabea da, eta ostatuko berriketa baten lasaitasunik ez du uzten. Baina Paisos Catalans erreibindikatzeke era da txokantea: Principat-eko lehendakariak mendirik gorena igotzen du. Katalanak mendizaleak izaki eta euskaldunok pelotak elkar-tzen, Ardanza Iparraldera partiduak ikustera joaten da. Ardanza, dena den, oso okupatua dabil eta bere funtzionari-ek hartu dute Iparraldearekiko lotu-rak jostea. Hildakoak ez dira aitzakia txarra, eta gutxiago bertsolari sona-tuak izan badira.

Nafarroan ez bezalako erreztasu-nak aurkitzen dituzte Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako agintari eta funtzionarioek Iparraldean. «Euskadi» hobeki konpreni-tzen da, izan ere, «Pays Basque»n bes-te inon baino hobeki. Urepelek eta Xalbadorrek beste morbo bat ere ba-dute, bestalde, abertzaleentzako: Na-farroa izaki, subentzio bat eskatu dai-teke Iruñeko gobernuan historikoki «La sexta merindad» izan den horretar-ako. Abertzaletasuna hedatzeko mar-ketinga oso inportantea da, eta euskal-dun asko komentzitu daiteke «Zazpiak bat»en komenentziak bere kargu pu-blikoak holako foto ederretan ikusita, begietatik sartu behar zaio kaleko eus-kaldunari Zazpiak bat—Diputa-zioak—Principe de Viana—Eusko Jaurlaritzaz-Centre Culturel du Pays Basque horren egokitasuna

Xalbadorren oroitarriaren aldame-nean egindako erretratuak badu bere prezioa. Bizkai eta Gipuzkoako diputa-zioentzako 200.000 pezeta, Nafarroa-koarentzako beste hainbeste, Eusko Jaurlaritzarentzako 20.000, Centre Culturel-entzako 12.000 libera, Conseil Général-arentzako 3.000 libera...

Ipar Katalunian Hegoaldeko katalanista eta «abertzaleen» neu-rriak min egiten du, eta Espainia izeneko entelekia horretan leku indartsuago bat nahi duen erre-gionalismo horren nazio projektua azaleratzen da. Ipar Katalunian hobe-ki konprenitu dut zein neurritaraino eta zergatik mesfidatzen diren Ipar Euskadiko gure aberkideak gutaz. Az-ken finean Mixel Xalbador EMako ze-rrendetan presentatu da azken hautes-kundeetan, eta hori inork ez du aipa-tu, ezta harritu dela adierazteko ere.

Beldurra, ordea, beste jarrera batek ematen du. Katalunian ez bezala gure artean nazio askapenaren aldeko es-fortzuak serioak direla iruditut zait be-ti. Baina min ematen du ikusteak zen-bateraino jarraitzen duten Espainia eta Frantziaren mugek gure barneko muga izaten. Arazo larria eta bapa-tean koska egin ezin bazaio ere, alfe-rrrikako temak goxatzearen bidez kon-ponbidean jartze aldera eraman behar duguna. Baina euskarazko orriak argi-taratzeko errejionalisten projektua etorri arte zain dauden horien jarrera da ikaratzekoa. Zein nazio projektu? Nazio projekturik bai?

Pello ZUBIRIA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU.

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

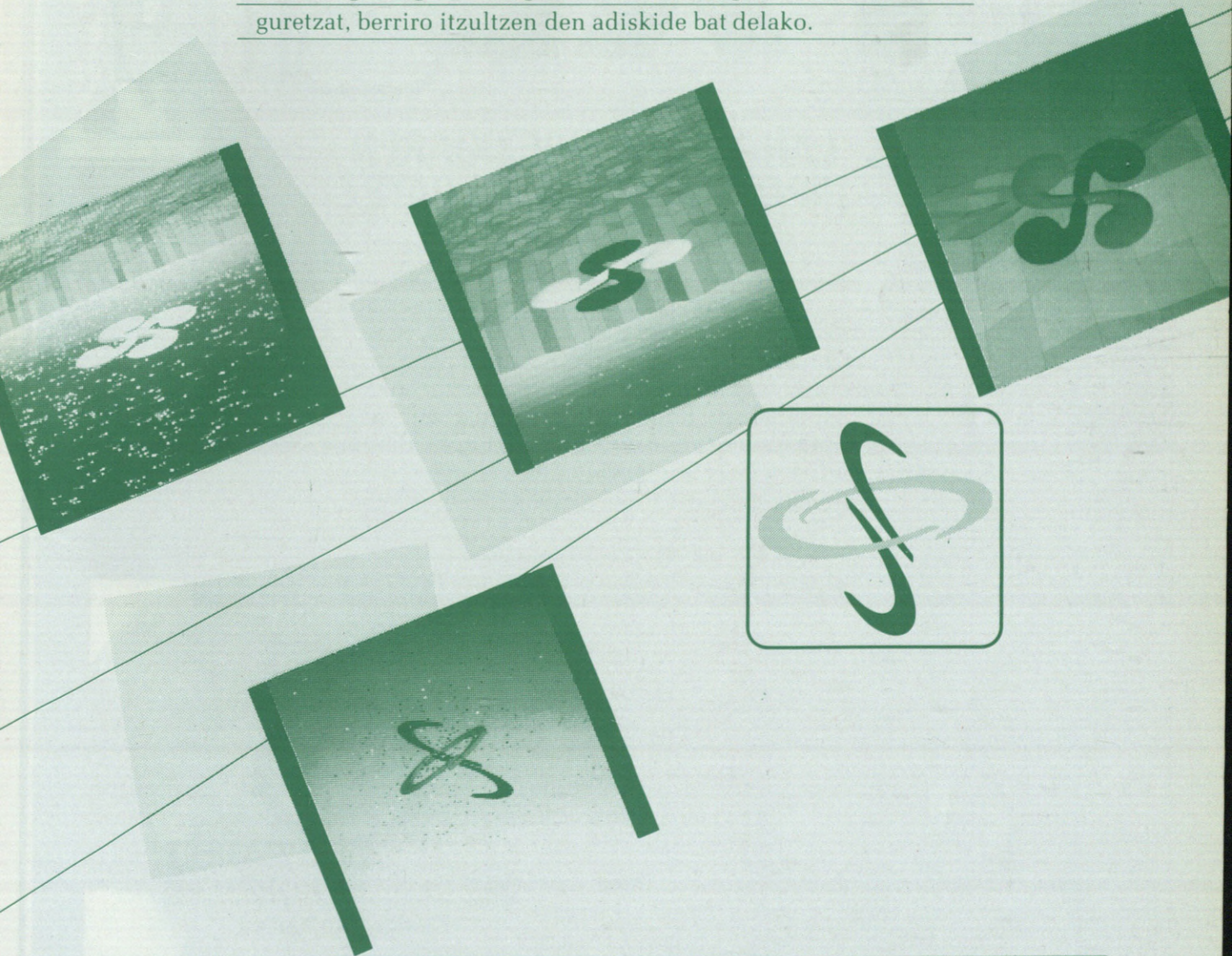
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

CAJA DE AHORROS
MUNICIPAL

AURREZKI-KUTXA
MUNIZIPALA

Eros ezazu

ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzerara eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

CAJA LABORAL POPULAR

LAN KIDE AURREZKIA

Euskadiko Kutxa

ETXEBIZITZA EROSI EDO BESTE BEHARRIZANETARAKO HIPOTEKAZKO KREDITUAK GURE BEZEROENTZAKO. PERTSONA FISIKO EDO JURIDIKOENTZAKO BEREN NEGOZIOTARAKO. ETXAGILEENTZAKO: HITZARMEN DESBERDINAK ERAKUNDE PUBLIKOEKIN. KONTSULTA EZAZU.